

Innst. 105 S

(2011–2012)

**Innstilling til Stortinget
fra kontroll- og konstitusjonskomiteen**

**Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om sak
om beredskapen i Sivilforsvaret**

Vedlegg 8: Referat fra åpen høring

Innst. 105 S

(2011–2012)

Innstilling til Stortinget fra kontroll- og konstitusjonskomiteen

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om sak om beredskapen i Sivilforsvaret

Til Stortinget

1. Innledning

I henhold til Stortingets forretningsorden § 12 nr. 9 sjette ledd kan kontroll- og konstitusjonskomiteen foreta de undersøkelser i forvaltningen som den anser nødvendig for Stortingets kontroll med regjeringen og forvaltningen. I medhold av denne bestemmelsen vedtok komiteen i møte 10. mai 2011 å igangsette forberedelser i en egen sak til Stortinget om beredskapen i Sivilforsvaret.

Statsråd Knut Storberget, Justisdepartementet, ble 11. mai 2011 tilskrevet om at komiteen hadde igangsatt forberedelser i en egen sak til Stortinget.

2. Sammenfatning av saken

Sivilforsvaret har i oppgave å bistå nød- og redningsetatene ved større ulykker og hendelser, og er også tillagt oppgaver i tilfelle krig. Sivilforsvaret er inndelt i 20 sivilforsvarsdistrikter og er underlagt Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap.

Stortinget behandlet spørsmål om samfunnssikkerhet; herunder Sivilforsvarets rolle, i Innst. S. nr. 85 (2008–2009), jf. St.meld. nr. 22 (2007–2008) Samfunnssikkerhet – Samvirke og samordning. Under behandlingen ble det uttrykt enighet om at det var behov for å modernisere Sivilforsvaret.

I St.meld. nr. 22 (2007–2008) uttaler regjeringen følgende om behovet for å foreta investeringer i Sivilforsvaret:

«Det kartlagte behovet for investeringer i materiell og utstyr i Sivilforsvaret gjelder engangsinvesteringer. Samlede kostnader for modernisering av Sivilforsvaret beløper seg til 162 mill. kroner over to år. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med konkrete forslag i de årlige forslagene til statsbudsjett.»

En enstemmig forsvarskomiteé uttalte følgende:

«Komiteen deler Regjeringens syn på at det er behov for å modernisere og tilpasse Sivilforsvaret til dagens og fremtidens behov hvis de skal kunne ivareta sin funksjon som forsterkningsressurs på en relevant måte. Komiteen understreker at det er et stort behov for å skifte ut gammelt utstyr og anskaffe materiell tilpasset dagens og fremtidens beredskapsutfordringer.

Komiteen forutsetter at Regjeringen følger opp dette arbeidet og at Sivilforsvaret blir tilført midler som gjør det i stand til å anskaffe uniformer, kjøretøy og annet materiell som er nødvendig for dagens og fremtidens behov, slik at organisasjonen blir robust og i stand til å delta i langvarige og komplekse hendelser.

Komiteen deler Regjeringens syn på å redusere den operative styrken fra 10 000 til 8 000, og at det av disse 8 000 skal være en førsteinnsatsstyrke på 4 000 mannskap. De øvrige 4 000 tjenestepliktige skal benyttes for å forsterke eller avløse førsteinnsatsgruppene ved behov.»

På møte 22. mars 2011 besluttet komiteen å sende brev til konstituert justisminister Grete Faremo med spørsmål om Justisdepartementets oppfølging av Innst. S. nr. 85 (2008–2009). Det ble stilt følgende spørsmål:

«1. På hvilken måte har departementet fulgt opp Stortingets forutsetning om å sikre nødvendige investeringer i nye uniformer, kjøretøy og annet nødvendig materiell, og når skal investeringsplanen være oppfylt?

2. I den grad det ikke er samsvar mellom St. meld. nr. 22 (2007-2008) og foreslåtte bevilgninger til investeringer: Hvilke tiltak har departementet gjennomført for å kompensere den manglende oppfølgingen?

3. I hvilken grad rapporteres det i sivilforsvarsdistriktenes årsmeldinger om avvik mellom Stortingets forventninger, jf. Innst. S. nr. 85 (2008-2009) og den faktiske situasjonen for innkjøp av nødvendig utstyr og gjennomføring av nødvendig øvingsaktivitet?

4. Hvordan følger departementet opp rapporteringen fra sivilforsvarsdistriktene med tanke på å oppfylle Stortingets forutsetninger og hvordan er Stortinget informert om dette?»

Komiteen mottok svar 31. mars 2011. I svaret ble det opplyst at departementet var i gang med oppfølging av stortingsmeldingen om samfunnssikkerhet, herunder reduksjon av den operative styrken og avhending av Sivilforsvarets eiendommer. Videre ble det opplyst:

«Ved utgangen av 2011 vil det være anskaffet nødvendig innsatsbekledning til drøyt halvparten av de 8000 menneskene, herunder uniformsbekledning og hjelmer. I tillegg vil i alt 7000 mennesker ha fått nye støvler.

(...)

Jeg følger saken videre ifm de årlige budsjettproposisjonene. Jeg kan på det nåværende tidspunkt ikke gi komiteen en særskilt tidsplan for den videre innfasing av det samlede materiellbehovet i Sivilforsvaret, men innfasing av innsatsbekledning til menneskene har høy prioritet og jeg arbeider for at hele den operative innsatsstyrken skal være forsvarlig utstyrt innen rimelig tid.»

På spørsmål om hvilke tiltak som var gjennomført for å kompensere for manglende oppfølging av investeringer, svarte konstituert justisminister følgende:

«Ny og hensiktsmessig innsatsbekledning er av Sivilforsvaret fremhevet som presserende for ivaretagelse av operative oppgaver. Jeg har ved flere anledninger meldt at menneskene ikke skal settes ut i innsatser uten at de har det nødvendige sikkerhetsutstyret. Jeg vektlegger også sivilforsvarsdistriktene gjensidig kan forsterke hverandre både med personell og utstyr når det er behov for det ifm håndtering av hendelser. Dette var for eksempel tilfelle ifm Frolandbrannen hvor personell og utstyr fra syv distrikter var involvert i slukkingen av skogbrannen. Slik forsterkning er viktig når store hendelser inntreffer, og bidrar også til å styrke Sivilforsvarets beredskapsevne generelt.»

I svarbrevet kom det også frem at Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap i sin årsmelding for 2010 hadde kommentert manglende bevilgninger. Justisministeren skriver:

«Justisdepartementet følger denne saken nøye i styringsdialogen med DSB. DSB har i årsrapporten for 2010 påpekt at dersom etaten ikke blir tildelt ek-

stra budsjettmidler, vil det være nødvendig å gjøre noe med distriktsstrukturen og bemanningen i Sivilforsvaret. DSB skriver at dette vil medføre at den innretning og det konsept for Sivilforsvaret som er presentert for Stortinget gjennom St.meld. nr. 22 (2007-2008) ikke kan realiseres.

Utstyrsbehovet i Sivilforsvaret følges ordinært opp ifm de årlige budsjettproposisjonene til Stortinget. Jeg tar DSBs tilbakemelding meget alvorlig, og vil komme tilbake til Stortinget om denne saken på en passende måte.»

Komiteen fant det nødvendig å stille ytterligere spørsmål til justisministeren, og sendte 12. april 2012 brev med følgende syv oppfølgingsspørsmål:

«1. Hvor stor andel av styrken ble øvet i 2010?

2. Er det riktig at det i enkelte sivilforsvarsdistrikt kun legges opp til øving av befalet i 2011, og i hvilken grad stemmer dette med statsrådets svar på dette punkt?

3. Har statsråden i det hele tatt iverksatt konkrete tiltak for å kompensere den manglende oppfølgingen av investeringsbehovet?

4. Hvorfor har statsråden unnlatt å gjennomføre tiltak for å sikre at Stortingets forutsetninger kan gjennomføres i henhold til plan?

5. På hvilket tidspunkt og i hvilken form har statsråden informert Stortinget om de betydelige og varslende avvikene?

6. Kan statsråden gjøre rede for planlagt fremdrift for anskaffelse av nødvendig utstyr til Sivilforsvaret i tråd med Stortingets forutsetning?

7. Kan statsråden gjøre rede for hvordan og når nivået på øvelser i Sivilforsvaret skal tilfredsstille de krav statsråden selv har satt til øvelse av alle mennesker?»

Justisministeren svarte i brev av 3. mai 2011. Det ble opplyst at 55 prosent av den operative styrken i Sivilforsvaret ble øvet i 2010. Videre at DSB har bedt sivilforsvarsdistriktene primært øve befalet og at ambisjonen er at alt tjenestepliktig personell i de operative avdelingene skal øves innen 2014. På spørsmål om hvorfor statsråden har unnlatt å gjennomføre tiltak for å sikre at Stortingets forutsetninger for modernisering og omstilling av Sivilforsvaret kan gjennomføres i henhold til plan, svarte justisministeren følgende:

«Jeg har igangsatt flere av tiltakene i Stortingsmeldingen. Modernisering og omstilling i Sivilforsvaret er en omfattende prosess. Det framgår av departementets forrige brev at Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) bl.a. har igangsatt arbeidet med å redusere den operative styrken i Sivilforsvaret fra 10 000 mennesker til 8000 mennesker. DSB har også igangsatt arbeidet med avhending av eiendommer det ikke lenger er beredskapsmessig behov for, herunder nedlegging og avhending av Sivilforsvarsleire. Samlokalisering av skolevirksomheten på Starum skal være gjennomført innen 1. august 2011. Jeg er også i gang med utskifting av utstyr i Sivilforsvaret.

Det er likevel klart at det er særdeles viktig å ferdigstille anskaffelsene av nødvendig utstyr til Sivilforsvaret. Jeg er svært opptatt av at disse investeringene ikke trekker for langt ut i tid.»

Videre ble det opplyst følgende om tidspunkt og form på informasjonen til Stortinget:

«Stortinget er gjennom de årlige budsjettproposisjonene de tre siste år orientert om status ifm omstilling og modernisering i Sivilforsvaret. Det er i disse dokumentene opplyst at arbeidet med avhending av eiendommer det ikke lenger er beredskapsmessig behov for er igangsatt, herunder nedlegging av Sivilforsvarsleirene, samt status ifm samlokalisering av skolevirksomheten. Det er videre opplyst at bevilgningen ble økt med 5 mill. kr i 2009, og at økningen til formålet ble videreført i 2010. Det er videre omtalt at arbeidet med anskaffelse av ny innsatsbekledning er igangsatt og at dette arbeidet videreføres i 2011.»

Kopi av komiteens brev, og svarbrevene følger som vedlegg til denne innstillingen.

2.1 Åpen kontrollhøring

Som et ledd i behandlingen av saken, besluttet komiteen å holde en åpen kontrollhøring. Høringen ble avholdt 24. oktober 2011. Følgende ble invitert og møtte til høring:

- Statsråd Knut Storberget, Justisdepartementet
- Direktør Jon A. Lea, Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap
- Distriktsjefer fra fire sivilforsvarsdistrikter:
 - Anne-Margrete Bollmann, Hordaland sivilforsvarsdistrikt
 - Berit Reppesgård, Vestfold sivilforsvarsdistrikt
 - Frode Enoksen, Vest-Finnmark sivilforsvarsdistrikt
 - Jørn Ove Myrvold, Nord-Trøndelag sivilforsvarsdistrikt

De problemstillingene komiteen ønsket å få belyst under høringen var:

Problemstilling 1

- På hvilken måte har regjeringen forsikret seg om at Sivilforsvaret kan realisere det konseptet for Sivilforsvaret som er presentert og akseptert av Stortinget gjennom St.meld. nr. 22 (2007–2008)
- Er Stortingets forutsetninger knyttet til Sivilforsvarets oppgavestruktur og utstyrssituasjon oppfylt?

Problemstilling 2

Størrelsen på bevilgningene til Sivilforsvaret de siste årene har medført at utskifting og anskaffelser

av nytt utstyr har tatt mer enn to år. Regjeringen har bevilget 4 mill. kroner til dekning av de ekstraordinære kostnader Sivilforsvaret hadde i forbindelse med terrorhendelsene 22. juli 2011. Regjeringen har i tillegg varslet at den vil styrke Sivilforsvarets budsjett i 2011 med ytterligere 30 mill. kroner til innkjøp av nye innsatsuniformer og materiell i forbindelse med Sivilforsvarets 75-årsjubileum.

- Hvilken fremdriftsplan har regjeringen lagt opp for å sikre tilstrekkelig fart i utskifting av utstyr og i hvilken grad er Stortingets forutsetninger fulgt opp på dette punkt av regjeringen?

Problemstilling 3

Det er lagt til grunn at den operative styrken skal reduseres fra 10 000 til 8 000 mannskaper fordelt med 4 000 som en førsteinnsatsstyrke og 4 000 som en forsterkningsressurs. I tillegg skal det beholdes en krigsreserve på 8 000 mannskaper som ikke vil bli utdannet eller øvet i fredstid. På grunn av manglende ressurser/bevilgninger har det ikke vært mulig å etablere alle fredsinnssatsgrupper som planlagt. Omorganiseringen skal være ferdigstilt i 2014.

- I hvilken grad er omstillingsarbeidets fremdrift og gjennomføring i tråd med Stortingets forutsetninger?

Problemstilling 4

I 2011 er det kun lagt opp til at befalet i de enkelte Sivilforsvarsdistriktene øves. Øvingsaktiviteten skal tas opp igjen når omorganiseringen er gjennomført.

- Er øvingsaktiviteten gjennomført i tråd med Stortingets forutsetninger?

Problemstilling 5

Fra flere sivilforsvarsdistrikter er det rapportert om at utstyrsnivået er for dårlig, at utskiftninger tar for lang tid, at øvingsaktiviteten er for lav og at det er vanskelig å tilfredsstille de målkravene som er satt opp for distriktene.

- På hvilken måte har departementet fulgt opp bekymringsmeldingene fra sivilforsvarsdistriktene og DSB og i hvilken grad er Stortinget informert om den vanskelige situasjonen i Sivilforsvaret?

Problemstilling 6

Sivilforsvarets rolle som forsterknings- og støtteressurs er en viktig del av Stortingets forventninger til Sivilforsvaret. For å optimalisere funksjonen er det viktig at Sivilforsvaret har rett utstyr og kompetanse. Det er for eksempel forutsatt at Sivilforsvaret skal ha tilgang på brannpumper til spesielle oppdrag som bl.a. høyhusslukking og at hvert enkelt brannvesen i et distrikt ikke trenger slikt utstyr selv. Sivilfor-

svaret bistår også ved større ulykker med mannskaper og utstyr. Det er viktig for ivaretagelsen av Sivilforsvarets rolle at utstyr og kompetanse forsterker de øvrige nødetatene ved slike hendelser.

- I hvilken grad er Sivilforsvaret i stand til å yte operativ støtte til nød- og redningsetatene som forutsatt?

Det ble tatt stenografisk referat fra høringen. Referatet fra høringen følger som vedlegg til denne innstillingen.

I forkant av høringen ble det besluttet å sende brev til Politidirektoratet og til relevante arbeidstakerorganisasjoner og be om kommentar til de seks problemstillingene som var utarbeidet til høringen.

Foruten svar fra Politidirektoratet, fikk komiteen svar fra NTL Samfunnssikkerhet og beredskap, og fra STAFO Samfunnssikkerhet. Brevene følger som vedlegg til denne innstillingen.

3. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jette F. Christensen, Martin Kolberg og Marit Nybakk, fra Fremskrittspartiet, lederen Anders Anundsen, Ulf Erik Knudsen og Øyvind Vaksdal, fra Høyre, Per-Kristian Foss, fra Sosialistisk Venstreparti, Hallgeir H. Langeland, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, fra Kristelig Folkeparti, Geir Jørgen Bekkevold, og fra Venstre, Ola Elvestuen, besluttet 10. mai 2011 å åpne sak om beredskapen i Sivilforsvaret etter å ha foretatt forundersøkelser i form av brevveksling med justisministeren. Bakgrunnen for forundersøkelsene var flere bekymringsmeldinger fra ulike sivilforsvarsdistrikt, samt varsel fra Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (heretter DSB) i årsrapporten for 2010 om at de ikke evnet å gjennomføre Stortingets forutsetninger i Innst. S. nr. 85 (2008–2009), jf. St.meld. nr. 22 (2007–2008) med dagens bevilgningsnivå.

Komiteen har i tillegg til forundersøkelsene, gjennomført åpen kontrollhøring i saken for å belyse problemstillingene ytterligere. Komiteen har også bedt om – og fått – skriftlige innspill fra fagforeningene STAFO Samfunnssikkerhet og NTL Samfunnssikkerhet og beredskap, samt fra Politidirektoratet.

Komiteen viser til at Sivilforsvaret er statens forsterkningsressurs, som bistår nød- og redningsetatene ved større ulykker og hendelser. I tillegg er etaten tillagt viktige oppgaver med å ivareta befolkningens behov i tilfelle krig. Sivilforsvaret består i hovedsak av tjenestepliktige (vernepliktige), samt enkelte ansatte i hvert distrikt.

Forutsetninger

I St.meld. nr. 22 (2007–2008) la regjeringen frem sitt syn på behovet for omorganisering av Sivilforsvaret. Omstillingene skulle blant annet tilfredsstille behovet for:

«å modernisere og tilpasse Sivilforsvaret til dagens og fremtidens utfordringer for å sikre at etaten skal kunne være en relevant forsterkningsressurs ved større og komplekse hendelser»¹

Regjeringen tok til orde for å samle skolevirk-somheten i Sivilforsvaret, samt å redusere den operative styrken fra 10 000 til 8 000 tjenestepliktige i tillegg til en rekke andre omstillingstiltak. Hensikten var også å frigjøre resurser til andre formål, herunder økt øvingsaktivitet og forsvarlig nivå på løpende investeringer i nødvendig utstyr.

Komiteen viser til at det i forbindelse med Sivilforsvarsstudien og St.meld. nr. 22 (2007–2008) ble kartlagt et investeringsbehov for å sikre at Sivilforsvaret kunne utføre de oppgaver som fremkommer av stortingsmeldingen. Det fremgår av meldingen hva dette går ut på:

«Det kartlagte behovet for investeringer i materiell og utstyr i Sivilforsvaret gjelder engangsinvesteringer. Samlede kostnader for modernisering av Sivilforsvaret beløper seg til 162 mill. kroner over to år. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med konkrete forslag i de årlige forslagene til statsbudsjett.»²

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil videre vise til Stortingets behandling av Innst. S. nr. 85 (2008–2009), jf. St.meld. nr. 22 (2007–2008) og at forsvarskomiteen uttalte følgende på side 38:

«2.8 Økonomiske og administrative konsekvenser.

Komiteen ber om at de administrative og økonomiske konsekvenser av tiltak omtalt i denne innstillingen blir vurdert nærmere, og håndtert i forbindelse med det årlige statsbudsjett.»

Komiteen viser til at Stortinget i hovedsak sluttet seg til regjeringens forslag til omstilling av Sivilforsvaret og at behovet for et handlekraftig Sivilforsvar ble presisert:

«Komiteen mener Sivilforsvaret som statens forsterkningsressurs har en sentral rolle i å bistå nød- og redningsetatene ved større ulykker og hendelser. Komiteen mener at all erfaring tilsier at det bør finnes en statlig forsterkningsressurs, og mener at denne må

¹ St. meld. nr. 22 (2007–2008) s 65, første spalte kap 6.3.1, første avsnitt

² St. meld. nr. 22 (2007–2008). Side 81, annen spalte

ha utstyr og kapasitet som gjør den i stand til å løse sine oppgaver, som utgjør et verdifullt supplement til nød- og redningsetatene.»³

Komiteen understreker forsvarskomiteens klare presisering av at Sivilforsvaret må ha tilstrekkelig utstyr og kapasitet til å utføre det arbeid komiteen legger til grunn at Sivilforsvaret skal gjøre.

Komiteen viser videre til at forsvarskomiteen i samme innstilling utdyper dette noe:

«Komiteen understreker at det er et stort behov for å skifte ut gammelt utstyr og anskaffe materiell tilpasset dagens og fremtidens beredskapsutfordringer.

Komiteen forutsetter at Regjeringen følger opp dette arbeidet og at Sivilforsvaret blir tilført midler som gjør det i stand til å anskaffe uniformer, kjøretøy og annet materiell som er nødvendig for dagens og fremtidens behov, slik at organisasjonen blir robust og i stand til å delta i langvarige og komplekse hendelser.»⁴

Komiteen viser til at regjeringen i St.meld. nr. 22 (2007–2008) omtalte moderniserings- og omstillingsbehovet i Sivilforsvaret som følger:

«For å tilpasse kapasiteten til behovet, sørge for et robust Sivilforsvar og skape økt økonomisk handlefrihet, vil Justisdepartementet foreslå en tilpasning og omstilling innen egen organisasjon. Det er også kartlagt et investeringsbehov i Sivilforsvaret for å skifte ut gammelt utstyr og anskaffe materiell tilpasset dagens og framtidens beredskapsutfordringer.»

Komiteen understreker at selv om Sivilforsvaret fortsatt har utfordringer knyttet til utstyr og øvingsaktivitet, er en rekke viktige tiltak for å styrke og videreutvikle Sivilforsvaret fulgt opp de senere år. Dette har skjedd gjennom lovmessig forankring i sivilbeskyttelsesloven, igangsetting av de varslede omstillinger når det gjelder samlokalisering og restrukturering knyttet til skoler og anlegg, etableringen av nytt sentrallager og investeringer i innsatsbekledning og utstyr. Komiteen understreker at beslutningen om at Sivilforsvaret fikk overta Forsvarets sanitetsmagasin på Starum, jf. Innst. S. nr. 43 (2007–2008) og St.prp. nr. 18 (2007–2008), styrket Sivilforsvaret ved etablering av en sentral logistikkfunksjon som er kostnadseffektiv og med god kapasitet, og bidrar til en rasjonell håndtering av utstyret som Sivilforsvaret forvalter både internasjonalt og nasjonalt.

Komiteen vil også vise til de investeringer i innsatsbekledning og utstyr, senest inneværende høst med en økt bevilgning til investeringer i Sivilforsvaret gjennom Innst. 21 S (2011–2012), jf. Prop. 154 S

(2010–2011). De grep som er tatt er knyttet til struktur og omstilling ved at fire av fem sivilforsvarsleirer er solgt, den operative styrken skal være redusert fra 10 000 til 8 000 tjenestepliktige, samtidig som krigsreserven er redusert vesentlig, fra om lag 35 000 til om lag 8 000 mannskaper, betyr et langt mer rasjonelt Sivilforsvar enn tidligere. Dette vil samlet sett gi rom for å fortsette innsatsen for å styrke kompetansen i Sivilforsvaret og innhold i utdanning og øvelser for mannskapene.

Komiteen vil understreke at regjeringen og Stortinget har fulgt opp arbeidet ved å få en lovmessig forankring av Sivilforsvaret gjennom sivilbeskyttelsesloven, jf. Innst. 311 L (2009–2010) og Prop. 91 L (2009–2010) Lov om kommunal beredskapsplikt-sivile beskyttelsestiltak og Sivilforsvaret (sivilbeskyttelsesloven). I tillegg til å sørge for oppdatert lovmessig grunnlag for Sivilforsvaret, sikrer man gjennom oppdatert lovgivning en viktig styrking av det totale beredskapsarbeidet ved å sørge for kommunal beredskapsplikt, økt fokus på risiko- og sårbarhetsanalyser og beredskapsplaner.

Status

Komiteen viser til at DSB er faglig overordnet og ansvarlig for Sivilforsvaret. De enkelte sivilforsvarsdistriktene rapporterer direkte til direktoratet. I DSBs årsrapport for 2010 fremgår bl.a. følgende:

«Dersom det ikke blir tildelt ekstra budsjettmidler, vil det være nødvendig å gjøre noe med distriktsstrukturen og bemanningen i Sivilforsvaret. Dette vil medføre at den innredning og det konsept for Sivilforsvaret som er presentert for Stortinget gjennom St.meld. nr. 22 ikke kan realiseres.»⁵

Komiteen viser til at årsrapporten er oversendt Justisdepartementet. Videre har DSB i form av brev til departementet datert 8. desember 2010 beskrevet Sivilforsvarets budsjettmessige utfordringer knyttet til oppfølgingen av Innst. S. nr. 85 (2008–2009), jf. St.meld. nr. 22 (2007–2008).

Komiteen har mottatt brev fra to fagforeninger som bidrar i beskrivelsen av status sett fra fagforeningenes ståsted. STAFO skriver bl.a. følgende i sitt brev til komiteen:

«Regjeringens manglende oppfølging av St.meld. 22 gjør derimot at Sivilforsvaret risikerer å dø på rot.»⁶

I brev fra NTL beskrives situasjonen bl.a. slik:

³. Innst. S. nr. 85 (2008–2009), side 36, første spalte, annet avsnitt

⁴. Innst. S. nr. 85 (2008–2009), side 36, første spalte, femte og sjette avsnitt

⁵. DSB sak 2011/887, DSBs årsrapport for 2010, side 28, første avsnitt

⁶. Brev fra STAFO, datert 21. oktober 2011, side 1, tredje avsnitt

«Etter NTLs oppfatning har ikke regjeringen gitt Sivilforsvaret mulighet til å realisere det St. m. 22 (2007–2008) legger opp til. Finansieringen har ikke vært til stede og viktige beslutninger har blitt skjøvet ned til laveste nivå i organisasjonen.»⁷

Under kontrollhøringen 24. oktober 2011 møtte følgende fire av Sivilforsvarets distriktssjefer: Anne-Margrete Bollmann (Hordaland), Berit Reppesgård (Vestfold), Frode Enoksen (Vest-Finnmark) og Jørn Ove Myrvold (Nord-Trøndelag).

På oppfordring fra saksordfører om å si noe om status i Sivilforsvaret sett fra deres ståsted, svarte Myrvold slik:

«Situasjonen er ganske dramatisk. Vi har i min tid – i over 20 år – gradvis tært litt på den beredskapen som vi har bygd opp over tid. Jeg nevnte at vi har behov for forutsigbare rammebetingelser. Vi har behov for jevnlig å reproducere oss selv. Jo lengre tid det går med å tære på oppspart kapital, jo forttere nærmer vi oss også skjæringspunktet være eller ikke være.»

Bollmann fulgte opp slik:

«Det andre er den ekstrainvesteringen som skulle komme i forbindelse med St. meld. nr. 22 for å løfte etaten. I løpet av de årene jeg har vært distriktssjef, har vi avhendet, vi har kassert, vi har avhendet, vi har kassert. Men vi ser ikke at det er kommet noen nye kapasiteter på plass som er i tråd med risiko- og sårbarhetsutviklingen i samfunnet, og som ligger inne i dette med å håndtere store, komplekse hendelser. Det er jo det Sivilforsvaret er til for, det er de store, komplekse hendelsene. Men det vi klarer å gjøre, er å ta de små hendelsene – altså stikk motsatt av det som er intensjonen.

Jeg tror at opplevelsen i Hordaland – i hvert fall hvis det ikke skjer noe nå når det gjelder St.meld. nr. 22, som det var store forventninger til – gjør at luften går ut av ballongen, i hvert fall motivasjonsmessig. Og det er også et tidsspørsmål før den reserven vi driver og tærer på, er borte.»

Komiteen viser til at distriktssjefene fremstod som fornøyd med innholdet i St.meld. nr. 22 (2007–2008).

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til at distriktssjefene mener oppfølgingen av meldingen har vært mangelfull.

Komiteen merket seg at Bollmann svarte slik på spørsmål om disse forholdene fra komiteens nestleder Martin Kolberg:

«Vi føler at vi har gjort jobben vår. Vi har omstilt distriktene, og omstilling koster alltid. Vi har kvittet oss med de gamle strukturene, de gamle – hva skal jeg si – avdelingstypene. Vi har avhendet materiell. Vi har flyttet og sjauet og stått på. Hele etaten har gjort den biten, den omstillingen som er beskrevet i St.meld. nr. 22, men vi ser ikke noe av det løftet som skulle komme, og som også var en forutsetning for hele omstillingen.»

Komiteen viser til at direktør for DSB, Jon A. Lea deltok under den åpne kontrollhøringen. Han ble innledningsvis spurt om det var noe de fire distriktssjefene sa som han var uenig i. Lea svarte: «Nei, det er det overhode ikke». Lea presiserte senere i utspørringen at situasjonen i dag er den samme som det ble beskrevet i årsrapporten, med ett unntak:

«Det som har skjedd i ettertid, er jo at det nå er forslag om 30 mill. kr for 2012, og at vi da har et salg gjennomført på 15 mill. kr. Vi håper faktisk å få til en tilsvarende investeringssum til neste år hvis alle gode krefter står oss bi – også markedet – i forhold til salg eller overskudd på salg av de eiendommene som vi faktisk eier. Det betyr at vi er kommet et stykke på vei. Det betyr at vi i forhold til innsatsbekledning regner med å få det ferdig i løpet av 2012, men da gjenstår også de andre delene.»

Saksordfører stilte følgende spørsmål til Lea:

«Det betyr at det da fortsatt vil se ut sånn som dere antyder, at hvis det ikke skjer noe her, må det reduseres, og så ryker på en måte forutsetningene til Stortinget i innstillingen til St.meld. nr. 22?»

Lea svarte: «Ja.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, legger etter dette til grunn at den faktiske situasjonen i Sivilforsvaret viser at det Stortinget la til grunn da det støttet opp om de endringer regjeringen ville foreta for å styrke Sivilforsvarets mulighet til å være en statlig forsterkningsressurs ved langvarige og komplekse hendelser, så langt ikke er oppfylt.

Flertallet mener videre at situasjonen for Sivilforsvaret er alvorlig og at det er nødvendig å sikre økt fokus på å gjøre Sivilforsvaret i stand til å løse de oppgaver Stortinget har lagt til grunn skal løses av den statlige forsterkningsressursen.

Oppgavestruktur og utstyrssituasjon

Komiteen viser til at det ble forsøkt belyst i kontrollhøringen i hvilken grad Stortingets forutsetninger hva gjelder selve sivilforsvarskonseptet er oppfylt, og i hvilken grad forutsetningene hva gjelder oppgavestruktur og utstyrssituasjon er oppfylt.

⁷ Brev fra NTL. Samfunnssikkerhet og beredskap, datert 21. oktober 2011, side 1, problemstilling 1

Komiteen merker seg at Sivilforsvaret og DSB legger til grunn at de deler av omstillingsarbeidet som de selv har hatt hånd om er gjennomført på en tilfredsstillende måte.

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, merker seg videre at Sivilforsvaret og DSB mener det mangler oppfølging av det økonomiske bidraget fra staten. Flertallet mener det fremgår klart at en er fornøyd med omorganiseringen og omstruktureringen, men at en i dagens situasjon ikke kan løse de oppgavene en er forutsatt å skulle håndtere.

Flertallet registrerer at det fortsatt er et godt stykke frem før Stortingets forutsetninger hva gjelder konsept, oppgavestruktur og tilfredsstillende utstyrsituasjon er oppfylt og legger til grunn at regjeringen følger opp Stortingets forutsetninger gjennom informasjon og forslag til bevilgninger i tråd med det behovet regjering og Storting har samlet seg om.

Investeringsbehov

Komiteen viser til at det er enighet om at det skisserte investeringssetterslepet som ble anslått til 162 mill. kroner over to år, gjenspeiler behovet for en engangsinvestering. Ytterligere investeringer i form av løpende utskifting av utstyr mv. skal dekkes gjennom de årlige driftsbudsjetter til Sivilforsvaret.

Komiteen viser til at regjeringen har foreslått bevilget 30 mill. kroner til investeringer i uniformer til Sivilforsvaret gjennom en egen stortingsproposisjon over 2011-budsjettet etter at Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité åpnet kontrollsak. Komiteen viser videre til at samtlige som deltok på høringen mente det var et skritt i riktig retning, men viser til at det fortsatt gjenstår i størrelsesorden 97 mill. 2007-kroner i investeringssetterslep.

Komiteen legger til grunn at regjeringen redegjør for situasjonen i Sivilforsvaret, herunder forventet investeringsfremdrift, i revidert nasjonalbudsjett.

Fremdriftsplan for investeringer

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til at Stortinget la til grunn et investeringsbehov på 162 mill. kroner over to år under sin behandling av Innst. S. nr. 85 (2008–2009), jf. St.meld. nr. 22 (2007–2008). Investeringssetterslepet er ikke innhentet. Statsråd Storberget gjorde det klart under den åpne kontrollhøringen at han hadde levert i tråd med egen stortingsmelding og Stortingets forutsetninger. Flertallet viser i den sammenheng til statsrådets svar på spørsmål fra saksordfører: «Mener du at du har oppfylt din egen

forutsetning i stortingsmeldingen?» Statsråden svarte: «Ja, det mener jeg.»

Statsråden viste videre til at en også i fremtiden må forholde seg til de årlige budsjettproposisjoner. Flertallet legger til grunn at det ikke foreligger ytterligere plan for innfasing av investeringsmidler. Flertallet vil presisere behovet for en forutsigbar situasjon for Sivilforsvaret og mener det er viktig at en raskt avklarer om det skisserte behovet for investeringer vil bli fulgt opp, eller om Sivilforsvaret må innstille sin drift basert på det utstyret de i dag har tilgjengelig. Flertallet legger videre til grunn at regjeringen informerer Stortinget grundig om de konsekvenser dette vil få.

Omstillingsprosesser og gjennomføring

Komiteen viser til at omstillingsprosessene i all hovedsak er gjennomført i tråd med Stortingets forutsetninger. Komiteen mener det er viktig at dette også resulterer i at antallet tjenestepliktige settes til det nivået Stortinget har lagt til grunn og at det er frigjort midler til øvelser i tråd med Stortingets forutsetninger.

Styrkekapasitet

Komiteen viser til at omstillingsprosessene i Sivilforsvaret skulle resultere i en reduksjon i styrkekapasitet slik at den operative styrken skulle reduseres fra 10 000 til 8 000 tjenestepliktige.

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til at det faktiske antall tjenestepliktige i dag ligger under 8 000 tjenestepliktige og presiserer behovet for at de hjemlene som er gitt distriktene fylles opp.

Øvelser

Komiteen viser til at det er lagt til grunn at alt personell skal øves i henhold til egen oppsatt plan. Utgangspunktet er at alle tjenestepliktige skal øves to dager og to kvelder årlig. Det gir til sammen 16 000 årlige øvingsdager og tilsvarende antall øvingskvelder. Reelt skal det ha blitt gjennomført 5 685 øvingsdager og 3 925 øvingskvelder i 2010.⁸ Komiteen viser til at øvingsaktivitet er viktig for å sette mannskapene i stand til å håndtere de komplekse situasjonene Sivilforsvaret kan bli involvert i. Komiteen mener det er viktig at øvingsaktiviteten kommer opp

⁸ Brev fra STAFO, datert 21. oktober 2011, side 2, sjette avsnitt

på planlagt nivå så snart som mulig, og imøteser departementets oppfølging.

Oppfølging av bekymringsmeldinger

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, er forundret over at de bekymringsmeldingene som er kommet fra ansatte i Sivilforsvaret, fra Sivilforsvaret selv og fra DSB ikke synes å ha blitt tatt på tilstrekkelig alvor.

Komiteen understreker viktigheten av å følge opp de meldinger som er kommet fra de ansattes organisasjoner i styringsdialogen mellom departementet, direktoratet og Sivilforsvaret.

Komiteen viser til at NTL skriver i sitt brev at:

«Etter NTLs oppfatning har regjeringen skjøvet bekymringsmeldingene under teppet, og valgt å ikke ta tak i disse, for å løse andre høyere prioriterte oppgaver i departementet.»⁹

Det samme synet bekreftes av STAFO samfunnsikkerhet:

«Som ansatte i Sivilforsvaret kan vi ikke se at det har vært noen oppfølging av bekymringsmeldingene fra etaten.»¹⁰

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser videre til at bekymringsmeldingene fra DSB til departementet ikke er besvart særskilt, men antas å være fulgt opp i styringsdialogen.

Flertallet mener signalene fra ansatte i Sivilforsvaret er alvorlige og legger til grunn at justisminneren gjennomgår rutinene for oppfølging av bekymringsmeldinger i og fra Sivilforsvaret.

Operativ støttefunksjon

Komiteen viser til at en av Sivilforsvarets hovedfunksjoner er å være forsterkningsressurs for nød- og redningsetatene. Gjennom den åpne kontrollhøringen er komiteen gjort kjent med at Sivilforsvaret er godt rustet til å håndtere små hendelser og bistå politiet i forbindelse med pågående aksjoner hvor det er krav til telt, lys og varme. Dette samsvarer godt med signalene fra Politidirektoratet.¹¹

Ved større hendelser øker utfordringene vesentlig.

Informasjon til Stortinget

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til at Stortinget er avhengig av å få alle relevante opplysninger fra regjeringen i saker som omhandler oppfølging av Stortingets forutsetninger. Dette er en del av statsrådenes opplysningsplikt overfor Stortinget, jf. Grunnloven § 82. Under kontrollhøringen med justisminister Knut Storberget fremkom det at statsråden ikke har informert Stortinget særskilt om tilstanden i Sivilforsvaret. Statsråden sa bl.a.:

«Jeg mener at når Stortinget ser at behovet i stortingsmeldingen er beskrevet til hundre og noen og seksti millioner kroner, og man bevilger penger, men ikke fullt ut, vil jo Stortinget absolutt være informert om at det er igjen noe av denne investeringen.»

Flertallet mener det er grunn til å presisere at informasjon til Stortinget om forhold av vesentlig betydning for den sivile beredskapen burde fått en mer utfyllende omtale enn det tilfellet er for Sivilforsvaret. Heller ikke i de årlige statsbudsjetter er situasjonen for Sivilforsvarets faktiske tilstand omtalt. I brev fra NTL Samfunnsikkerhet og beredskap fremkommer også følgende:

«... men ved å lese beskrivelsene av Sivilforsvaret i St. prop. 1 er det få av de utfordringene som Sivilforsvaret har som kommer tydelig frem.»¹²

Flertallet mener at i tilfeller hvor statsråden er kjent med at Stortingets klare forutsetninger ikke er oppfylt, burde han informert Stortinget særskilt om dette og om sammenhengen mellom Stortingets forutsetninger og den faktiske situasjonen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener det er uheldig at statsråden har vært kjent med de alvorlige signalene som er kommet fra Sivilforsvaret og DSB uten å bringe dette videre til Stortinget. Statsråden har vært kjent med at et fortsatt bevilgningsnivå i tråd med det regjeringen har foreslått vil hindre gjennomføringen av Stortingets klare forutsetninger i Innst. S. nr. 85 (2008–2009). Disse medlemmer mener statsråden burde gitt disse opplysningene til Stortinget.

⁹. Brev fra NTL Samfunnsikkerhet og beredskap, datert 21. oktober 2011, side 2, problemstilling 5

¹⁰. Brev fra Stafo Samfunnsikkerhet, datert 21. oktober 2011, side 3, første avsnitt

¹¹. Brev fra Politidirektoratet, datert 20. oktober 2011

¹². Brev fra NTL Samfunnsikkerhet og beredskap, datert 21. oktober 2011, side 2, problemstilling 5

4. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader og råar Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

Sak om beredskapen i Sivilforsvaret – vedlegges protokollen.

Oslo, i kontroll- og konstitusjonskomiteen, den 6. desember 2011

Anders Anundsen

leder og ordfører

Vedlegg 1**Brev fra kontroll- og konstitusjonskomiteen til Justisdepartementet
v/konst. justisminister Grete Faremo, datert 22. mars 2011****Sivilforsvaret**

Sivilforsvaret har til oppgave å bistå nød- og redningsetatene ved større ulykker og hendelser. Staten er også tillagt viktige oppgaver i tilfelle krig.

Staten er under omstilling til ny styrkestruktur ved at den operative styrken skal reduseres til 8 000 tjenestepliktige med en krigsreserve på 8 000 personer. Omstilling av personell og anskaffelse av nytt materiell til ny styrkestruktur er påbegynt. I St.meld. nr. 22 (2007-2008) fremkommer det at investeringsbehovet i forbindelse med moderniseringen beløper seg til 162 millioner kroner.

Forsvarskomiteen uttalte følgende i Innst. S. nr. 85 (2008–2009) side 36:

”Komiteen deler Regjeringens syn på at det er behov for å modernisere og tilpasse Sivilforsvaret til dagens og fremtidens behov hvis de skal kunne ivareta sin funksjon som forsterkningsressurs på en relevant måte. Komiteen understreker at det er et stort behov for å skifte ut gammelt utstyr og anskaffe materiell tilpasset dagens og fremtidens beredskapsutfordringer.

Komiteen forutsetter at Regjeringen følger opp dette arbeidet og at Sivilforsvaret blir tilført midler som gjør det i stand til å anskaffe uniformer, kjøretøy og annet materiell som er nødvendig for dagens og fremtidens behov, slik at organisasjonen blir robust og i stand til å delta i langvarige og komplekse hendelser.”

1. På hvilken måte har departementet fulgt opp

Stortingets forutsetning om å sikre nødvendige investeringer i nye uniformer, kjøretøy og annet nødvendig materiell, og når skal investeringsplanen være oppfylt?

2. I den grad det ikke er samsvar mellom St. meld. nr. 22 (2007-2008) og foreslåtte bevilgninger til investeringer: Hvilke tiltak har departementet gjennomført for å kompensere den manglende oppfølgingen?

Årsrapportene fra de ulike sivilforsvarsdistriktene for 2010 er et viktig verktøy for å vurdere om Stortingets forutsetninger er oppfylt og om det foreligger store avvik i aktiviteten og måloppnåelsen i forhold til distriktenes funksjon som mobil forsterkningsressurs ved større ulykker, katastrofer og terror- og krigshandlinger i tråd med Innst. S. nr. 85 (2008-2009).

3. I hvilken grad rapporteres det i sivilforsvarsdistriktenes årsmeldinger om avvik mellom Stortingets forventninger, jf. Innst. S. nr. 85 (2008-2009) og den faktiske situasjonen for innkjøp av nødvendig utstyr og gjennomføring av nødvendig øvingsaktivitet?

4. Hvordan følger departementet opp rapporteringen fra sivilforsvarsdistriktene med tanke på å oppfylle Stortingets forutsetninger og hvordan er Stortinget informert om dette?

Vedlegg 2**Brev fra Justisdepartementet v/statsråden til kontroll- og konstitusjonskomiteen, datert 31. mars 2011****Spørsmål om Sivilforsvaret**

Jeg viser til brev fra Stortingets kontroll- og konstitusjonskomite, datert 22.3.2011 hvor det stilles fire spørsmål vedrørende utstyrsbehovet i Sivilforsvaret.

Generelt

Behovet for modernisering av Sivilforsvaret ble som kjent omtalt i St. meld. nr. 22 (2007-2008). Samlet sett er det behov for omstilling og modernisering på en rekke områder i Sivilforsvaret og dette vil ventelig ta noe tid å gjennomføre. Vi er i gang med opp-

følgning av denne stortingsmeldingen, men det gjenstår fortsatt en del av dette arbeidet. Jeg kan opplyse at Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) bl.a. har igangsatt arbeidet med å redusere den operative styrken i Sivilforsvaret fra 10 000 mannskap til 8000 mannskap. En slik reduksjon vil innebære at hele den operative styrken vil kunne utdannes og øves med henblikk på forsvarlig innsats ved store og komplekse hendelser. DSB har også igangsatt arbeidet med avhending av eiendommer det ikke lenger er beredskapsmessig behov for, herunder nedleg-

ging og avhending av Sivilforsvarsleire. Jeg kan videre opplyse om at samlokalisering av skolevirksomheten på Starum skal være gjennomført innen 1. august 2011, jf. Innst. S. nr. 85 (2008-2009) og Innst. 153 S (2009-2010).

Jeg vil i det følgende besvare de mer konkrete spørsmål vedrørende Sivilforsvaret:

SPØRSMÅL 1.

På hvilken måte har departementet fulgt opp Stortingets forutsetning om å sikre nødvendige investeringer i nye uniformer, kjøretøy og annet nødvendig materiell, og når skal investeringsplanen være oppfylt?

SVAR:

Det ble i Stortingsmelding nr. 22 (2007-2008) kartlagt et investeringsbehov på 162 mill. kr. i Sivilforsvaret for å skifte ut gammelt utstyr og anskaffe materiell tilpasset dagens og fremtidens beredskapsutfordringer. Det er igangsatt et arbeid for å skifte ut dette utstyret og dette har skjedd gjennom bevilgninger over statsbudsjettet, omprioriteringer innen DSBs egen ramme og gjennom salg av eiendommer som det ikke lenger er et beredskapsmessig behov for.

Sivilforsvaret deltar i mellom 200 og 300 hendelser hvert år og får gode tilbakemeldinger for sin innsats. Jeg er derfor opptatt av at Sivilforsvaret skal ha relevant utstyr og tilstrekkelig mannskap for å kunne bistå nød- og redningsetatene ved større ulykker og hendelser. Sivilforsvaret har selv gitt klare tilbakemeldinger om at første prioritet ifm utskifting av gammelt utstyr er utskifting av den gamle innsatsbekledningen.

Ved utgangen av 2011 vil det være anskaffet nødvendig innsatsbekledning til drøyt halvparten av de 8000 mannskapene, herunder uniformsbekledning og hjelmer. I tillegg vil i alt 7000 mannskap ha fått nye støvler. Av hensyn til de særlige utfordringer som foreligger i Nord-Norge, er denne landsdel gitt prioritet ved innfasing av nytt utstyr. Sivilforsvarsdistriktene i Vest Finnmark, Øst Finnmark, Troms, Nordland, Midtre Hålogaland og Nord Trøndelag fikk på denne bakgrunn ny innsatsbekledning i 2010.

Jeg følger saken videre ifm de årlige budsjettproposisjonene. Jeg kan på nåværende tidspunkt ikke gi komiteen en særskilt tidsplan for den videre innfasing av det samlede materiellbehovet i Sivilforsvaret, men innfasing av innsatsbekledningen til mannskapene er høyt prioritert og jeg arbeider for at hele den operative innsatsstyrken skal være forsvarlig utstyrt innen rimelig tid.

2. I den grad det ikke er samsvar mellom St. meld. nr. 22 (2007-2008) og foreslåtte bevilgninger til investeringer: Hvilke tiltak har departementet gjennomført for å kompensere den manglende oppfølgingen?

SVAR:

Ny og hensiktsmessig innsatsbekledning er av Sivilforsvaret fremhevet som presserende for ivaretagelse av operative oppgaver. Jeg har ved flere anledninger meldt at mannskapene ikke skal settes ut i innsatser uten at de har det nødvendige sikkerhetsutstyret. Jeg vektlegger også sivilforsvarsdistriktene gjensidig kan forsterke hverandre både med personell og utstyr når det er behov for det ifm håndtering av hendelser. Dette var for eksempel tilfelle ifm Frolandbrannen hvor personell og utstyr fra syv distrikter var involvert i slukkingen av skogbrannen. Slik forsterking er viktig når store hendelser inntreffer, og bidrar også til å styrke Sivilforsvarets beredskapsevne generelt.

3. I hvilken grad rapporteres det i sivilforsvarsdistriktenes årsmeldinger om avvik mellom Stortingets forventninger, jf. Innst. S. nr. 85 (2008-2009) og den faktiske situasjonen for innkjøp av nødvendig utstyr og gjennomføring av nødvendig øvingsaktivitet?

SVAR:

Sivilforsvarsdistriktene er underlagt Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap. Distriktene rapporterer således til DSBs hvor rapportene inngår i DSBs etatsstyring av Sivilforsvaret. Styringsdialogen med distriktene gir videre grunnlag for DSBs rapportering til Justisdepartementets (JD) i halv- og årsrapportene til departementet. DSB melder at distriktene har rapportert at manglende midler til øvelser, vedlikehold, utskifting og fornying av materiell, bekledning og kjøretøy er et økende problem.

4. Hvordan følger departementet opp rapporteringen fra sivilforsvarsdistriktene med tanke på å oppfylle Stortingets forutsetninger og hvordan er Stortinget informert om dette?

SVAR:

Justisdepartementet følger denne saken nøye i styringsdialogen med DSB. DSB har i årsrapporten for 2010 påpekt at dersom etaten ikke blir tildelt ekstra budsjettmidler, vil det være nødvendig å gjøre noe med distriktsstrukturen og bemanningen i Sivilforsvaret. DSB skriver at dette vil medføre at den innretning og det konsept for Sivilforsvaret som er presentert for Stortinget gjennom St.meld.nr.nr. 22 (2007-2008) ikke kan realiseres.

Utstyrsbehovet i Sivilforsvaret følges ordinært opp ifm de årlige budsjettproposisjonene til Stortinget. Jeg tar DSBs tilbakemelding meget alvorlig, og vil komme tilbake til Stortinget om denne saken på en passende måte.

Vedlegg 3**Brev fra kontroll- og konstitusjonskomiteen til Justisdepartementet
v/statsråd Knut Storberget, datert 12. april 2011****Sivilforsvaret - oppfølging**

Kontroll- og konstitusjonskomiteen viser til svar fra konst. justisminister Grete Faremo på spørsmål fra komiteen om Sivilforsvaret. Svaret gjør det nødvendig med noen ytterligere avklaringer.

I svaret skriver Faremo følgende om mannskapsreduksjonen i Sivilforsvaret:

”En slik reduksjon vil innebære at hele den operative styrken vil kunne utdannes og øves med henblikk på forsvarlig innsats ved store og komplekse hendelser.”

1. Hvor stor andel av styrken ble øvet i 2010?
2. Er det riktig at det i enkelte sivilforsvarsdistrikt kun legges opp til øving av befalet i 2011, og i hvilken grad stemmer dette med statsrådets svar på dette punkt?

Statsråden skriver også:

”Jeg er derfor opptatt av at Sivilforsvaret skal ha relevant utstyr og tilstrekkelig mannskap for å kunne bistå nød- og redningsetatene ved større ulykker og hendelser.”

På spørsmål 2 om konkrete tiltak heter det i svaret at:

”Jeg har ved flere anledninger meldt at mannskapene ikke skal settes ut i innsatser uten at de har det nødvendige sikkerhetsutstyret. Jeg vektlegger også [at] sivilforsvarsdistriktene gjensidig kan forsterke hverandre både med personell og utstyr når det er behov for det ifm håndtering av hendelser.”

Dette samarbeidet er ikke nytt. Denne muligheten har vært brukt i lang tid. Imidlertid ble de tjenestepliktige mannskapene til Sivilforsvaret i 2009 omfattet av arbeidsmiljøloven. Regionlederne er således pålagt å følge opp at arbeidsmiljøloven ikke

brytes. I en slik vurdering er mulighetene for samarbeidet ikke forenklet, men potensielt gjort vanskeligere.

3. Har statsråden i det hele tatt iverksatt konkrete tiltak for å kompensere den manglende oppfølgingen av investeringsbehovet?

Statsråden skriver også at *”DSB melder at distriktene har rapportert at manglende midler til øvelser, vedlikehold, utskifting og fornying av materiell, bekledning og kjøretøy er et økende problem.”*

Statsråden viser til at *”DSB har i årsrapporten for 2010 påpekt at dersom etaten ikke blir tildelt ekstra budsjettmidler, vil det være nødvendig å gjøre noe med distriktsstrukturen og bemanningen i Sivilforsvaret. DSB skriver at dette vil medføre at den innretning og det konsept for Sivilforsvaret som er presentert for Stortinget gjennom St. meld. nr. 22 (2007-2008) ikke kan realiseres.”*

Stortingets forutsetninger i saken er meget klare. At DSB nå uttrykker like klart at Stortingets forutsetninger ikke vil kunne gjennomføres fremstår som svært alvorlig.

4. Hvorfor har statsråden unnlatt å gjennomføre tiltak for å sikre at Stortingets forutsetninger kan gjennomføres i henhold til plan?
5. På hvilket tidspunkt og i hvilken form har statsråden informert Stortinget om de betydelige og varslede avvikene?
6. Kan statsråden gjøre rede for planlagt fremdrift for anskaffelse av nødvendig utstyr til Sivilforsvaret i tråd med Stortingets forutsetning?
7. Kan statsråden gjøre rede for hvordan og når nivået på øvelser i Sivilforsvaret skal tilfredsstille de krav statsråden selv har satt til øvelse av alle mannskaper?

Vedlegg 4**Brev fra Justisdepartementet v/statsråden til kontroll- og konstitusjonskomiteen, datert 3. mai 2011****Sivilforsvaret – oppfølging**

Jeg viser til brev fra Stortingets kontroll- og konstitusjonskomite, datert 12.4.2011.

Komiteen har 7 oppfølgingsspørsmål ifm svaret fra konst. justisminister Grete Faremo i samme sak, datert 31.3.2011.

Sivilforsvarets samfunnsoppdrag er beskrevet i St.meld. nr. 22 (2007-2008), jf. Innst. S. nr. 85 (2008-2009). Det fremgår der at erfaringer fra hendelser de siste årene har vist at det er behov for å modernisere og tilpasse Sivilforsvaret til dagens og fremtidens utfordringer for å sikre at etaten skal kunne være en relevant forsterkningsressurs ved større og komplekse hendelser. Som departementet skrev i forrige brev er jeg i gang med omstillinger og modernisering av Sivilforsvaret på flere områder. Dette er et arbeid som ventelig vil ta noe tid, Jeg er opptatt av at Sivilforsvaret skal være forsvarlig utstyrt og øvet med henblikk på det ovennevnte oppdraget og jeg forstår komiteens bekymring for at arbeidet knyttet til utskifting og anskaffelse av nytt utstyr tar for lang tid.

Jeg vil i det følgende besvare komiteens spørsmål.

1. Hvor stor andel av styrken ble øvet i 2010?

Svar

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) rapporterer at i alt 55 % av den operative styrken ble gitt øvelser i 2010.

2. Er det riktig at det i enkelte sivilforsvarsdistrikt kun legges opp til øving av befalet i 2011, og i hvilken grad stemmer dette med statsrådets svar på dette punkt?

DSB er i gang med omfattende omstillinger innen egen virksomhet for å kunne styrke blant annet øvingsaktiviteten i Sivilforsvaret. Innsparingene på de ulike områder kommer gradvis og dette medfører budsjettmessige utfordringer for Sivilforsvaret, spesielt i 2011. Gjennomføring av øvingsaktiviteten slik det er forutsatt i St.meld. 22 (2007-2008) vil være på plass når omstilling innen egen virksomhet er ferdigstilt.

DSB har med bakgrunn i disse utfordringene bedt sivilforsvarsdistriktene primært å øve befalet i de operative avdelingene. DSB har i denne sammenheng også bedt distriktene vurdere øvingsbehovet med utgangspunkt i distriktenes kompetansemessige

status, dvs at distriktene sørger for å øve de avdelinger som distriktene finner viktigst å prioritere for øvelse i 2011.

Sitasjonen vil bedres i 2012 og fra med 2013 forventes positiv effekt av omstillingen. Omstillingsprosessen antas å være ferdigstilt i 2014. Ambisjonen at er alt tjenestepiktig personell i de operative avdelingene skal øves innen 2014.

3. Har statsråden i det hele tatt iverksatt konkrete tiltak for å kompensere den manglende oppfølgingen av investeringsbehovet?

Svar:

Som beskrevet i departementets brev er ny og hensiktsmessig innsatsbekledning av Sivilforsvaret fremhevet som presserende for ivaretagelse av operative oppgaver. Ved utgangen av 2011 vil det være anskaffet nødvendig innsatsbekledning til drøyt halvparten av de 8000 mannskapene, herunder uniforms-bekledning og hjelmer. I tillegg vil i alt 7000 mannskap ha fått nye støvler. Det er en dobling av investeringene i innsatsbekledning i forhold til status i 2010. Dette er muliggjort gjennom midler over statsbudsjettet, omprioriteringer innen DSBs egen ramme, og gjennom avhending av eiendommer det ikke lenger er beredskapsmessig behov for.

Jeg registrerer at Sivilforsvaret har meldt til DSB at manglende midler til øvelser, bekledning vedlikehold og fornying av materiell er et økende problem. Saken følges nøye i styringsdialogen med DSB. Første runde med ny innsatsbekledning ble fordelt ut nordfra og satsingen i 2011 betyr at flere distrikter fra Sør Trøndelag og sørover vil få ny uniform. Dette er som komiteen påpeker ikke tilstrekkelig. Jeg er som nevnt også opptatt av at Sivilforsvaret skal ha forsvarlig materiell for øvrig og at materiellet blir vedlikeholdt på en forsvarlig måte.

Det er en forutsetning at sivilforsvarsdistriktene gjensidig forsterker hverandre med personell og utstyr når det er behov for det ifm håndtering av hendelse. Dette behovet forsterkes i en situasjon hvor det er stort behov for utskifting av gammelt utstyr.

Komiteen viser i sitt brev til at regionlederne er pålagt å følge opp at arbeidsmiljøloven ikke brytes. Etter min oppfatning medfører ikke HMS kravet i Arbeidsmiljøloven at samarbeidet mellom distriktene blir vanskeliggjort. Innføringen av HMS kravet innebærer etter min mening langt på vei en kodifisering av gjeldende praksis innen forvaltningen av

sivilforsvarets mannskaper. Dette er i tråd med at jeg ved flere anledninger har meldt at mannskapene *ikke* skal delta i innsatser uten at de har det nødvendige sikkerhetsutstyret, - også før HMS kravet ble vedtatt i lovgivningen. Utstyrsbehovet vil imidlertid stille større krav til logistikk slik at man har god oversikt over det utstyret som er brukbart.

Med etableringen av Sentrallageret på Starum er det lagt til rette for slik forsterkning ved at det er etablert en sentral logistikkfunksjon.

4. Hvorfor har statsråden unnlatt å gjennomføre tiltak for å sikre at Stortingets forutsetninger kan gjennomføres i henhold til plan?

Svar:

Jeg har igangsatt flere av tiltakene i Stortingsmeldingen. Modernisering og omstilling i Sivilforsvaret er en omfattende prosess. Det framgår av departementets forrige brev at Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) bl.a. har igangsatt arbeidet med å redusere den operative styrken i Sivilforsvaret fra 10 000 mannskap til 8000 mannskap. DSB har også igangsatt arbeidet med avhending av eiendommer det ikke lenger er beredskapsmessig behov for, herunder nedlegging og avhending av Sivilforsvarsleire. Samlokalisering av skolevirksomheten på Starum skal være gjennomført innen 1. august 2011. Jeg er også i gang med utskifting av utstyr i Sivilforsvaret.

Det er likevel klart at det er særdeles viktig å ferdigstille anskaffelsene av nødvendig utstyr til Sivilforsvaret. Jeg er svært opptatt av at disse investeringene ikke trekker for langt ut i tid.

5. På hvilket tidspunkt og i hvilken form har statsråden informert Stortinget om de betydelige og varslede avvikene?

Svar:

Stortinget er gjennom de årlige budsjettproposisjonene de tre siste år orientert om status ifm omstilling og modernisering i Sivilforsvaret. Det er i disse dokumentene opplyst at arbeidet med avhending av eiendommer det ikke lenger er beredskapsmessig behov for er igangsatt, herunder nedlegging av Sivilforsvarsleirene, samt status ifm samlokalisering av skolevirksomheten. Det er videre opplyst at bevilgningen ble økt med 5 mill. kr i 2009, og at økningen til formålet ble videreført i 2010. Det er videre omtalt

at arbeidet med anskaffelse av ny innsatsbekledning er igangsatt og at dette arbeidet videreføres i 2011.

6. Kan statsråden gjøre rede for planlagt fremdrift for anskaffelse av nødvendig utstyr i tråd med Stortingets forutsetning?

Svar:

Jeg er opptatt av at Sivilforsvaret skal være forsvarelig utstyrt med utgangspunkt i samfunnsoppdraget, jf. St.meld.nr. 22 (2007-2008).

Jeg kan på nåværende tidspunkt ikke gi komiteen en endelig tidsplan for innfasing av materiell i Sivilforsvaret, slik beskrevet i ovennevnte melding. I samråd med regjeringen vil jeg komme tilbake til Stortinget med forslag om den videre håndtering av saken.

7. Kan statsråden gjøre rede for hvordan og når nivået på øvelser i Sivilforsvaret skal tilfredsstille de krav statsråden selv har satt til øvelse av alle mannskaper?

Svar:

Som departementet skrev i forrige brev til komiteen har Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) bl.a. igangsatt arbeidet med å redusere den operative styrken i Sivilforsvaret fra 10 000 mannskap til 8000 mannskap. Det er på den bakgrunn en målsetting at hele den operative styrken vil kunne utdannes og øves med henblikk på forsvarelig innsats ved store og komplekse hendelser.

Det framgår av St.meld. 22 (2007-2008) at innsparingene ved omstillingen i Sivilforsvaret er viktig i det videre arbeidet med modernisering av etaten. Jeg mener derfor at omstillingen av innsatsstyrken i Sivilforsvaret må sees i sammenheng med den øvrige omstillingen og modernisering i Sivilforsvaret. Innsparinger bl.a. som følge av nedlegging og omstilling av skoler og leire vil ventelig framkomme i løpet av 2013 – 2014 og det er planlagt at disse midlene bl.a. bli brukt til øvelser av de tjenestepliktige. DSB vurderer også mulighetene for å sette inn andre tiltak for å kunne øve hele styrken før dette tidspunktet.

Jeg vektlegger at det skal være balanse mellom øvelser og behovet for øvelser de enkelte år. DSB er virksomhetsstyrer for Sivilforsvaret og DSB må således definere et forsvarlig øvingsnivå inntil forutsetningene på dette feltet er oppnådd.

Vedlegg 5**Brev fra Politidirektoratet v/Vidar Refvik til kontroll- og konstitusjonskomiteen, datert 20. oktober 2011****Sak om beredskapen i Sivildforsvaret – nødetatenes samarbeid med Sivildforsvaret**

Jeg viser til brev 13. oktober 2011 fra Kontroll- og konstitusjonskomiteen. Med bakgrunn i at hovedspørsmålet for henvendelsen gjelder nødetatenes samarbeid med Sivildforsvaret, avgrenses besvarelsen til Sivildforsvarets bistand til politiet, jf problemstilling 6.

Sivildforsvaret kan bistå politiet med skadeforebyggende og skadebegrensende tiltak ved redning, alvorlige ulykker, store branner, ekstremvær, flom, skred og andre naturskapte hendelser og terror. Erfaringsmessig kan Sivildforsvarets bistand også bli etterspurt ved mindre alvorlige hendelser som leteaksjoner og mindre brannet. Etter at den akutte initialfasen for håndteringen av hendelse er over, vil Sivildforsvarets videre bistand kunne endres til bistand til kommunen.

Sivildforsvaret vil kunne bistå med førstehjelp, søk, ordensinnsats og samband, veiledning av publikum, observasjon, vakthold og trafikkdirigering av enklere art som ikke krever politimyndighet. På materiellsiden vil relevant utstyr være telt, pumper, strøm- og vanneaggregater, bårer, lysutstyr og annet redningsmateriell som friggjørings- og sikringsutstyr.

Utover materiellstøtte, tilsier erfaring at det er fredsinnssatsgruppene som politidistriktene har stor nytte av. Adgangen til å rekvirere bistand fra Sivildforsvaret er erfaringsmessig god. Politidirektoratet har ikke mottatt informasjon fra politimestrene om at det er registrert problemer med å få bistand med tilstrekkelig antall mannskaper, relevant kompetanse eller materiell. Tilgjengeligheten av personell og materiell later til å ha dekket de behovene politiet i sin alminnelighet har for bistand fra Sivildforsvaret.

Vedlegg 6**Brev fra STAFO v/lederen til kontroll- og konstitusjonskomiteen, datert 21. oktober 2011****Sak om beredskapen i Sivildforsvaret**

Vi takker for henvendelsen fra Kontroll- og konstitusjonskomiteen i forbindelse med behandling av saken om Sivildforsvarets beredskap. STAFO samfunnssikkerhet organiserer om lag halvparten av de ansatte i Sivildforsvaret over hele landet. Disse har vært invitert til og har deltatt med informasjon til denne besvarelsen i den grad tiden har tillatt.

Sivildforsvaret er inne i en omstilling. Til tross for at dette medfører ekstra kostnader, er det ikke gitt ekstra bevilgninger til dette. Dermed må kostnadene dekkes over driftsbudsjettet med den følge at etaten får for lite midler til å dekke alle områder av virksomheten. Dette kommer i tillegg til generelt trange økonomiske kår over flere år.

Vi som ansatte er stolte over Sivildforsvaret. Etaten består også av mange motiverte tjenestepliktige som yter langt ut over det som kan forventes. På mange områder yter Sivildforsvaret en god støtte til nødetatene. Evnen til enkel bistand som vannlevering og telt, lys og varme er god. Samtidig gjør for lav øvingsfrekvens og mangelfullt og utdatert utstyr at

Sivildforsvarets evne til bistand i komplekse hendelser meget begrenset. Det som fungerer godt skyldes ansatte og tjenestepliktiges vilje til å yte mer enn forventet. Regjeringens manglende oppfølging av St. meld 22 gjør derimot at Sivildforsvaret risikerer å dø på rot.

Problemstilling 1

Det konsept for Sivildforsvaret som er beskrevet i St. meld. 22 kan deles i to deler; den delen som er kostnadsfrie, organisatoriske endringer og den delen som krever investeringer.

Den kostnadsfrie delen, som endringer i styrkestrukturen, er gjennomført.

Den delen som krever investeringer, er i St. meld. 22 blant annet omtalt som "*å sikre Sivildforsvarets evne til å være en statlig forsterkningsressurs ved komplekse hendelser*". Meldingen sier videre: "*Sivildforsvaret skal dimensjonere sine forsterkningsressurser for å kunne delta i håndteringen av større, langvarige og komplekse hendelser som følge av alvorlige ulykker, naturskapte hendelser og terror*".

Her kan vi ikke se at forutsetningene er oppfylt. Sivilforsvaret har lite utstyr til annen bistand ved uønskede hendelser enn slanger, pumper og telt med lys og varme til innsatsmannskapene. Kravene til telt, lys og varme vil være den samme enten hendelsen er kompleks eller ikke.

Bistand til alle typer hendelser krever at Sivilforsvaret har et mannskap som er opplært og øvd. Med den reduksjon i øvingsaktiviteten som vi har sett i løpet av de siste årene, er forutsetningen for å være en ressurs ved komplekse hendelser heller redusert enn ivarettatt.

Problemstilling 2

Så langt STAFØ samfunnssikkerhet kjenner til, har ikke regjeringen lagt opp noen langsiktig fremdriftsplan for å sikre tilstrekkelig fart i utskiftingen av utstyr. Det er fastslått et investeringsbehov på 162 millioner. De siste tre årene har det vært bevilget 5 millioner pr år til investeringer. Det positive er at årets ekstrabevilgning på 30 millioner og frigjorte midler fra avhending av eiendommer har gjort at Sivilforsvaret fornyes raskere. Med uendret investeringsstempo vil fornyelsen nå ta bare 19 og ikke 32 år.

Problemstilling 3

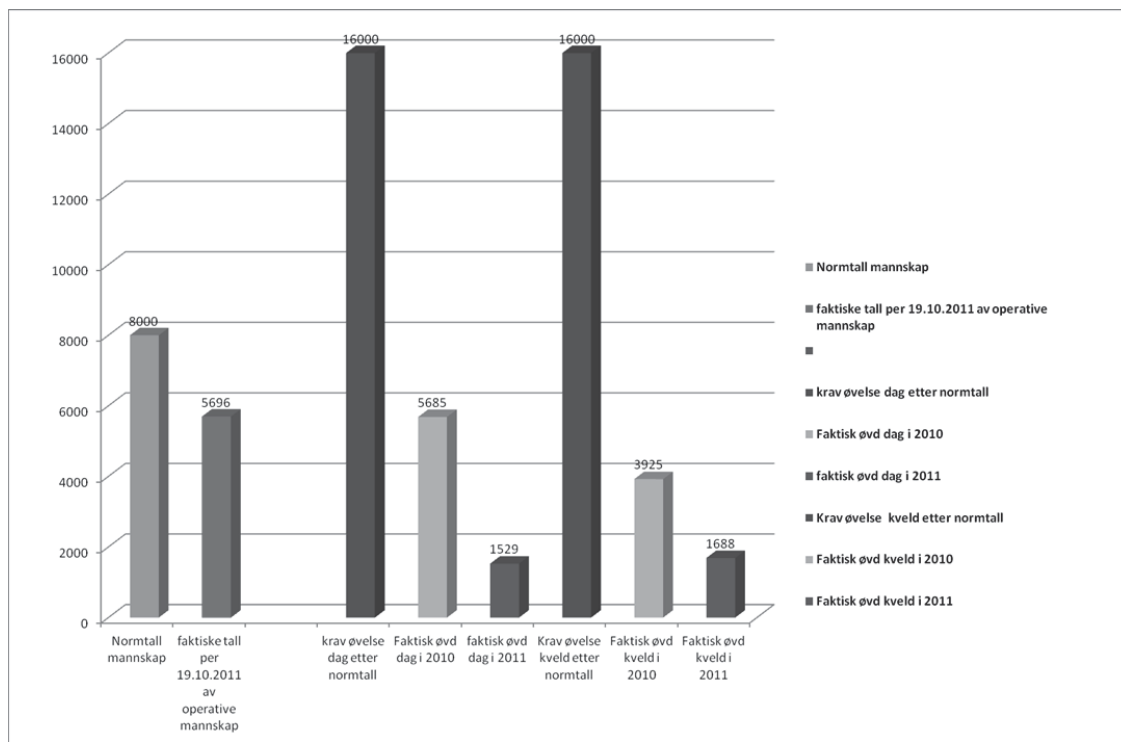
I St. meld 22 står det: *”Justisdepartementet anbefaler videre å redusere den operative styrken fra*

10 000 til 8 000 tjenestepliktige”. Over flere år har Sivilforsvarets reelle utdanningskapasitet vært for liten. Dette har ført til at man ikke har kunnet erstatte mannskap i takt med avgangen. Vi mener at det ikke har vært grunnlag for å redusere oppsetningen fra 10 000 til 8 000, men å øke den fra ca 6 000 til 8 000. Dette er ikke gjennomført.

Problemstilling 4

Øvingsaktiviteten i Sivilforsvaret er ikke i tråd med Stortingets forutsetninger om at alt mannskap i innsatsavdelingene skal øves hvert år. Sporadiske ekstrabevilgninger er av kortsiktig art og er vanligvis øremerket konkrete anskaffelser. Etter vår mening ser det ut til at øvingsaktiviteten er den delen av Sivilforsvarets virksomhet som det er lettest å ta midler fra når utgifter må reduseres eller etaten blir pålagt andre kostnader, som for eksempel ved omorganisering.

Ut fra Stortingets forutsetninger skulle alle tjenestepliktige øve 2 dager og 2 kvelder pr år. Dette blir til sammen 16 000 øvingsdager og 16 000 øvingskvelder basert på forutsetningen om en styrke på 8 000. Reelt ble det gjennomført henholdsvis 5 685 og 3 925 øvingsdager/ -kvelder i 2010.ⁱ

ⁱ Tallene er utarbeidet av ansatte ved et av sivilforsvarsdistriktene og innhentet fra hvert av de 20 sivilforsvarsdistriktene.

Problemstilling 5

Som ansatte i Sivilforsvaret kan vi ikke se at det har vært noen oppfølging av bekymringsmeldingene fra etaten. Det er riktignok gitt en ekstra bevilgning på 30 millioner i år, men vi savner en erkjennelse av situasjonen i de regulære tildelingene i statsbudsjettet.

Sivilforsvarsdistriktene sliter fortsatt med å få tilstrekkelige utdanningskvoter ved Sivilforsvarets skole og økonomi til gjennomføring av øvelser.

STAFO og andre fagforeninger har gjentatte ganger gitt uttrykk for situasjonen ved forskjellige høringer for Justiskomiteen.

Problemstilling 6

Forutsetningen for forsterkningsrollen er at Sivilforsvaret skal dimensjoneres for å kunne *”delta i håndteringen av større, langvarige og komplekse hendelser som følge av alvorlige ulykker, naturskapte hendelser og terror”*. Samtidig skal ressursene kunne brukes i mindre hendelser som leteaksjoner og lensing av kjellere. Det er naturlig at de fleste hendelser som Sivilforsvaret blir involvert i er små hendelser av den siste kategorien. Dette fører imidlertid til at oppmerksomheten blir tatt bort fra det som er det egentlige formålet og Sivilforsvaret kun blir tilført ressurser for å kunne bistå ved de små hendelsene. Etter vår mening gjør mangel på utstyr og opplæring

at Sivilforsvaret ikke har kapasitet til å delta i langvarige og komplekse hendelser slik som forutsatt.

Til tross for dette er etaten i stand til å levere ut over det som den har faktiske forutsetninger for, men dette skyldes motivasjon og vilje hos de tjenestepiktige. Mannskap må ofte stille med egne kjøretøyer for å transportere materiell og personer ved innsatser og bruker av fritid og egne ressurser for å kompensere for manglende øvelser.

Sivilforsvaret har etter hvert utviklet noen basis-konsepter for støtte til nødetatene. Telt, lys og varme til innsatspersonell og innsatsledelse er et slikt konsept. Dette håndteres enkelt innenfor de rammene som er stilt til disposisjon og nytteverdien vil være uavhengig av kompleksiteten i den aktuelle hendelsen. Etaten besitter også en betydelig ressurs av brannsprøyter og – slanger og kan forsterke branne-tatene ved brann og flom. Utover dette er etatens evne til teknisk bistand meget begrenset. Utstyr til høyhusslukking er ukjent.

Manglende øvelse samtidig med skjerpede HMS-krav gjør at Sivilforsvaret får svekket forutsetning for å delta i annet enn helt enkle oppdrag som kun i liten grad krever ressurser utover arbeidskraft.

Sivilforsvarets innsats vil imidlertid alltid bli verdsatt fordi mannskapet er villig til å stille opp. Støtte fra Sivilforsvaret blir sammenlignet med hvordan situasjonen hadde vært uten denne bistanden og ikke med hvordan det kunne ha vært om Sivilforsvaret hadde kunnet bidratt i henhold til forutsetningene.

Vedlegg 7

**Brev fra NTL v/lederen til kontroll- og konstitusjonskomiteen,
datert 21. oktober 2011**

Høring vedrørende sivilforsvarets beredskap

NTL synes det er positivt at kontroll- og konstitusjonskomiteen undersøker Sivilforsvarets beredskap, idet vi gjentatte ganger har forsøkt å trekke frem den forskjellen som det virker som om det er mellom Stortingets forventninger og departementets prioriteringer.

NTL har gått igjennom dokumentet fra komiteen og forsøkt å gi vår oppfatning av statusen for Sivilforsvaret.

Problemstilling 1

– Etter NTLs oppfatning har ikke regjeringen gitt Sivilforsvaret mulighet til å realisere det St.m. 22(2007-2008) legger opp til. Finansieringen har ikke vært til stede, og viktige beslutninger har blitt skjøvet ned til laveste nivå i organisasjonen

– Endringen av oppgavestrukturen og utstyrssituasjonen forutsatte en del investeringer i både personlig verneutstyr for mannskaper og avdelingsmateriell. Dette er midler som i liten grad er tilført Sivilforsvaret. Det er etter NTL sin oppfatning fortsatt behov for mellom 80 og 100 millioner for å nå det utstyrsnivået som St.m 22(2007-2008) legger opp til, og som er en forutsetning for endringene i oppgavestrukturen. Det ligger også inne i forarbeidene til St.m 22 (2007-2008) en endring i øvingsstrukturen for å gjøre mannskape-ne bedre i stand til å løse en bredere oppgave-portefølje for å møte dagens og morgendagens utfordringer. Dette er ikke hensynstatt i noen styringsdokumenter som har kommet etter St.m 22(2007-2008) De endringene som har skjedd i Sivilforsvaret etter meldingen synes i større grad

å være basert på direktoratets økonomiske situasjon, enn en grundig vurdering av beredskapsevnen. Alle tiltak i St.m 22(2007-2008) som medfører lavere kostnader for DSB er implementert, mens tiltak som vil generere kostnader utsettes.

Problemstilling 2

- Den fremdriftsplan som hittil er valgt av regjeringen er basert på at direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap skal stå for brorparten av finansieringen over sitt ordinære budsjett, NTL oppfatter ikke at dette er i tråd med Stortingets forutsetninger, og vil ikke sikre at den nødvendige utskiftingen vil skje innen rimelig tid.
- Det som imidlertid har skjedd er at kritisk utstyr som gikk ut på dato til Sivilforsvarets mobile renseenheter er byttet ut med materiell fra eget lager som tidligere ikke ble ansett som godt nok til denne tjenesten for å spare kostnaden ved nyan-skaffelse. Sivilforsvarets tyngre redningsutstyr som løfteputer og vaiertaljer er også fjernet fra oppsetningene da kostnaden med årlig sertifisering ble for høye for DSB. Sivilforsvaret har også tidligere disponert påvisningsutstyr for kjemiske stridsmidler, men pga kostnaden med å kalibrere sensorene i disse er også de fjernet fra oppsetningene.

Problemstilling 3

Den operative styrken er redusert i tråd med Stortingets forutsetninger, men de gjenværende styrkene har i liten grad fått opplæring som sikrer at de kan løse sine oppgaver

Problemstilling 4

Øvingsaktiviteten er sterkt redusert de senere år, og for 2011 skulle kun befalet øves. Dette er gjennomført ved de fleste distriktene, noen distrikter har også øvet mannskaper og enkelte distrikt har ikke øvet alt befalet.

Problemstilling 5

Etter NTLs oppfatning har regjeringen skjøvet bekymringsmeldingene under teppet, og valgt å ikke ta tak i disse, for å løse andre høyere prioriterte oppgaver i departementet. Det er da blitt opp til DSB å løse utfordringene, men med små budsjetter med lite handlingsrom har det ikke vært mulig å ta grep. I hvilken grad departementet har orientert Stortinget om dette kjenner ikke vi til, men ved å lese beskrivelsen av Sivilforsvaret i St.prop 1 er det få av de utfordringene som Sivilforsvaret har som kommer tydelig frem.

Problemstilling 6

Sivilforsvaret har vært, og er fortsatt i stand til å yte operativ støtte til nød- og redningsetatene innenfor den tradisjonelle oppgaveporteføljen sin. Dette skyldes hovedsakelig to forhold. For det første de tjenestepliktiges enorme lojalitet og vilje til å hjelpe til ved hendelser, selv om dette betyr at de må benytte egne biler og får redusert sin egen inntekt. For det andre at Sivilforsvaret har store materiell-lagre å tære på fra tidligere slik at selv om utstyret går i stykker, så er det mer på lager. Dette er imidlertid i ferd med å ta slutt, idet mesteparten av dette utstyret nå er avhendet. For fremtiden vil det nok derfor være situasjoner der Sivilforsvaret ikke er i stand til å løse sine oppdrag pga manglende utstyr eller manglende kompetanse.

Når det gjelder de nye utfordringene som St.m 22(2007-2008) trekker opp er det ikke tilført noe utstyr eller gitt noe opplæring for å løse dette. Det kan også stilles spørsmål ved om Sivilforsvaret fortsatt kan bistå på et kjemisk skadested etter å ikke ha øvet mannskapene på de mobile renseenhetene i 2011, erstattet mannskapenes verneutstyr med utstyr av dårligere kvalitet og fjernet påvisningsutstyret.

Vedlegg 8

Referat fra åpen høring i kontroll- og konstitusjonskomiteen om

Beredskapen i Sivilforsvaret

Høring mandag 24. oktober 2011:

Distriktssjefer fra fire sivilforsvarsdistrikter	*	3
Direktør Jon A. Lea, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap	*	15
Statsråd Knut Storberget	*	22

Åpen høring i kontroll- og konstitusjonskomiteen mandag den 24. oktober 2011 kl. 10

Møteleder: Anders Anundsen (FrP)
(komiteens leder)

S a k :

Beredskapen i Sivilforsvaret

Møtelederen: Da er klokken slagen, og på vegne av kontroll- og konstitusjonskomiteen vil jeg få ønske velkommen til kontrollhøring.

Komiteen besluttet den 10. mai i år å åpne sak og gjøre nærmere undersøkelser vedrørende beredskapen i Sivilforsvaret. For å belyse saken nærmere er det besluttet å avholde denne kontrollhøringen. De inviterte har fått tilsendt hvilke problemstillinger komiteen ønsker å få belyst under høringen, og jeg leser her opp noen av hovedpunktene fra disse:

Problemstilling 1:

På hvilken måte har regjeringen forsikret seg om at Sivilforsvaret kan realisere det konseptet for Sivilforsvaret som er presentert og akseptert av Stortinget gjennom St.meld. nr. 22 for 2007–2008?

Er Stortingets forutsetninger knyttet til Sivilforsvarets oppgavestruktur og utstyrssituasjon oppfylt?

Problemstilling 2:

Hvilken fremdriftsplan har regjeringen lagt opp for å sikre tilstrekkelig fart i utskifting av utstyr, og i hvilken grad er Stortingets forutsetninger fulgt opp på dette punkt av regjeringen?

Problemstilling 3:

I hvilken grad er omstillingsarbeidets fremdrift og gjennomføring i tråd med Stortingets forutsetninger?

Problemstilling 4:

Er øvingsaktiviteten gjennomført i tråd med Stortingets forutsetninger?

Problemstilling 5:

På hvilken måte har departementet fulgt opp bekymringsmeldingene fra sivilforsvarsdistriktene og Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, og i hvilken grad er Stortinget informert om den vanskelige situasjonen i Sivilforsvaret?

Problemstilling 6:

I hvilken grad er Sivilforsvaret i stand til å yte operativ støtte til nød- og redningsetatene som forutsatt?

Komiteen har invitert følgende til høringen:

- statsråd Knut Storberget, Justisdepartementet
- direktør Jon A. Lea, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
- distriktssjefer fra fire sivilforsvarsdistrikter:
 - Anne-Margrete Bollmann, Hordaland sivilforsvarsdistrikt
 - Jørn Ove Myrvold, Nord-Trøndelag sivilforsvarsdistrikt
 - Berit Reppesgård, Vestfold sivilforsvarsdistrikt
 - Frode Enoksen, Vest-Finnmark sivilforsvarsdistrikt

Det vil bli tatt stenografisk referat fra høringen i dag, og referatet vil følge som vedlegg til komiteens innstilling.

De prosedyrene som er fastsatt i reglementet for åpne kontrollhøringer, vil bli fulgt. De inviterte får først anledning til å holde en innledning. Etter det får saksordføreren, som ved denne anledning er undertegnede, og deretter representantene for de ulike partiene anledning til å spørre ut de inviterte.

For at komitémedlemmene skal få stilt de spørsmålene som er nødvendige, vil jeg be om at svarene blir så korte og konsise som mulig. Jeg gjør oppmerksom på at vi har en lampe som lyser rødt når det er 30 sekunder igjen av taletiden.

Nesten til slutt får komiteen anledning til å stille noen oppfølgingsspørsmål, og de inviterte får helt til slutt ordet til en kort oppsummering.

Dette er en åpen høring, og det er derfor viktig at alle deltakerne unngår å omtale forhold som er undergitt taushetsplikt. Dersom et spørsmål ikke kan besvares uten å gi taushetsbelagte opplysninger, bør den innkalte gjøre komiteen oppmerksom på det.

Jeg vil gjøre oppmerksom på at mobiltelefoner må slås av eller være satt på «stille», slik at vi unngår forstyrrelser nderveis.

Så er det en viktig presisering når det gjelder mikrofoner: De har en knapp hvor man kan slå dem av og på, og det er viktig at det gjøres av hensyn til både tv-overføringen og senere gjennomgang av det som blir sagt på høringen, slik at alle får det med. Det betyr også at man må huske å slå mikrofonen av, hvis ikke begynner den å pipe, og det er veldig ubehagelig.

Det er komiteens håp at høringen vil gi nødvendige opplysninger i saken – som bakgrunn for de konklusjoner komiteen skal treffe i sin innstilling til Stortinget.

*Høring med distriktssjefer fra fire
sivilforsvarsdistrikter*

Møtelederen: Da er vi klare til å starte opp, og jeg vil få lov til å ønske velkommen til fire distriktssjefer i Sivilforsvaret. Det er, som tidligere nevnt:

- Anne-Margrete Bollmann, Hordaland sivilforsvarsdistrikt
- Berit Reppesgård, Vestfold sivilforsvarsdistrikt
- Frode Enoksen, Vest-Finnmark sivilforsvarsdistrikt
- Jørn Ove Myrvold, Nord-Trøndelag sivilforsvarsdistrikt

Da har dere anledning til å starte med en innledning på fem minutter hver, og etter det jeg har forstått, er det Berit Reppesgård fra Vestfold som skal begynne – vær så god.

Berit Reppesgård: Tusen takk for det.

Komitéleder og komitémedlemmer: Takk for invitasjonen til høring.

Mitt navn er Berit Reppesgård. Jeg er distriktssjef i Vestfold. Det har jeg vært i vel tre år. Min bakgrunn er fra helsevesenet, med 27 år som intensivsykepleier, leder og

lærer, hele tiden i akuttdelen av den etaten. Det betyr at beredskap, dog med en annen innfallsvinkel, er noe som sitter i ryggmargen hos meg.

Vestfold sivilforsvarsdistrikt er geografisk identisk med Vestfold fylke – ikke stort i utstrekning, men kompakt, med en befolkning på ca. 230 000. Takket være en attraktiv og lang kystlinje er befolkningen sommerstid fordoblet i kystnære strøk. Fylket har i tillegg store skogområder, rikt landbruksliv, to større industrier i tillegg til mange mindre. Videre har fylket flyplass, gjennomgående europavei og jernbane, to fergeforbindelser til utlandet og et aktivt nærings- og kulturliv – med andre ord et attraktivt fylke, og i min sammenheng betydelig virksomhet der beredskap må ha høyt fokus.

Sivilforsvaret i Vestfold består av ca. 250 tjenestepliktige mannskaper og sju fast ansatte i 6,5 stilling ved distriktsskontoret. De tjenestepliktige er organisert i ni avdelinger, geografisk spredt i fylket.

Hva brukes så mannskapene våre til? I løpet av de siste ti dagene har mannskapene fra hele fylket vært involvert i tre leteaksjoner. Hittil i år har mannskapene og fast ansatte fra distriktet deltatt i ti innsatser, som varierer fra leteaksjoner, til bistand til brannvesenet og materiell bistand til alle tre nødetatene, og ikke minst vært støttedistrikt, med forsterkning av mannskaper, for Buskerud sivilforsvarsdistrikt etter terrorangrepene 22. juli.

Hva er utfordringene våre? For oss i Vestfold dreier det seg i hovedsak om tre forhold: tregheit i anskaffelse av nødvendig utstyr og materiell, mannskapenes velferd eller ve og vel og for trange driftsrammer til å være robuste ved større hendelser.

Til punkt 1, anskaffelse av nødvendig utstyr og materiell: Vi har fortsatt ikke nye og hensiktsmessige uniformer til mannskapene våre. Det er håp om at dette vil komme på plass i overskuelig framtid, etter ekstraveilgningen på 30 mill. kr i år. Vi har færre brannpumper enn ønskelig. Per dato har vi ni stykker. Vi har ikke egne kjøretøy for å frakte mannskaper på øvelser og innsatser, altså må vi leie inn minibusser. Jeg aksepterer ikke at mannskapene skal bruke egne biler for å nå fram til innsatssted, eller at private kjøretøy skal brukes til å frakte sivilforsvarsmateriell. Vi har en lang kystlinje, men bare én båt som er hensiktsmessig i forhold til størrelse og oppdrag. Imidlertid er denne båten ikke fullt operativ til innsats i skjærgården grunnet for få midler til å sette den i stand til dette. ATV for frakting av materiell i ulendt skogsterreng mangler vi f.eks. helt. Kjøretøyparken vår er gammel. Den eldste bilen vår er fra 1978. Dette siste betyr selvfølgelig større utgifter til reparasjoner og vanlig vedlikeholdsarbeid av kjøretøyene. Distriktet er vant til å utnytte materielle ressurser på best mulig måte, men mangelen på nødvendig utstyr gjør oss sårbare og går på bekostning av robusthet ved store hendelser. Mindre innsatser, som leteaksjoner f.eks., håndterer vi greit. Som distriktssjef tenker jeg selvfølgelig hele tiden sikkerhet i forhold til materiell, og det aller viktigste er HMS for mannskaper og ansatte.

Når det gjelder det andre punktet: Avlønning av de tjenestepliktige mannskaper ved både obligatorisk grunn-

opplæring og kurs samt innsatshonorering må forbedres. Det er for de aller fleste et tapsprosjekt å være innkalt til tjeneste i Sivilforsvaret. Jeg sier ikke noe mer om uniformer og kjøretøy. Det har jeg nevnt.

Vi skal etter øvingsdirektivet – nå er jeg på punkt 3 om driftsrammer – øve mannskapene våre to dager og to kvelder i løpet av et år. Det er et absolutt minimum for å vedlikeholde kompetanse og ferdigheter, og det er ikke godt nok med tanke på håndtering av større hendelser. Vi skulle i alle fall hatt fem øvingssamlinger i løpet av et år. Dette året har vi øvd befalet. Derfor har hvert oppdrag blitt vurdert i forhold til innhold og mannskapenes kompetanse. Dersom det hadde blitt en større skogbrann i Vestfold i sommer, måtte jeg av HMS-hensyn først hatt mannskapene inn til gjennomgang av pumpekjøring og vannlevering til brannvesenet før jeg sendte dem ut til innsats. Dette ville forsinket vår deltagelse i en slik hendelse med minst tre timer.

Sivilforsvaret skal være en tidsriktig og troverdig ressurs overfor nødetatene, men jeg opplever ikke at det er den hele og fulle sannhet i dag. Bemanningen i sivilforsvarsdistriktene er redusert det siste året grunnet strammere rammeoverføringer. Det er sikkert andre som skal si noe om det. For Vestfold sivilforsvarsdistrikt betyr det en reduksjon av stillinger med full virkning fra 1. september neste år. Med dagens bemanning – sju personer i 6½ stilling – er vi sårbare. Dette merket vi bl.a. i sommer under innsatsen på Utøya. Store hendelser rammer ikke alltid i normalarbeidstiden og utenom ferie. Både 22. juli og «Full City» – der vi også var sterkt involvert – er eksempler på det. Med dagens bemanning er distriktet ikke så robust som det burde ha vært med tanke på beredskapsutfordringer nevnt tidligere. De fast ansatte skal utenom innsatser sørge for planlegging og gjennomføring av øvelser, sørge for personell og administrasjon, for pålagte varslingsoppgaver og måling av bakgrunnsstråling samt for vedlikehold av materiell og anlegg og for logistikk.

Møtelederen: Nå er tiden ute, så hvis du kan ta en siste setning ...

Berit Reppesgård: Jeg har akkurat kommet til oppsummeringen: Jeg er en stolt distriktssjef fordi jeg har mannskaper og fast ansatte som yter over forventning og legger for dagen stor motivasjon. Så har jeg stor sans for konseptet Sivilforsvaret, hva det betyr for beredskapen i Norge. Men jeg er ikke stolt over det nivået vi har på øvelser, og det tilbudet mannskapene får. Jeg er urolig med tanke på beredskapskapasiteten, slik intensjonen i St.meld. nr. 22 for 2007–2008 beskrives, sammenlignet med dagens virkelighet. Jeg opplever at DSB har oppfylt forpliktelsene sine i forhold til St.meld. nr. 22, men jeg opplever at utøvende myndigheter ikke har fulgt opp et enstemmig storting i den saken.

Møtelederen: Da er neste – etter hva jeg forstår – Anne-Margrete Bollmann fra Hordaland sivilforsvarsdistrikt.

Anne-Margrete Bollmann: Komiteleder og komité-medlemmer: Mitt navn er Anne-Margrete Bollmann. Jeg kommer fra Hordaland. Berit Reppesgård har nettopp fortalt at hun har bakgrunn som intensivsykepleier og har lang fartstid fra akuttmedisinsk sektor. Jeg har bakgrunn fra Forsvaret. Jeg var 17 år i Forsvaret før jeg ble distriktssjef i Sivilforsvaret og har nå jobbet 7 år som distriktssjef der. Jeg føler vel – akkurat som Berit Reppesgård – at beredskap er mitt kompetanseområde og der jeg har mitt engasjement.

Hordaland sivilforsvarsdistrikt har 14 fast ansatte og mellom 450 og 500 tjenestepliktige i dag. Vi er fordelt på åtte oppsetningssteder, som skal dekke 33 kommuner. Vi har et budsjett på ca. 10 mill. kr. Av dem går 5,5 mill. kr til lønn – sånn «roughly». Det betyr at resten, altså 4,5 mill. kr, skal dekke drift og øvelser av en i utgangspunktet oppsetning på 600 mann. Det har vi ikke. Vi er mellom 450 og 500. Alle som kan regne litt, skjønner at prislappen egentlig er veldig, veldig liten for en ganske stor og betydelig fredsinnssatsstyrke.

Vi ligger i Hordaland på 15–20 skarpe hendelser per år. Jeg tar nå de mest vanlige aksjonene. De er fordelt på leteaksjoner, de er flomrelatert, det er lenseoppdrag av forskjellig art, og det går på bistand med utlån av sandsekker, altså barrierebygging. Så har vi også en del på skogbrannsidene, og vi har også hatt et par større branner.

Hordaland spenner fra Bergen by til høyfjell. Utfordringene våre er en oppgaveportefølje som går på alt fra storbyproblematikk til høyfjellsproblematikk, fra det som går på olje til det som går på snø. Det sier seg selv at en sånn oppgaveportefølje og en sånn geografisk utstrekning byr på en del utfordringer.

Når det gjelder kompetanse og øvelser, som jeg opplever situasjonen i 2011, synes jeg den omstillingen vi har vært igjennom, har medført bedre kvalitet på mannskapene. I dag holder mannskapene i Sivilforsvaret et meget høyt nivå. De ligger ikke noe tilbake for Heimevernets personell. Jeg vil si at de ligger på samme kompetansenivå. Vi selekterer mye etter de samme skikkethetskravene. Men det er en utfordring at vi aldri har klart å oppfylle minimumskravene i øvingsdirektivet om to dager og to kvelder, hvilket etter min mening er under det som bør være et minimum for mannskaper i Sivilforsvaret. Men det minimum som allerede i dag er beskrevet – to dager og to kvelder – har vi aldri klart å oppfylle, i hvert fall ikke så lenge jeg har vært distriktssjef.

2010 og 2011 har vært spesielt vanskelige år, for vi skulle finansiere uniformer i 2010, og i 2011 har vi hatt omstillingskostnader som har gjort at vi har måttet kutte på den ene – skal jeg si – frie posten, og det er øvelser. Så i 2011 øver vi så å si ingenting av mannskaper i Hordaland. Vi har gjennomført kveldsøvelser med noen avdelinger, men det er omtrent bare å hilse på mannskapene. Materiellet vårt – samme situasjon der. Vi har ikke fått tilført noe nytt materiell de siste årene. Det siste vi fikk, var en bil i 2005, og vi har fått noen nye motorbrannsprøyter til erstatning for de gamle. Men vi klarer ikke engang å ta unna naturlig utskiftning av materiell. Vi har heller ikke fått det nye materiellet som

var beskrevet i St.meld. nr. 22, for håndtering av store hendelser.

Det som er hverdagen for en distriktssjef, er dilemmaer. Dilemmaene går på hvorvidt vi skal øve på skogbrann eller snøskred, fordi vi har en stor oppgaveportefølje, og dilemmaene går også på hvorvidt vi har kompetanse i avdelingene, spesielt på befalssiden, til å lede de aksjonene vi skal ut på. Vi hadde et eksempel nå med brann på Bergensbanen, på Hallingskeid stasjon. Da sendte jeg fast ansatte fra Bergen for å lede mannskapene på Hallingskeid fordi jeg følte at våre ledere ikke hadde god nok kompetanse til å lede den aksjonen – selv om konseptet til Sivilforsvaret er basert på at avdelingene skal være selvgående og kunne ledes av sitt eget befal. Men det er på grunn av at vi ikke har øvd nok og ikke har den kompetansen vi mener er nødvendig på såpass krevende oppdrag som det.

Jeg vil sammenlikne med Forsvaret, som jeg kjenner relativt godt. Forsvaret har et ganske klart definert oppdrag – krig – og Forsvaret har også klart definerte objekter å forsvare. Våre avdelinger skal dekke alle kommunene rundt om, og de skal også dekke hele oppgaveporteføljen fra leteaksjoner til atomkrig. Der er mye av utfordringen til Sivilforsvaret som etat.

Takk.

Møtelederen: Takk for det.

Da er det Jørn Ove Myrvold fra Nord-Trøndelag sivilforsvarsdistrikt.

Jørn Ove Myrvold: Takk for det, komitéleder, komitémedlemmer. Jørn Ove Myrvold heter jeg, distriktssjef i Nord-Trøndelag. Jeg har bakgrunn fra virksomheten. Jeg startet på sentralt nivå i 1990, har jobbet i Direktoratet for sivilt beredskap i sju-åtte år og vært fylkesberedskapssjef i Nord-Trøndelag i seks år, før jeg ble distriktssjef i Sivilforsvaret i 2004. Virksomheten Sivilforsvaret har fulgt meg i drøyt 20 år nå. I Nord-Trøndelag sivilforsvarsdistrikt er det relativt skrint med innbyggere, vi er ca. 132 000 i Nord-Trøndelag fylke, men vi har et ganske stort geografisk område. Distriktet har seks fast ansatte, og vi har 13 operative avdelinger som skal betjene innbyggerne i Nord-Trøndelag.

Vi har et veldig godt samarbeid med våre nødetater. Det å jobbe sammen og trekke veksler på hverandres ressurser står høyt i kurs og har et sterkt fokus i Nord-Trøndelag, gjennom lokal redningssentral og gjennom samarbeidsavtaler. Jeg kan nevne at vi har samarbeidsavtaler med IUA, utvalg mot akutt forurensning, i Namdalen, og vi har nylig inngått samarbeidsavtale med Mattilsynet, region Midt-Norge, for å understøtte dem ved dyresykdommer og utbrudd som de måtte hanskes med.

Innsatsmessig er vi i distriktet ute på mellom ti og tjue hendelser hvert år. Det er varierende hvilke typer hendelser det er. Det er ganske mange leteaksjoner i Nord-Trøndelag. Som jeg nevnte, har vi stor geografi og mye natur for folk å ferdes i. Jegere og bærplukkere er ganske typiske case vi jobber med. Men vi har også våre flommer, og vi har våre forurensningssituasjoner.

Vårt budsjett er på 4,7 mill. kr i 2011. Av de 4,7 mill. kr

går 2,7 mill. kr til lønn og 2 mill. kr til drift. Som distriktssjef har jeg jobbet veldig – og det er en daglig utfordring – kosteffektivt, å søke å redusere unødige kostnader for å frigjøre midler til det som er det viktigste for oss: øvelser og materiellvedlikehold, holde materiellet operativt, altså sørge for å ha en størst mulig kapasitet for å hjelpe innbyggerne. Vi har redusert en god del på bundne utgifter, sånn at i år har vi faktisk greid å øve alle styrkene i to dager og delvis en kveld. Vi har brukt 500 000 kr av de to millionene på øvelse. Men da sier det seg selv at vi har også skåret veldig til beinet på andre områder. Å jobbe med relativt kortsiktig perspektiv og vurdere kost-nytte på alle områder har også sin pris. Ett eksempel: Vi hadde en stor lastebil, en veldig fin ressurs for å frakte materiell over litt større avstander. Den kostet oss 25 000 kr i året å holde. Vi brukte den forholdsvis lite. Vi fikk den overført til vårt sentrallager. Vi sparte 25 000 kr på driften og kunne da ha 25 000 kr mer å øve for. Det er min hverdag. Får vi en stor hendelse, var det kanskje dumt at vi kvittet oss med den bilen, men da må vi ut på leiemarkedet.

St.meld. nr. 22 går veldig mye på materiell. Noen eksempler fra distriktet: Vi har ni kjøretøy, ni biler. Den eldste bilen er, som hos Berit Reppesgård, fra 1978, og den nyeste er fra 2006. Ett av de ni kjøretøyene har mer enn tre sitteplasser, det har fem sitteplasser. Vi har nesten ingen kapasitet til å løfte oss selv. Vi må ut på leiemarkedet, og i motsetning til Berit Reppesgård kan ikke jeg si at vi ikke kan bruke privatbiler. Enkelte plasser er det ikke mulig å få tak i leietransport på rimelig kort varsel, og skal vi komme oss ut da, er vi helt avhengige av at de tjenestepiktige faktisk kjører selv. Vi har tre større varmetelt. Telt, lys og varme er en viktig ressurs og blir veldig etterspurt av nødetater. Vi har tre i den kategorien. Det nyeste er fra 2001.

Sivilforsvarets natur: Vi er en forsterkningsressurs. Vi håndterer de daglige, de mindre, hendelsene godt. Vi leverer telt, lys og varme, og vi leverer ved leteaksjoner. Men vi er primært til for de store hendelsene. Når samfunnet virkelig er utsatt, skal Sivilforsvaret trå til, og det blir spennende å se hvordan vi greier å levere dersom vi geografisk blir utsatt for en stor hendelse, i flere distrikt. Da vi hadde Froland-brannen for to år siden, var det åtte distrikt involvert. Men det var en geografisk relativt liten hendelse.

Møtelederen: Da er tiden ute. Hvis du vil ha en setning til oppsummering, kan du ta den.

Jørn Ove Myrvold: Mitt budskap er: Vi har behov for litt forutsigbare rammebetingelser. Vi har behov for et driftsbudsjett som gjør det mulig faktisk å både øve og gjenanskaffe eget materiell. Og så har vi behov for å få det løftet som St.meld. nr. 22 for 2007–2008 signaliserte, gjennom engangsinvesteringer til materiell for å ta igjen etterslepet.

Møtelederen: Takk skal du ha.

Da går vi videre til Frode Enoksen, som er distriktssjef i Vest-Finnmark sivilforsvarsdistrikt – vær så god.

Frode Enoksen: Takk, komitéleder, komitémedlemmer.

Jeg representerer et relativt stort distrikt – 30 000 km² – faktisk ikke så veldig langt fra størrelsen på Danmark, så vi har noen utfordringer i den målestokk.

Det er langt mellom ressursene i Vest-Finnmark. Det er få ressurser. Det lenes veldig, veldig mye på Sivilforsvaret av nødetatene. Det er liten ressurstilgang, som jeg nevnte. Vi brukes mye til søk på sjø og på land. Vi brukes mye av de lokale brannvesener for å bistå dem.

Jeg har et lite budskap med fra redningsledelsen, ved politimesteren, som ser med bekymring på den utviklingen Sivilforsvaret er inne i. Vi uteblir fra de store samvirkeøvelsene. Det får en direkte konsekvens for kunnskapsnivået til mannskapene våre. Tryggheten og synligheten forsvinner. Ergo så forringes varemerket «Sivilforsvaret» betraktelig.

Vi har måttet si nei til oppdrag på grunn av manglende utstyr og kompetanse. Vi har et par store eksempler, f.eks. scooterulykken i mars. Der ble vi jo redusert til å drive med vakthold og trafikkdirigering. Det er klart at når du får en så stor hendelse, og nødetatene har så få ressurser, forventes det at Sivilforsvaret bistår i så måte.

I år har vi kun øvd befalet og mannskapet én dag. Det er altfor, altfor lite i forhold til de oppdragene vi er satt til å løse.

Jeg har laget meg noen punkter til de utfordringene jeg ser for meg, og de går i hovedsak på at vi uteblir fra de store samvirkeøvelsene, det være seg havariøvelser på båt, tunnel, fly, IUA, og også fra spesielle hendelser som vi har hatt i det siste. Vi har et stort etterslep og manglende investeringer når det gjelder utstyr og øvelser for lokale tilpasninger, det være seg snøscooter, det være seg ATV, det være seg båt, eller spesielle uniformer. Nå er jo uniformen vi har fått, veldig, veldig bra. Det er en god allround-uniform, men den er ikke spisset. Vi har store mobilitetsutfordringer, som mine kollegaer allerede har nevnt. Vi frakter i dag mannskapene ut med egne kjøretøy for dem som kan og ønsker å bruke dem. Vi drar ut med taxi, vi drar ut med leiebiler. Det går direkte på troverdigheten vår. Det går på motivasjonen til mannskapene, som er satt til å gjøre en viktig samfunnsmessig jobb. De fortjener bedre utstyr. De fortjener bedre forutsetninger for å gjøre den jobben.

Tryggheten og synligheten av Sivilforsvaret, som jeg nevnte, forringes dramatisk – det være seg overfor befolkningen eller at samarbeidspartnerne mister tiltro, og vi taper troverdighet. Det tar lang tid å bygge opp igjen en organisasjon, og ikke minst vil det være veldig, veldig kostbart om Sivilforsvaret som etat forsvinner.

HMS-messige utfordringer har de også nevnt, mine kollegaer. Det er klart at får vi ikke dybdetrening i våre sikkerhetsbestemmelser og de HMS-utfordringer som vi har, går det igjen direkte ut over mannskapene. Dette er i utgangspunktet lekfolk som er satt til å gjøre en profesjonell jobb. Det skulle bare mangle at ikke vi kan gi dem de beste forutsetningene, også i henhold til HMS, for å løse de oppdragene.

Avslutningsvis vil jeg si meg enig med kollegaene. De

har hatt mange god poeng, og det blir kanskje litt repetisjon for min del, så jeg sier takk så langt.

Møtelederen: Takk for det, og takk for gode og grundige redegjørelser.

Vi går nå over til den delen av høringen hvor vi stiller spørsmål til dere. Da er det jeg som saksordfører som skal stille spørsmål først, og møteledelsen går da over til Martin Kolberg.

Martin Kolberg overtok her som møteleder.

Møtelederen: Da har Anundsen 10 minutter til sin disposisjon, og han er, som han har sagt, sakens ordfører.

Anders Anundsen (FrP): Takk for det.

Jeg vil først ta opp tråden litt der Enoksen sluttet. Det er veldig kostbart hvis Sivilforsvaret forsvinner, og det er en diskusjon som egentlig ingen har tatt, for det er det motsatte av det som St.meld. nr. 22 egentlig bygger opp om. Den bygger jo opp om at en skal forsterke Sivilforsvaret som forsterkningsressurs. Samtidig kommer det sterke signaler fra mange distriktssjefer, og STAFO har brukt begrepet at Sivilforsvaret står i fare for «å dø på rot». Derfor vil jeg gjerne at dere sier noe om alvorlighetsgraden samlet sett for den situasjonen Sivilforsvaret nå befinner seg i. Jeg vil gjerne at alle sier litt veldig kort om det, altså: Hvor dramatisk er dette?

Frøde Enoksen: For oss lokalt, der redningsledelsen og nødetatene lener seg veldig på Sivilforsvaret, er det klart at det vil få dramatiske konsekvenser. De frivillige – i hvert fall når du snakker om Vest-Finnmark – er jo ikke til stede. Som sagt, det lenes veldig mye på Sivilforsvaret. Forsvinner vi, får det dramatiske konsekvenser for lokalsamfunnet.

Anders Anundsen (FrP): Men ikke bare hvis dere forsvinner, men den situasjonen dere er i nå også, er jo ganske ...

Frøde Enoksen: Vi sier jo nei til oppdrag, og vi deltar jo ikke på samvirkeøvelser. Det sier seg selv at kompetansen blant mannskapene forsvinner. Mulighetene for å løse oppdrag forsvinner. Det blir veldig, veldig begrenset i forhold til det utstyrsnivået vi har i dag, spesielt på mobilitetssiden.

Berit Reppesgård: Nå er det stor forskjell på Vestfold og Vest-Finnmark, og det er jo derfor vi er representert litt bredt her også. I Vestfold har vi jo ikke de samme mobilitetsutfordringene, men vi har det i forhold til kjøretøyparken vår og i forhold til materiellet som jeg nevnte.

Det som jeg synes er mest alvorlig, er det som går på mannskaper, øvelser og vedlikehold av kompetanse og ikke minst det som Frøde Enoksen også var inne på, det med dybdetrening i forhold til HMS. Vi har helt klare sikkerhetsbestemmelser som vi har problemer med å få

gjort grundig nok med så lav øvingsfrekvens som vi har nå – også i det som vi skal ha videre. Vi skal opp på normalt øvingsnivå nå framover, men det er i utgangspunktet marginalisert sånn som det er, med to dager og to kvelder.

Jørn Ove Myrvold: Situasjonen er ganske dramatisk. Vi har i min tid – i over 20 år – gradvis tært litt på den beredskapen som vi har bygd opp over tid. Jeg nevnte at vi har behov for forutsigbare rammebetingelser. Vi har behov for jevnlig å reprodusere oss selv. Jo lengre tid det går med å tære på oppspart kapital, jo forttere nærmer vi oss også skjæringspunktet være eller ikke være. Det er gjort en god del fornuftige tilpasninger, etter min mening. Men samtidig må vi snart begynne å komme dit at vi får et driftsbudsjett som både tillater det øvingsnivået vi snakker om, to dager og to kvelder – det tror jeg vi som mine kolleger mener er et minimum – samtidig som vi greier å investere i nytt materiell, gjenanskaffe materiell i størrelsesorden 25 mill. kr per år. Det er det mange år siden vi har greid å gjøre.

Anne-Margrete Bollmann: Jeg støtter det Myrvold sier her, at det er to dimensjoner her. Det er øvingsbiten og det årlige investeringsbehovet for å holde strukturen oppe på et jevnt minimumsnivå. Vi snakker om minimum to dager og to kvelder. Det er ikke veldig mye, som vi har vært innom før.

Det andre er den ekstrainvesteringen som skulle komme i forbindelse med St.meld. nr. 22 for å løfte etaten. I løpet av de årene jeg har vært distriktssjef, har vi avhendet, vi har kassert, vi har avhendet, vi har kassert. Men vi ser ikke at det er kommet noen nye kapasiteter på plass som er i tråd med risiko- og sårbarhetsutviklingen i samfunnet, og som ligger inne i dette med å håndtere store, komplekse hendelser. Det er jo det Sivilforsvaret er til for, det er de store, komplekse hendelsene. Men det vi klarer å gjøre, er å ta de små hendelsene – altså stikk motsatt av det som er intensjonen.

Jeg tror at opplevelsen i Hordaland – i hvert fall hvis det ikke skjer noe nå når det gjelder St.meld. nr. 22, som det var store forventninger til – gjør at luften går ut av ballongen, i hvert fall motivasjonsmessig. Og det er også et tidsspørsmål før den reserven vi driver og tærer på, er borte.

Anders Anundsen (FrP): Takk for det. Det er gitt ganske klare signaler fra mange sivilforsvarsdistrikter til DSB gjennom årsrapporteringer, for dere driver, så vidt jeg vet, en slags mål- og resultatstyring i Sivilforsvaret. Er det fare for at den manglende måloppnåelsen som flere sivilforsvarsdistrikter har på grunn av disse situasjonene, vil føre til at man rett og slett reduserer målene for at statistikken skal se bedre ut? Er det gitt noen signaler om det, er det sånn dere tenker? Kan vi få noen tanker rundt akkurat det fra et par stykker av dere?

Berit Reppesgård: Jeg tenker at det er farlig å begynne å redusere på mål. Mål må vi ha oppe, og jeg vil ikke

gå inn på DSB når det gjelder de tankene som de har om det. Det får DSB-direktøren svare for. Men jeg tenker at det jeg som distriktssjef skal gjøre for å være ansvarlig, er å si fra, og så må jeg melde om der vi ikke når målene våre. Hvis vi begynner å redusere målene, gjør vi også noe med beredskapen i Norge. Jeg føler ansvaret tungt på skuldrene med tanke på at vi er til for befolkningen der vi er distriktssjefer. Det er skattebetalernes penger vi forvalter, og det må jeg gjøre på den best mulige måten jeg kan. Og så må jeg si fra når jeg ser at her kommer vi ikke i mål på de områdene der vi har satt oss mål.

Jørn Ove Myrvold: Jeg kan utfylle litt. Nei, å redusere mål, i hvert fall ikke permanent – jeg tror vi har en felles plattform, slik den er skissert i St.meld. nr. 22. Jeg tror den gir et veldig godt grunnlag, og vi som distriktssjefer er veldig enig i den plattformen. Men noe særlig under den kan vi ikke gå. Det vi opplever, er at man fra år til annet, altså i driftsbudsjettssammenheng, må redusere litt på kvantitet og kvalitet for å greie å drive virksomheten videre. Eksempelvis: I 2011 er det ca. 20 pst. av styrken det er rom for å øve. Da blir det en sånn årlig tilpasning ut fra de økonomiske rammebetingelsene, hvor du på en måte må lempe litt på målsettingen, som er to dager og to kvelder.

Anders Anundsen (FrP): Bollmann, du sa noe om at lufta var i ferd med å gå ut av ballongen. Betyr det at dere merker på motivasjonen til både ansatte og tjenestepiktig personell at den ressursituasjonen Sivilforsvaret er i, både utstyrsmessig og øvingsmessig, er såpass negativ at de på en måte blir demotivert, og at de ikke føler seg i stand til å gjøre den jobben de skal gjøre ved store hendelser?

Anne-Margrete Bollmann: Ja, det er klart at det var mange forventninger til St.meld. nr. 22. Nå har ikke vi fått uniformer ennå. Vi har heller ikke fått noe nytt materiell, sånn som jeg nevnte, bortsett fra de få unntakene som på en måte er en vanlig utskifting. Så når det gjelder de ansatte og de tjenestepiktige, tror jeg på en måte at de opplever St.meld. nr. 22 som et stykke papir som – hva skal jeg si – det ikke har blitt noen konkrete resultater ut av. De har ikke noe forhold til det så lenge de ikke ser noen resultater av det.

De tjenestepiktige blir motivert av to ting. Den viktigste motivasjonen er at de blir brukt til noe samfunnsnyttig. Men det andre er å se at de blir satset på og får de forutsetningene de skal for å takle oppdragene sine, og de to tingene henger jo sammen. De ser at de blir brukt, men de ser at forutsetningene er dårlige. Da er det en pedagogisk utfordring å holde motivasjonen oppe med relativt dårlige rammebetingelser. De er oppegående jenter og gutter som syns det er på grensen til uanstendig å måtte bruke privatbil ved en skogbrann og ha utstyr som er – la oss si – flere tiår gammelt.

Anders Anundsen (FrP): Investeringsbehovet som ble skissert i St.meld. nr. 22, var på 162 mill. kr. Dere gir uttrykk for at dere har sett veldig lite til de pengene. Så er

det noen diskusjoner knyttet til om dette var ment som friske midler, eller om det var ment som et resultat av omstillingsprosjekt – dette var jo kombinert med en rekke omstillinger i Sivilforsvaret.

Tolker jeg opplevelsen deres dit hen at dere verken har sett noe særlig til det ene eller det andre – verken penger direkte fra statsbudsjettet – der vet vi jo hva dere har fått og ikke fått – eller at omstillingsmidlene ikke har gitt det resultatet i forhold til investeringspotensialet som det var lagt opp i meldingen?

Jørn Ove Myrvold: Ja, du gjør det. Det er viktig å skille. Vi opplever at de 162 mill. kr som står så konkret i St.meld. nr. 22, var engangsinvesteringer. I det leser vi at det er et løft for å ta et etterslep. Hele St.meld. nr. 22 er basert på en sivilforsvarsstudie fra 2007. Da er det viktig å ha de to tankene i hodet samtidig, at ja, vi skal løfte med 162 mill. kr for å ta et etterslep og for å gi oss en ny kapasitet, heve kvaliteten, og så skal vi på den andre siden redusere volumet fra 10 000 til 8 000 og spisse oss litt på materiellsiden.

Men parallelt med de 162 mill. kr er det også nærmest en forutsetning at vi da etter omstillingen skal ligge på ca. 220–225 mill. kr i året til drift av Sivilforsvaret. Det er en relativt rimelig organisasjon og en relativt rimelig beredskap. Av de 225 mill. kr bør bortimot 20–25 mill. kr være tilgjengelig for reinvesteringer i materiell årlig.

Møtelederen: Da var tiden ute, men hvis saksordføreren likevel har et siste spørsmål, så tillater jeg det.

Anders Anundsen (FrP): Ja, jeg har et veldig kort spørsmål i forlengelsen av det: Oppfatter jeg det da riktig at de 162 mill. kr er sett på som et engangsløft, og at omstillingsmidlene da – slik dere har oppfattet det – er ment brukt i ny driftsstruktur, slik at de omstillingsmidlene i utgangspunktet *ikke* var ment som et bidrag til det engangsløftet? Er det riktig forstått?

Jørn Ove Myrvold: Ja, det er min forståelse av det.

Møtelederen: Da går møteledelsen tilbake til Anders Anundsen.

Anders Anundsen overtok her igjen som møteleder.

Møtelederen: Takk for det.

Da går ordet tilbake til Martin Kolberg, som er Arbeiderpartiets utspørter, og han har 5 minutter til disposisjon – vær så god.

Martin Kolberg (A): Takk for det.

Indirekte er en del av de spørsmålene som jeg skal stille, for så vidt besvart, men det er nødvendig for komiteen å få en konkretisering. Jeg tror jeg spør Myrvold først: Er det slik å forstå at dere som distriktssjefer – også de som ikke er til stede her i dag – var fornøyd med St.meld. nr. 22 og med Stortingets konklusjoner i så måte?

Jørn Ove Myrvold: Det vil jeg si ja til. Vi var fornøyd med den pakken.

Martin Kolberg (A): Så det er ikke slik at dere mener at de strukturelle forandringene som ligger der, når det gjelder mannskapsreduksjoner og strukturelle omorganiseringer, utfordrer Sivilforsvaret? Enoksen?

Frode Enoksen: Nei – hvis man kan svare kort på det – det gjør vel ikke egentlig det. Jørn, kan jeg sparke ballen over til deg?

Martin Kolberg (A): Dere svarer som dere vil, det er helt ok.

Jørn Ove Myrvold: Vi var fornøyd i den forstand at det var en sånn – vi tar ned på volum og kapasiteter, men samtidig så hever vi kvalitet. Altså: For oss var St.meld. nr. 22 en kvalitetsreform. Slik opplevde vi den. Så håper vi at den også blir realisert i overskuelig framtid.

Martin Kolberg (A): Hvis vi fortsatt holder oss til Myrvold – dere andre kan supplere, hvis dere ønsker det: Betyr det at det som er deres anliggende, er at pengene ikke er kommet, slik meldingen forutsetter?

Jørn Ove Myrvold: Ja.

Martin Kolberg (A): Ja. Vil Bollmann eller noen av dere andre supplere?

Anne-Margrete Bollmann: Jeg synes Myrvold har besvart spørsmålet slik jeg også oppfatter det som distriktssjef i Hordaland.

Vi føler at vi har gjort jobben vår. Vi har omstilt distriktene, og omstilling koster alltid. Vi har kvittet oss med de gamle strukturene, de gamle – hva skal jeg si – avdelingstypene. Vi har avhendet materiell. Vi har flyttet og sjauet og stått på. Hele etaten har gjort den biten, den omstillingen som er beskrevet i St.meld. nr. 22, men vi ser ikke noe av det løftet som skulle komme, og som også var en forutsetning for hele omstillingen.

Det er også det jeg var inne på da jeg besvarte spørsmålet fra komitelederen her, om at luften har gått ut av ballongen. Når man har gjort det løftet, og vi har gjort jobben vår, og mannskapene har blitt fortalt at dette krever denne stortingsmeldingen at vi gjør, så kommer spørsmålet: So what? Hva skjer nå? Hvor er løftet som vi skulle ha?

Martin Kolberg (A): Jeg hører tydelig hva som blir sagt. Men er svaret like bastant som dere sier nå, *etter* den siste bevilgningen på 30 mill. kr, eller er det «et lys i tunnelen», for å bruke et slikt uttrykk?

Anne-Margrete Bollmann: Selvfølgelig er det et lys i tunnelen. Det at mannskapene får nye uniformer, er selvfølgelig et kjempemotivasjonsløft for etaten. Det er en helt ny drakt og en helt annen kvalitet på den uniformen. De distriktene som har fått denne uniformen, kan vel si at det

betyr veldig mye for identitet og korpsfølelse i en etat som har slitt litt i motbakke. Så det er selvfølgelig lys i tunnelen. Når jeg forteller mine at nå får vi nye uniformer i løpet av første halvår i 2012, så er det absolutt en positiv greie. Men det er noe med disse kapasitetene som gjenstår.

Martin Kolberg (A): Reppesgård, det ser ut som om du vil si noe, men da skal du også få svare på et spørsmål knyttet til direktoratet: Er direktoratet på distriktenes parti, eller er direktoratet på regjeringens parti? Du har anledning til å tale fritt her.

Berit Reppesgård: Det er fint. Det jeg vil si i forhold til det, er at vi opplever at DSB – som oss – har gjort den jobben som ble etterspurt i St.meld. nr. 22. Vi føler at vi drar i samme retning. Men det som er flott for oss nå, er at vi kan presentere hverdagen på distriktet litt mer tydelig enn det dere selvfølgelig vil få gjennom de meldingene som går inn både til Stortinget og til Justisdepartementet. De kan aldri være uttømmende, det er klart. Derfor er vi glad for den muligheten vi har fått.

Jeg vet ikke om det var svar på spørsmålet, men jeg føler at vi drar i samme retning.

Martin Kolberg (A): Et siste kort spørsmål innenfor min tidsramme: Da det ble spurt om denne STAFU-uttalelsen – og for så vidt også NTL, men de bruker ikke akkurat de samme ordene, altså dette med at «luften har gått ut av ballongen», eller «råtne på rot»: Dere ble litt vage. Men hvor er posisjonen? Enoksen?

Frode Enoksen: Jeg må si meg enig i den uttalelsen. Både vi og mannskapet føler at vi har kommet til et punkt nå der vi ikke kan komme noe lavere ned i kjelleren. Vi råtner på rot hvis ikke noe skjer. Vi forventer jo nå at St.meld. nr. 22 følges opp, og at vi nå klarer å se en oppgang, et oppsving, for Sivilforsvaret på bakgrunn av den og ikke minst den muligheten vi har fått nå.

Møtelederen: Takk for det. Da er tiden ute, og turen er kommet til Høyres Per-Kristian Foss – vær så god.

Per-Kristian Foss (H): For å følge litt opp spørsmålet om forholdet mellom dere og direktoratet, så spør jeg på følgende måte: Hvem har i dag, på nasjonal basis, oversikt over tilgjengelige mannskaper, utstyr og midler i alle distrikter summert – altså på et nasjonalt nivå? Det er opp til dere hvem som vil svare.

Jørn Ove Myrvold: Det er Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap som er vårt overordnede ledd.

Per-Kristian Foss (H): Og du mener at de har den tilstrekkelige oversikten over f.eks. øvelsesnivå og dermed mannskapenes kvalitet i alle distrikter til enhver tid?

Jørn Ove Myrvold: Ja, i vår styringsdialog blir det rapportert inn. Det blir også bedt om den typen opplysninger

fra oss, og det melder vi tilbake, hvilken aktivitet vi greier å ha på hvert enkelt distrikt.

Per-Kristian Foss (H): For å ta en detalj som har blitt litt mer aktuell etter 22. juli-hendelsene, det at Vestfold distrikt ikke har en operativ båt. Vet direktoratet og dermed departementet og statsråden det?

Berit Reppesgård: Nå er det slik at vi har noen rutiner vi skal følge i forhold til rapportering. 22. juli er tre måneder siden. Vi har halvårsrapportering, vi har helårsrapportering hvert nyttår, og så har vi en styringsdialog mellom der. Det betyr at vi nå befinner oss midt imellom halvårsrapporteringen og helårsrapporteringen, og styringsdialogen er om noen uker. Situasjonen i distriktene rapporterer vi inn jevnlig når vi ser at det er behov for det.

Per-Kristian Foss (H): Har det vært rapportert om båten tidligere, eller er det noe som har oppstått i sommer?

Berit Reppesgård: Det er rapportert i halvårsrapport, at slik er materielltilstanden.

Per-Kristian Foss (H): Ja, takk. Da kan vi tenke oss hvordan det er i innlandsdistriktene – Buskerud, eller Hedmark og Oppland. Jeg skal ikke forfølge det, men tilbake til stortingsmeldingen.

Problemet med en stortingsmelding, og å glede seg over den, er at den inneholder ikke noen ting. En stortingsmelding er som å få en julegave av typen du skal få noe i årene som kommer – du vet ikke hva, og du vet ikke når. For det står ingenting i stortingsmeldingen annet enn at man skal få et beløp osv., og det skal nedbemannes, og det skal gis bidrag og komme friske penger. Men det står ingenting om når. Så det å glede seg over en stortingsmelding vil jeg sterkt advare mot, men det er mange som gjør det allikevel.

Tilbake til strukturen: Hvis dere skulle fått bestemme nasjonalt, hvordan ville dere fordelt ressursene? Hvilke organisatoriske endringer ser dere som ikke er gjennomført i dag, sett med deres øyne, i og med at dere representerer distriktene?

Anne-Margrete Bollmann: Jeg tror vel at de organisatoriske endringene er gjennomført slik som de skal, men jeg tror det går litt på organisasjon. I den forstand at vi snakker om kapasiteter, er det disse – hva skal jeg si – kapasitetene på et nasjonalt nivå som kan håndtere store hendelser. Vi har ingen styrkestruktur i dag som sier at vi har noen regionale eller nasjonale kapasiteter på store hendelser. Det er det ikke gjort noen ting med i forhold til det som lå i Sivilforsvarsstudien og St.meld. nr. 22.

Jørn Ove Myrvold: Jeg kan legge til litt. Når vi kanskje litt på forskudd gleder oss over St.meld. nr. 22, skyldes det også at den var relativt konkret på beløp. Det er ikke så veldig ofte man nevner 162 mill. kr over to år. Det var kanskje det som ga oss litt ekstra optimisme denne gang.

Per-Kristian Foss (H): Ja, men som du har sett, sto det ikke noe om hvilke to år. Fortsatt har jo ikke pengene kommet, og det er litt av problemet med slike vedtak.

Er dere fornøyd med forholdet mellom det antall heltidsansatte – for å bruke det uttrykket – som Sivilforsvaret har på regionalt nivå, og det antall stillinger som direktoratet f.eks. disponerer sentralt? Det er et ganske stort direktorat relativt sett.

Anne-Margrete Bollmann: Det er selvfølgelig et veldig godt spørsmål. Nå sitter jeg også i et operativt utvalg som skal utrede og anbefale et operativt konsept for Sivilforsvaret. Det vi sannsynligvis kommer til å mene noe om, er robusthet i forhold til staber. Det som Berit Reppesgård var inne på om at skal man håndtere store hendelser, skal man ha en operativ ledelse som skal gå i skift. Får man flere hendelser tilsvarende 22. juli, og man får store skogbranner, store ras og flomsituasjoner, sier det seg selv at å ha en stab med fast ansatte i størrelsesordenen fem–seks personer ikke er veldig robust. Man kan jo selvfølgelig supplere med tjenestepliktige i tillegg til fast ansatte, men det er mange av oss som mener at en del av distriktene er for lite robuste i forhold til å skulle håndtere store hendelser på stabsnivå.

Per-Kristian Foss (H): Det siste spørsmålet fra min side: Hvordan er da evnen for distriktene til å operere i fellesskap ved f.eks. store skogbranner, eller, som sikkert er mer aktuelt, store flomsituasjoner som vi nå har opplevd mye mer av enn tidligere og mange sier blir verre? Er dere forberedt på å samarbeide på bred basis ved slike store katastrofer?

Anne-Margrete Bollmann: Vi er jo helt avhengige av det, enkelt og greit, og vi gjør det i stor grad. Vi gjør det i stor grad på øvelser, og vi gjør det i stor grad ved større hendelser. Vi spiller på hverandres ressurser, og det må vi gjøre.

Per-Kristian Foss (H): Når det gjelder deres evaluering av f.eks. skogbrannsituasjonen hvor åtte distrikter samarbeidet, så vidt jeg har oppfattet, er deres vurdering at det gikk bra?

Jørn Ove Myrvold: Ja, det gikk bra. Det som er et lite tankekors for min del, er at det faktisk måtte åtte distrikter til for å håndtere en relativt liten geografisk hendelse. Det jeg tenker på, er hvordan situasjonen hadde vært om du hadde tilsvarende brann i Sveio og kanskje i Telemark og Trøndelag gående samtidig, slik som vi også har opplevd i Sivilforsvaret.

Per-Kristian Foss (H): Takk.

Møtelederen: Takk for det. Da er tiden ute, og det er Hallgeir H. Langeland og Sosialistisk Venstreparti som har 5 minutter til disposisjon – vær så god.

Hallgeir H. Langeland (SV): Takk for god informasjon om tilstanden i dykkar distrikt. Eg sit i høyringar og i andre komitear, og eg føler meg litt på budsjett høyring når eg hører på dykk, og at det eigentleg er det me snakkar om – de manglar dei 162 mill. kr som de no har fått 30 av. Det er hovudbodskapen, og det trur eg heile komiteen har forstått. Men så er spørsmålet: Er det nokon andre utfordringar? Per-Kristian Foss frå Høgre var inne på større hendingar som Myrvold svarte på. Eg vil gjerne gje deg moglegheita til å utdjupa det du sa, for du konkluderte ikkje når det gjeld større hendingar på fleire stader i landet og kva som er behovet for oss som politikarar å gjera – ikkje nødvendigvis ei stortingsmelding.

Jørn Ove Myrvold: Det vi ønsker oss, er at vi kommer i mål med det kvalitetsløftet som meldingen signaliserte, at vi har den materiellmessige kapasiteten som vi la til grunn, og som ble lagt til grunn i Sivilforsvarsstudien 2007 som meldingen er veldig basert på. Så har en skissert et nytt sivilforsvar, et sivilforsvar bestående av 8 000 operative tjenestepliktige. Det er ikke så veldig mange, men de skulle være godt øvd og godt utrustet.

Vårt ønskemål nummer én er at vi kommer opp på det nivået, og så ønsker vi oss rammebetingelser, sånn at vi kan drive en forsvarlig øvingsaktivitet årlig, parallelt med at vi kan gjenanskaffe materiell som utfases på grunn av alder og slitasje – at vi kommer opp på et sånt fornuftig driftsnivå.

Dersom vi blir utfordret mange plasser samtidig, tror jeg vi får utfordringer også med tanke på vår totale kapasitet – 8 000 tjenestepliktige, det er tjenestepliktige som ikke har noen beredskap – og hvor mange vi greier å stable på bena til enhver tid. Anne-Margrete Bollmann snakket litt om at vi er helt avhengige av å hjelpe hverandre. Hva hvis vi alle sammen er opptatt samtidig? Da har vi en utfordring. Jeg vil nesten ikke spekulere noe lenger enn det.

Hallgeir H. Langeland (SV): Nokon av oss lurar av og til på om det er konkurranse mellom dei ulike nødetatene – at det eigentleg er ein overkapasitet, men at ein konkurrerer med kvarandre, og at de er ein del av det løpet? Kan nokon svara på det?

Berit Reppesgård: Jeg opplever ikke at vi konkurrerer med nødetatene i det hele tatt. Hva nødetatene gjør seg imellom, får de stå for, men jeg opplever at i Sivilforsvaret er vi veldig bevisste på at vi skal være en forsterkningsressurs til nødetatene.

Så kan man si at når det gjelder budsjett, konkurrerer vi kanskje om midler, fordi vi har samme departement som politiet. Der kan vi vel føle at vi har en konkurranse, men i det daglige, i hendelsene, konkurrerer vi overhodet ikke. Vi opplever tvert imot at de setter veldig pris på at vi kommer, med de ressursene og de midlene vi har.

Jeg vil slutte meg til det som ble sagt angående store hendelser og utfordringene der. Når vi skal drifte over lang tid og vi skal ha mannskaper som skal rullere og gå i vakt på de ulike typene oppdrag vi har, må vi også ha per-

sonell på distriktskontoret som kan håndtere store mannskapstørninger, og som også kjenner mannskapene. Vi kan samarbeide godt sidelengs med distriktene, men vi må ha en kapasitet ved hvert distriktskontor som tilsier at vi kan håndtere de mannskapene vi skal sende ut. Per i dag synes jeg vi ikke er robuste nok til det.

Hallgeir H. Langeland (SV): For å stilla eit siste spørsmål: Eg er jo for dette forsvaret, i motsetning til andre, meir militære, forsvar. Spørsmålet er – du, Enoksen var den som uttrykte dette mest – viss ein svartmålar situasjonen så grundig at ein skremmer folk vekk, er det ein lur strategi for å styrkja Sivilforsvaret?

Frode Enoksen: Jeg håper virkelig ikke vi svartmaler så vi skremmer folk vekk, men det er veldig viktig at vi poengterer de faktiske forhold, og det som vi alle nå har ytret oss om her, er de faktiske forhold. Det er hverdagen vår. Det er det vi har å møte med hver dag når vi er ute med mannskapene, når vi er ute med nødetatene. Det er faktum. Så enkelt og så vanskelig.

Anne-Margrete Bollmann: Kan jeg komme med en kommentar? Blant mine fast ansatte har jeg to stykker med bakgrunn fra politiet, flere med bakgrunn fra Forsvaret og folk som kommer fra Kriminalomsorgen. Jeg tror at de opplever det å komme fra en annen etat til Sivilforsvaret på godt og vondt. Det positive er samfunnsoppdraget som ligger hos Sivilforsvaret, det å ha en beredskapsstat som har beredskap og bare beredskap som oppgave, og de store hendelsene. Men det er en stor grad av forundring og frustrasjon over rammebetingelsene til etaten.

Så kan man spekulere på hvorfor det er sånn, hvorfor Sivilforsvaret på en måte har en helt annen hverdag enn mange andre, sammenlignbare etater. Det har nok noe med tradisjon og historie å gjøre, men det er ganske mange som blir overrasket over hvor mye beredskap vi egentlig klarer å få til for et ganske lite beløp. Det går på dette med kost-nytte-vurderingen i forhold til all form for beredskap. Nødetatene har en stor grad av sannsynlighet når det gjelder den typen hendelser de har. Det er dagligdagse hendelser og hendelser opp til et visst nivå. Men derifra og opp må det noe mer til. Det må en forsterkning til i form av volum og utholdenhet og mye hender og føtter. Det er Sivilforsvarets greie. Men den beredskapen koster jo også noe. Men jeg tror ikke noen kan erstatte den ekstra volum- og utholdelseskapasiteten med samme prislapp. Man kan sikkert erstatte Sivilforsvaret med brannfolk og andre typer forsvarsfolk, heimevernsfolk, men jeg tror aldri man kan klare den type beredskap for den lave prislappen. Det tror jeg som sagt de som har skiftet uniformsfarge, er blitt veldig klar over.

Hallgeir H. Langeland (SV): Det var nyttig.

Møtelederen: Da er det Trine Skei Grande, som er Venstres utspørter – vær så god.

Trine Skei Grande (V): Dere har vært veldig sterke og klare på budskapet, så det begynner å nå inn. Men det som jeg syns at dere skulle ha sagt litt mer om, er tilgangen på folk. Hvis man kan si at dere har tre innsatsfaktorer – folk i øvelser, midler og materiell. Hvilken av de innsatsfaktorene ligger man mest etter på? Hvilken av innsatsfaktorene er det man trenger mest av? Jeg har tolket det som at det er øvelser og materiell dere roper mest etter, men kan dere si litt mer om forholdstallene når det gjelder hva det er dere trenger mest av?

Jørn Ove Myrvold: Jeg kan begynne. Det blir mye snakk om materiell, men det er også fordi meldingen, St.meld. nr. 22, fokuserte veldig sterkt på materiell.

Det henger sammen, som vi har prøvd å forklare. De driftsbudsjettene vi har per nå, tillater på en måte ikke begge deler. I flere år nå har vi satt alle kluter til for å skaffe innsatsuniformer. I 2010 gikk det direkte ut over øvingsbudsjettene våre. Vi måtte redusere dem for å få nok midler til å anskaffe første runde med nye innsatsuniformer. Det var på en måte et spleiselag. Alle 20 distrikter ble tatt ned på driftsbudsjett for å bidra til å skaffe de 15 mill. kr som var nødvendig for å starte uniformsutdelingen.

Jeg vil kanskje si at av våre innsatsfaktorer er de tjenestepiktige den absolutt viktigste. Det er 8000 kvinner og menn som er pålagt en samfunnsplikt, og det er snakk om leveransen tilbake til dem, altså den betalingen for at du er tatt ut og skal gjøre en jobb på fellesskaps vegne. Da synes jeg vi skylder å gi dem god opplæring, gode øvingsvilkår og også godt materiell å jobbe med – gode arbeidsvilkår, rett og slett. Det synes jeg vi skylder dem.

Trine Skei Grande (V): Nå nikket folk veldig når nordtrønderen snakket, så da antar jeg at de andre var veldig enige.

Vi ser at det er to nye faktorer som vokser veldig når det gjelder trusselbildet dere skal håndtere. Det ene er terrorberedskap og det som kommer etter sånne hendelser. Det andre er at vi ser at det er stadig mer ekstremvær, som også skaper hendelser. Føler dere at de som sitter over dere, har foretatt noen analyser av hvor mye mer jobb de to nye faktorene fører til for dere?

Anne-Margrete Bollmann: Kanskje jeg skal svare på det, for det går på det arbeidet som Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap har satt i gang når det gjelder å definere det operative konseptet til Sivilforsvaret – hva som ligger i oppgaveporteføljen til Sivilforsvaret. Da er selvfølgelig dette en viktig dimensjon der klimaendringer og terror også er viktige aspekter. Det prøver vi å sette ord på nå, og forhåpentligvis kan vi være litt mer konkrete på hva det innebærer i praksis når den rapporten foreligger nå før jul.

Møtelederen: Takk for det. Da har alle partiene fått stilt spørsmål, og vi går over til en runde med oppklarings-spørsmål. Da er det et spørsmål fra Marit Nybakk først – vær så god.

Marit Nybakk (A): Takk skal du ha, leder.

Stortinget har de siste ti årene behandlet i hvert fall to store meldinger om samfunnssikkerhet, hvorav nr. 22, eller Innst. S nr. 85 for 2008–2009, som vel er det som gjelder, og tre meldinger om sivilt militært samarbeid, pluss en melding om oppfølging av tsunamien med en del konkrete forslag til sivilt beredskap. Mitt spørsmål går egentlig på samarbeid og koordinering i det enkelte distrikt eller fylke, mellom ulike etater – litt oppfølging av det som Lange-land spurte om. Det dreier seg om alt fra, jeg hadde nær sagt, Heimevernet til Mattilsynet, som har vært nevnt eksplisitt, via politiet og Røde Kors' frivillige, som selvfølgelig varierer fra fylke til fylke, for de er ikke alle steder, hørte jeg. Hvordan fungerer koordineringen i det enkelte fylke? Grunnen til at jeg spør, er at det har vært rettet kritikk i hvert fall mot sentral koordinering. Men hvordan er den i fylkene?

Jørn Ove Myrvold: Jeg kan begynne. I skarpe situasjoner, når liv og helse er truet, etablerer redningstjenesten en lokal redningssentral. Der er vi representert, men der er også de andre relevante kapasitetene representert gjennom heimevern, gjennom frivillige organisasjoner – altså FORF – fylkesmannen og andre, som brann og helse.

Vi har over år forsøkt å stimulere lokale redningssentraler gjennom aktivitet også i det daglige. Sivilforsvaret har fått i oppdrag fra Justisdepartementet gjennom Direktoratet for samfunnssikkerhet å bidra til større samvirke-øvelser. Som et eksempel, har vi i Nord-Trøndelag etablert et øvingsutvalg som redningsledelsen har opprettet, som består av akkurat de samme aktørene, sånn at vi er sikret at vi øver sammen, og at vi er gode på å utnytte hverandres ressurser den dagen vi blir utfordret. Det opplever jeg er ganske godt forankret rundt omkring i landet. Så har vi andre organer. Fylkesmannen har sitt fylkesberedskapsråd hvor de samme aktørene pluss flere andre er representert. På samme måte øver vi og møtes i de fora for å koordinere oss og for å understøtte hverandre. Så har vi enkelttilfeller hvor vi tilbyr, slik som jeg nevnte i innledningen min, å søke samarbeid med nye, kanskje litt spennende, aktører, som Mattilsynet i region Midt-Norge. Der har vi etablert et samarbeid for å understøtte dem på en litt utradisjonell arena for vår del. Men vi har utstyr, og vi har personell som kan hjelpe dem når de f.eks. får utbrudd av store dyresykdommer, som, hvis det skjer, vil ha samfunnsmessig store konsekvenser.

Møtelederen: Takk for det. Jeg har noen oppklarende spørsmål. Det ene dreier seg om den oppfatningen som Myrvold ga uttrykk for i stad, knyttet til at de 162 mill. kr skulle være et engangsbeløp, og at omstillingsmidlene primært skulle gå til investeringer og drift løpende. Kan de som ikke er enig i den beskrivelsen, si fra? I forhold til referat og sånt er det greit å vite om dere er enige i dette eller ikke. Ingen sier fra, så alle er enige? Det er bra.

Så har jeg et spørsmål til: Er det er grunn til å tro at det bildet dere tegner, er representativt for alle sivilforsvarsdistriktene, eller tror dere at det er noen distriktssjefer som har et veldig avvikende syn rundt dette?

Frode Enoksen: Jeg har hatt kontakt med alle distriktene, i hvert fall i Nord-Norge, før jeg dro hit. Jeg gikk igjennom det jeg hadde tenkt å presentere for dere, og det er unison oppslutning i hvert fall om de argumentene jeg har presentert her i dag, samt at jeg har tatt det opp med lokal redningsledelse.

Møtelederen: Så det er grunn til å tro at det dere sier, er representativt for Sivilforsvaret, punktum?

Frode Enoksen: Ja.

Møtelederen: Takk for det. Så er det kanskje et litt rart spørsmål. Arbeidsmiljøloven ble innført for Sivilforsvarets tjenestepliktige for en stund siden. Det var da noen bekymringsmeldinger knyttet til måten man disponerer mannskaper på. Kan noen av dere kommentere om denne innføringen har ført til utfordringer som man ikke hadde før arbeidsmiljølovens HMS-bestemmelser ble gjort gjeldende for tjenestepliktige? Jeg tenker i forhold til store hendelser og arbeidstidsbegrensninger osv.

Jørn Ove Myrvold: Jeg kan begynne. Jeg tror det førte til en vesentlig høyere bevissthet i hele linjen. Når Sivilforsvaret blir bedt om bistand, går det til en vakthavende i distriktet, som oftest fra politiets operasjonssentral. Jeg tror innføringen av arbeidsmiljølovens bestemmelser bl.a. førte til en vesentlig høyere bevissthet, en grundigere oppdragsanalyse, en vurdering av hva vi kan være med på ut fra kompetanse, og hva vi ikke kan være med på ut fra kompetanse og materiell. I Nord-Trøndelag var det i hvert fall litt mer sånn at det ikke var sikkert at de fikk den avdelingen som var geografisk nærmest. De spurte etter den nærmeste avdelingen, men fikk en annen avdeling fordi vi visste at den var bedre skikket til å løse det oppdraget som vi ble bedt om å ta.

Berit Reppesgård: Det kan jeg bare underskrive på; bevisstheten er absolutt styrket etter at arbeidsmiljøloven trådte i kraft for halvannet år siden.

Jeg har også helsefaglig bakgrunn og har fokusert veldig på HMS, som jeg nevnte tidligere. Derfor er det viktig med øvelser, at vi får brukt tid og har nok tid til å sette mannskapene våre i stand til også selv å få den bevisstheten opp – både befalet vårt og mannskapene.

Det er klart vi har sikkerhetsbestemmelser som vi skal følge. Jeg tror alle vi distriktssjefer er veldig tydelige på at vi ikke skal vike når det gjelder dem.

Møtelederen: Så det betyr at det er feil å si at det var en kodifisering av tidligere praksis?

Jørn Ove Myrvold: Nei, ikke direkte feil, men det er noe med at når du får innført nye formalbestemmelser, øker det bevisstheten. Vi hadde sikkerhetsbestemmelser også før arbeidsmiljøloven ble innført.

Det som er vår lille utfordring, er at vi får oppdrag som vi sier ja eller nei til, eller delvis ja til. Så drar vi ut til et innsatssted, og det er jo i redningstjenestens natur at det

dukker opp nye oppdrag underveis. Det er snakk om viljen vår til å prøve å hjelpe så godt vi kan – og når jeg sier «vår», går det fra den tjenestepliktige nede på bakken og opp til distriktssjefen – viljen vår til å søke å løse, søke å hjelpe. Det er snakk om en redningsaksjon, og da strekker vi oss så langt vi kan. Så er det bestandig «hit, men ikke lenger» når det gjelder våre sikkerhetsbestemmelser og arbeidsmiljøloven.

Møtelederen: Martin Kolberg – vær så god.

Martin Kolberg (A): Dere har vært veldig tydelige gjennom hele denne høringen her nå og sagt at dere er en støttefunksjon til andre instanser. Er det den plasseringen dere ønsker dere, eller ønsker dere mer å være i fører-setet? Dette strekker seg litt utover temaet, men jeg vil bare høre resonnementet rundt det.

Berit Reppesgård: Jeg opplever at vi er fornøyd med den plasseringen vi har, når det gjelder samfunnssikkerhet og beredskap.

Jeg nevnte innledningsvis at jeg har stor sans for konseptet Sivilforsvaret, og det tror jeg alle vi som sitter her, har. Stortingsmeldingen og Sivilforsvarsstudien bekrefter også at vi har en god og solid plass i redningstjenesten i Norge.

Vi har ingen drømmer om å være i rød sone, som vi kaller det, men den plassen vi har i fredstid, er vi godt fornøyd med.

Anne-Margrete Bollmann: Et supplement til det: Vi har tjenestepliktige mannskaper, og i det ligger det en begrensning. Vi er ikke profesjonelle. Vi er en forsterkning. Det må vi være. Noe annet vil være feil.

Samtidig tror jeg at kompetanseområdet beredskap er viktig. Jeg tror det er viktig at det er én etat som driver kun med beredskap, og som har generell beredskapskompetanse. Hvis man kan kalle det en slags spisskompetanse, tror jeg det er viktig at det finnes en statlig etat som har beredskapskompetanse.

Når det gjelder mannskaper og kapasiteter og innsats, er vi det vi er: Vi er en forsterkning, fordi det ligger en begrensning i tjenesteplikten.

Møtelederen: Marit Nybakk – vær så god.

Marit Nybakk (A): Jeg vil bare følge dette opp, fordi i vår tid med bl.a. terror og asymmetrisk krigføring er det vanskelig å skille mellom krig og fred. Har dere noen kommentarer til det i forhold til der dere er plassert? Terroranslag er i fredstid, men det kan også oppfattes som krigssituasjoner.

Anne-Margrete Bollmann: Jeg føler vel ikke at vi har det samme dilemmaet som kanskje Forsvaret har, for vi er i utgangspunktet beskyttet av Genèvekonvensjonene. Vi er en ubevæpnet, statlig hjelpeorganisasjon. Vi trår til uansett. Så vil dilemmaet først og fremst gjelde hvorvidt hendelsen er en politisak eller en forsvarssak – om den defi-

neres som kriminalitet eller et angrep på Norge. Jeg føler ikke at det dilemmaet berører oss som etat i samme grad.

Møtelederen: Reppesgård var inne på at det er en viss konkurranse om midler. Justisdepartementet er et stort departement, og det er mange viktige oppgaver som ligger under Justisdepartementet.

Jeg har to spørsmål om det. Det ene er: Er dere fornøyd med plasseringen departementalt? Føler dere at dere hører til i Justisdepartementet, eller har dere oppfatninger av at dere burde høre til et annet sted med de oppgavene dere skal løse? – Det er det ene.

Det andre er: Det er blitt brukt begreper som nedbygging av Sivilforsvaret og faren for at det skal dø på rot hvis ikke investeringstakten endrer seg og rammevilkårene for øvrig ikke endrer seg, men dagens situasjon fremskrives. Hvor er Sivilforsvaret om ti år?

Jørn Ove Myrvold: Angående plassering: Jeg finner plasseringen av Sivilforsvaret i linjen veldig fornuftig. Vi er en forsterkning til redningstjenesten. Den er naturlig plassert i Justisdepartementet. Den tverrfaglige forsterkningsressursen vi skal være, er også naturlig å ha under den paraplyen.

Hvor er vi om ti år hvis ingen ting endrer seg? Jeg tror og håper selvfølgelig at ting endrer seg. Hvis ingen ting endrer seg, er vi antakeligvis på et enda lavere volum enn i dag. Personlig håper jeg da heller at man gjør opp status for om vi skal ha et Sivilforsvar eller ikke, framfor bare å videreføre det og gradvis, for å bruke begreper som ble brukt tidligere, la det råtne på rot. Det er litt seigpining, og du tar motivasjonen bort sakte, men sikkert. Da er det kanskje bedre å si stopp, nå gjør vi en skikkelig vurdering. Skal vi ha den ressursen? Har vi råd til å ha den samfunnsressursen, eller har vi ikke?

Frode Enoksen: Jeg er fornøyd med den plasseringen vi har i dag, og i det departementet vi er. Jeg er stygt redd for at om ti år, hvis ikke noe skjer, har vi fjernet oss fra det operative konseptet. Da er vi en gjeng med papirtigre. Det tror jeg ikke Sivilforsvaret er tjent med.

Møtelederen: Takk for det.

Så vidt jeg har sett, er det ikke flere som har tegnet seg til tilleggsspørsmål. Vi er da kommet til den runden hvor dere har ti minutter til avslutning. Det er drøye to minutter på hver. Så ordner dere rekkefølgen selv – vær så god.

Berit Reppesgård: Jeg er glad for at en samlet komité har uttrykt at de har fattet poenget, og at vi har uttrykt oss ganske klart og tydelig. Så håper jeg at det som vi har gitt av innspill, blir tatt videre, og at dere har fått et godt grunnlag og en litt bredere forståelse av hvordan sivilforsvarsdistriktene fungerer ute i landet vårt. Jeg håper også at det bildet vi har tegnet, vil kunne bidra til å gi dere argumenter, tverrpolitisk, framover når det gjelder beredskap i Norge.

Jeg har flere ganger nå sagt at jeg har sans for Sivilforsvarets konsept. Det som ligger meg på hjertet, er at vi er

en organisasjon med et stort engasjement, og vi ser alvorlig på det at vi skal være der for befolkningen i Norge. Vi er der for kommunene, vi er der for de hendelsene der det skjer, og vi er der som forsterkningsressurs for nødetatene.

Jeg tror jeg bare vil bruke anledningen til å takke for at vi har fått komme, og for at dere har stilt meget relevante og grundige spørsmål som vi har fått anledning til å utdype.

Frode Enoksen: Jeg vil også takke for muligheten, for invitasjonen. Jeg er en ukuelig optimist og har stor tro på at politikerne gjør de rette disposisjonene, og at vi har et godt og våkent sivilforsvar også i framtiden.

Anne-Margrete Bollmann: Det har jo vært mye fokus på det som ikke er bra, og det som er dystert og negativt. Jeg vil gjerne avslutte med å si noen positive ord.

Det er en utrolig spennende etat å jobbe i. Det er et privilegium å få lov til å jobbe med beredskap. Jeg tror mange av mine venner misunner meg jobben min. Å kunne få lov til å holde på med noe så samfunnsmessig nyttig er få forunt. Jeg er veldig stolt av de folkene vi har, og jeg tror at hadde jeg tatt på meg en annen hatt, en annen uniform, ville jeg fremdeles ment, som jeg også har gjort tidligere: Sivilforsvaret er en svært billig beredskap for AS Norge. Kost-nytte-forholdet her tilsier at denne etaten fortjener disse rammebetingelsene, som er relativt små, men som allikevel gir oss en stor grad av kapasitet når det gjelder alt fra leteaksjoner, som vi har vært inne på, til de store hendelsene. Ingen andre organisasjoner eller løsninger tror jeg kunne konkurrert med oss på pris, for Hordaland sin del 600 mannskaper til omtrent, «roughly» 10 mill. kr. Hvis man skal prøve å selge seg selv som etat, tror jeg det faktisk er et veldig viktig poeng.

Så tror jeg ikke man skal undervurdere betydningen av mannen i gata når det gjelder beredskapskompetanse. Vi er i dag veldig glad i å skryte av eksperter og spisskompetanse. Men ikke minst ble det demonstrert på Utøya at fornuftige mennesker satt i system, i en uniform, alt fra lærere, ingeniører, noen journalister som er kalt ut på tjeneste – den breddekompetansen og den, hva skal jeg si, sunne norske folkesjela som ligger i et vernepliktskorps – også er en vesentlig kompetanse, som man må tenke på.

Jørn Ove Myrvold: Det har blitt mye snakk om manglende penger og ressurser, men som Anne-Margrete Bollmann er jeg veldig stolt av å være sjef. Jeg har en utrolig gjeng i form av fast ansatte og ikke minst de tjenestepliktige – den motivasjonen og det pågangsmotet de viser. Til tross for at vi får noen små trøkker i trynet, går vi på videre og gjør det beste ut av det, det beste ut av situasjonen til enhver tid.

Vi i Nord-Trøndelag har fått nye uniformer. Det er en glede å stå og levere ut de uniformene til tjenestepliktige mannskaper, til lærere og sykepleiere og eiendomsmeglere. Det er utrolig å se hvor lite som skal til for å løfte den motivasjonen som er i våre korps, om dere vil. De tjenestepliktige – 8 000 – vi har, tar på seg klærne og går ut når andre innbyggere stenger dørene og stormen er på vei. De

gjør en innsats på vegne av fellesskapet. Jeg synes de fortjener at vi også tar dem på alvor og gir dem de arbeidsvilkårene de trenger, for å gjøre jobben på en skikkelig måte. Takk.

Møtelederen: Da vil jeg på vegne av komiteen takke dere for et svært klart og tydelig budskap, gode redegjørelser og bra svar på våre spørsmål. Vi skal ta det med oss inn i vårt videre arbeid med innstillingen.

Da tar vi en pause fram til kl. 11.50.

Høringen ble avbrutt kl. 11.20.

Høringen ble gjenopptatt kl. 11.50.

Høring med direktør Jon A. Lea, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap

Møtelederen: Da er vi klare til å starte opp igjen med denne kontrollhøringen.

Jeg vil få lov til å ønske velkommen til direktør Jon A. Lea fra Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap. Med deg har du tre bisittere. Det er avdelingsdirektør Trygve Bruun, avdelingsdirektør Anita R. Kronlund og avdelingsleder Arnstein Pedersen. Velkommen til dere også.

Jeg minner kort om at dere må huske mikrofonknappen. Det er viktig av hensyn til sendingen og til referentene.

Da er det lagt opp slik at du har inntil 10 minutter til å innlede.

Jon A. Lea: Takk, leder.

Jeg skal i korte trekk redegjøre for bakgrunn og status for den omstilling og modernisering av Sivilforsvaret som pågår, og i den sammenheng trekke linjene tilbake til Sivilforsvarsstudien fra 2007 og fram til slik Sivilforsvaret er per i dag.

Sivilforsvarsstudien ble overlevert statsråden i 2007. Den ble overlevert som ett av flere innspill fra DSB til Justisdepartementet da de holdt på med sin stortingsmelding om samfunnssikkerhet. Hovedmomentene i studien kan oppsummeres som:

1. En tydeliggjøring av Stortingets forventninger og samfunnsoppdrag.
2. DSB og Sivilforsvaret har faktisk levert.
3. Det er et etterslep knyttet til de økonomiske rammebetingelsene.
4. DSB tilrår at det gis politisk tilslutning til å gjennomføre fire overordnede tiltak.

De fire tiltakene er:

- redusere antall tjenestepliktige i den operative styrken og krigsreserven
- omstilling av organisasjonen og omdisponering av midler innenfor tildelt ramme
- engangsinvesteringer for å fjerne etterslepet
- engangsinvestering for å styrke evnen til å håndtere store hendelser

Hensikten med Sivilforsvarsstudien var å gi overordnet myndighet, DSBs faglige vurderinger og tilråinger knyttet til Sivilforsvarets samfunnsoppdrag og innretning. Studiens anbefalinger ble i stor grad videreført i St.meld. nr. 22 for 2007–2008, og meldingen beskriver Sivilforsvarets rolle og betydning for samfunnssikkerhet og beredskapsarbeid samt behov for modernisering, tilpasning og omstilling.

Sivilforsvaret er en statlig forsterkningsressurs som bistår nød- og redningsetatene ved større ulykker og hendelser. Etaten er også tillagt viktige oppgaver i krig. Ja, Sivilforsvarets grunnleggende legitimitet finner vi i folkerettens fundamentale fordring om at sivilbefolkningen har krav på beskyttelse i krig. Sivilforsvaret skal dimensjoneres for å kunne delta i håndteringen av større, langvarige og komplekse hendelser som følge av alvorlige ulykker, naturskapte hendelser og terror. Ved en slik logikk skal også kapasiteten i forhold til krig være til stede.

Nøkkelfaktorer for Sivilforsvarets deltakelse i håndtering av større, langvarige og komplekse hendelser er evnen til å ha volum, utholdenhet, og at den er landsdekkende. Sivilforsvaret skal organisere den operative styrken på 8 000 tjenestepliktige, fordelt på 4 000 i førsteinnsats, organisert i 150 enheter som skal ivareta behovet for en landsdekkende ressurs med lokal tilstedeværelse. Øvrige 4 000 tjenestepliktige skal benyttes til å forsterke og/eller avløse forannevnte. Avdelingen skal kunne takle et vidt spekter av hendelser. Dette krever en bredt rekruttert styrke med tjenestepliktig personell, med relevante kapasiteter – både materiell- og kompetansemessig – samt et kompetent kommando- og kontrollapparat.

Det legges også til grunn at etaten skal ha styrker som driver rens av forurenset personell og måling av radioaktiv forurensning. Sivilforsvaret skal ha mobile kapasiteter med utstyr og kompetanse for å kunne håndtere store og komplekse hendelser, herunder ekstremvær og flom, sier meldingen og behandlingen.

Omstilling og modernisering tar tid, så også for den omstilling som pågår i Sivilforsvaret. DSB mottok i 2009 i oppdrag fra departementet å iverksette modernisering og tilpasning av Sivilforsvarets rolle, herunder endringer av organisasjon og innsatsstyrke. DSB startet da iverksetting av omstillingstiltakene, og omstillingen følger så langt i all hovedsak planen for dette, hva angår tiltak som gjennomføres innenfor DSBs egne rammer.

Den operative styrken er redusert, og ny styrkestruktur ble fastsatt i februar 2010. Antall førsteinnsatsenheter er imidlertid ikke økt på grunn av manglende engangsinvesteringsmidler. Etterslepet i utdanning, endring i den nasjonale sammensetning av avdelinger, lavere aldersgrense for tjenestepliktige som følge av ny sivil beskyttelseslov og strengere krav til helseoppfølging for det operative personellet gjør at ikke alle avdelingene er 100 pst. oppfylt med personell per nå, men snart er de det.

Økt utdanningskapasitet er et viktig virkemiddel for å redusere etterslepet og sikre tilførsel av kompetent personell. Samlokalisering av skolevirksomheten, fra tre til én skole, er gjennomført fra 1. august 2011. Dette forventes å gi en økning i antall utdannede årlig, fra ca. 680 tjenes-

tepliktige hvert år til ca. 750 tjenestepliktige i 2012. Det årlige behovet – slik vi beregner det i forhold til mannskap, befal og etterutdanning – er beregnet til 750 tjenestepliktige per år. Det er da beregnet ut fra at den tjenestepliktige står i tjeneste i 15 år.

Nedlegging av sivilforsvarsleirer og reduksjon i Sivilforsvarets eiendomsmasse pågår for fullt, og mange eiendommer er solgt. 99 eiendommer er overført DSBs eget avhendingsprosjekt og vil bli avhendet. DSB har planer om ytterligere avhending så snart dette er praktisk mulig.

Logistikk-tjenesten er effektivisert, og det er etablert en sentral logistikkfunksjon ved Sivilforsvarets sentrallager på Starum, hvor det skal lagres materiell for volum og utholdenhet, materiell til Norwegian Support Team og materiell til krigsreserven. Det utføres også en rekke støtteoppgaver fra dette sentrallageret når Norwegian Support Team deltar i humanitære oppdrag i utlandet, og de støtter under nasjonale hendelser.

Avvikling av Sivilforsvarets inntektskrav, samlokalisering av skolene og avhending av leirene gir økte utgifter en periode, før tiltakene gir innsparinger. Dette skyldes bl.a. ivaretagelse av overtallige, styrking av bemanningen ved de gjenværende skolesentre på Starum og flytting og sanering av utstyr. Merkostnadene som følge av disse forholdene er i 2011 ca. 10 mill. kr. Dette har i all hovedsak blitt dekket gjennom redusert øvingsaktivitet. I 2012 er merkostnadene beregnet til ca. 1 mill. kr, og i 2013 forventes en positiv effekt av omstillingen som da ferdigstilles i 2014, hvis alle gode krefter står oss bi.

DSB har prioritert å sikre grunn- og lederopplæring av tjenestepliktig personell, både i 2010 og i 2011, mens øvingsaktiviteten har blitt redusert. I praksis medfører dette at ca. 20 pst. av den operative styrken vil bli gitt øvelse i 2011.

Så om engangsinvesteringer: Anbefalingen i Sivilforsvarsstudien, som er videreført i St.meld. 22, er at de økonomiske hovedprioriteringene framover bl.a. skal være å sikre at tjenestepliktige har en innsatsbekledning som tilfredsstiller gjeldende HMS-krav, og at førsteinnsatsavdelingen har relevant materiell og tilstrekkelig mobilitet. I 2007 ble det beregnet et behov for engangsinvesteringer i størrelsesorden 162 mill. kr. Fra 2009 fram til og med 2012, avhengig av hva Stortinget da gjør av beslutninger, er DSBs budsjett styrket med 50 mill. kr til formålet samt at DSB er gitt anledning til å anvende inntekter fra salg av eiendom på totalt 15 mill. kr – dvs. 65 mill. kr.

DSB har prioritert anskaffelse av ny innsatsbekledning, og ambisjonen er at alt tjenestepliktig personell i den operative styrken har ny innsatsbekledning ved utgangen av 2012. Ekstrabevilgningen så langt har ikke gjort det mulig å dekke opp det etterslep i materiell og mobilitet som finnes i dagens førsteinnsatsstyrke. Kostnaden for å dekke etterslepet ble beregnet til 30 mill. kr i 2007, og etterslepet vokser i takt med manglende investeringsmidler.

Møtelederen: Da er tiden egentlig ute. Så hvis du vil avrunde litt raskt, er det fint.

Jon A. Lea: Ja. For å styrke evnen til å håndtere store hendelser er regjeringens ambisjon at Sivilforsvaret skal etablere mobile kapasiteter med utstyr og kompetanse for å kunne håndtere store og komplekse hendelser. Dette ble beregnet til 27 mill. kr, og det lar seg heller ikke gjennomføre uten ytterligere investeringsmidler samt at de 15 nye førsteinnsatsavdelingene som ble definert inn i St.meld. 22, også krevde 15 mill. kr, som vi heller ikke har penger til å gjennomføre. Takk.

Møtelederen: Takk for det. Da skal jeg selv stille spørsmål, så møteledelsen overlater jeg til nestleder Kolberg.

Martin Kolberg overtok her som møteleder.

Møtelederen: Da gir vi ordet til Anundsen, som har 10 minutter til disposisjon.

Anders Anundsen (FrP): Takk for det.

La meg først begynne med å spørre om det er noe de fire distriktssjefene som var her før deg sa – du har overvært samtalene med dem – som du er uenig i?

Jon A. Lea: Nei, det er det overhodet ikke.

Anders Anundsen (FrP): Så litt tilbake til disse talene. Stortinget har jo lagt til grunn at innsatsstyrken skal reduseres fra 10 000 til 8 000. Så er det fra en av fagforeningene gitt uttrykk for at utgangspunktet egentlig ikke er å redusere fra 10 000 til 8 000, men å øke fra 6 000 til 8 000. Har du noen kommentar til den påstanden?

Jon A. Lea: Det er da i tilfelle en påstand i forhold til hvor mange som faktisk ble øvet. Men det som var den politiske forventningen til oss, altså det som sto i de dokumentene som vi måtte legge til grunn, var at det var en styrke på 10 000 og en krigsreserve på 42 000, som vi da reduserte til 8 000 pluss 8 000 i krigsreserve.

Anders Anundsen (FrP): Ja, dette gjelder ikke øvelser, det gjelder det faktiske antall tjenestepliktige som dere har. Så det du sier, er at dere nå har 8 000?

Jon A. Lea: Vi har 8 000.

Anders Anundsen (FrP): – som er på plass, og som er utdannet i tråd med det som er retningslinjene?

Jon A. Lea: Ja, vi har 8 000. Vi har 8 000 som kan sies å være på plass, men avdelingen er ikke fylt helt opp, fordi vi har gjennomført – hva skal jeg si – vi har hatt en styrkestrukturjennomgang for å plassere enhetene rundt omkring i landet. Noen er forandret, så det å fylle dem opp tar litt tid. Men det er bare oppfyllingen som lar vente på seg, og ikke det at vi ikke har 8 000.

Anders Anundsen (FrP): Du hørte at de fire distriktssjefene var veldig tydelige i forhold til tilstanden som de

opplever i sine sivilforsvarsdistrikter. Jeg har lyst til å site-re litt fra hvordan dere opplever det, som jeg håper du da kan utdype litt senere. I årsrapporten deres for 2010 står det bl.a. følgende på side 27:

«DSB har i brev til JD 8. desember 2010 beskrevet Sivilforsvarets budsjettmessige utfordringer knyttet til oppfølgingen av St.meld. 22 (2007–2008). I brevet fremgår det at det innenfor tildelt ramme ikke er rom for å iverksette nødvendige tiltak for omstilling i Sivilforsvaret, ref. de risikoer som er beskrevet i halvårsrapporten for 2010.»

Det står også, på side 28 – og dette er det viktig å merke seg – det er godt skrevet fra DSB:

«Dersom det ikke blir tildelt ekstra budsjettmidler, vil det være nødvendig å gjøre noe med distriktsstrukturen og bemanningen i Sivilforsvaret. Dette vil medføre at den innredning og det konsept for Sivilforsvaret som er presentert for Stortinget gjennom St.meld. 22 ikke kan realiseres.»

Hva svarte departementet på det brevet?

Jon A. Lea: Departementet svarer oss i form av sin proposisjon, og møteaktivitet og forberedelser i forhold til det, mens brevet som sådan ikke besvares utover den vanlige styringsdialogen som vi har med departementet – og som vi skal ha en ny av om to dager.

Anders Anundsen (FrP): Har dere sendt så alvorlige signaler til departementet før?

Jon A. Lea: Nei, men det er ikke ukjent for departementet, for vi har sagt hele tiden at det konseptet som ble presentert i Sivilforsvarsstudien, og som ble videreformidlet i St.meld. 22, var et helhetlig konsept, hvordan vi forsto at Sivilforsvarets egenart var, hva som skulle til omkring omstilling av driften for å kunne drive forsvarlig framover, og hvor mye engangsinvesteringer som trengtes for å nullstille for å kunne drive forsvarlig framover. Så sier ikke vi at det må være sann, men vi sier at hvis en av disse rammebetingelsene ikke følges, må det gjøres noe med det konseptet som faktisk er der. Så det er det vi ber departementet om. Enten må vi følge det forslaget som ligger der, og de utgiftene som det medfører, eller så må vi få signaler om at dette skal gjøres på en annen måte og som samsvarer med de pengene som vi faktisk får stilt til rådighet.

Anders Anundsen (FrP): Hvordan oppfatter du da de signalene som departementet har sendt DSB i denne sammenheng?

Jon A. Lea: Jeg oppfatter at det er vanskelig å skaffe penger til Sivilforsvaret. Sann er det med oss som driver i beredskapsbransjen – det offentlige oppmerksomhet og politikernes oppmerksomhet er gjerne knyttet til større hendinger. Så det å få livet til å gå rundt mellom de store hendene er ganske krevende – så også på vårt område. Men på en hel rekke andre områder innen Sivilforsvaret har Justisdepartementet og vi fått til det som vi var tiltenkt

å få til. Så det som vi da i hovedsak ikke har fått til, er deler av de engangsinvesteringene som det ble lagt opp til for noen få år siden.

Anders Anundsen (FrP): Og hvor alvorlig er det? Den tilstanden som dere rapporterte om i årsrapporten for 2010, er det fortsatt tilstanden? Eller har det skjedd noe i ettertid som endrer det vesentlig?

Jon A. Lea: Det som har skjedd i ettertid, er jo at det nå er forslag om 30 mill. kr for 2012, og at vi da har et salg gjennomført på 15 mill. kr. Vi håper faktisk å få til en tilsvarende investeringssum til neste år hvis alle gode krefter står oss bi – også markedet – i forhold til salg eller overskudd på salg av de eiendommene som vi faktisk eier. Det betyr at vi er kommet et stykke på vei. Det betyr at vi i forhold til innsatsbekledning regner med å få det ferdig i løpet av 2012, men da gjenstår også de andre delene.

Anders Anundsen (FrP): Men betyr det at du egentlig er litt uenig med distriktssjefene i Sivilforsvaret når de sier at de så på 162 mill. kr som et engangsbeløp som var nødvendig for å løfte det opp, mens den interne omstillingsprosessen og – jeg hadde nær sagt – gevinsten av den skulle være i bruk i den nye sivilforsvarsstrukturen til nye investeringer og drift?

Jon A. Lea: Nei, jeg er 100 pst. enig i hva de sier, men det er to deler av denne omstillingen, f.eks. i forhold til leirer og eiendommer. Den ene er de driftsutgiftene som vi hadde ved å drive sivilforsvarsleirer og ha mange eiendommer som vi ikke hadde behov for. De frigjorte midlene skal gå til omstilling av driften, men salg av eiendommer var aldri lagt inn i omstilling av driften, men som et potensial hvis det ble overskudd på salg av disse eiendommene, som en del av de 162 mill. kr – og det har da vist seg å være 15 mill. kr først, og forhåpentligvis noe mer framover også.

Anders Anundsen (FrP): Når det gjelder beløp, hvor mye oppfatter DSB «gjenstår» av de 162 mill. kr? Du ga uttrykk for at noe var gitt, og det kom 30 mill. kr nå i høst, så hvor mye er det da som «gjenstår»? Er det de tre tallene som du gjennomgikk i innledningen din, som representerer det som står igjen?

Jon A. Lea: Vi oppfatter helt entydig at vi har fått fire ganger 5 mill. kr i engangsinvesteringsmidler pluss de 30 mill. kr pluss at vi har fått tilgang på dette salget på 15 mill. kr. Det er da 65 mill. kr, så da gjenstår 162 mill. kr minus 65 mill. kr.

Anders Anundsen (FrP): Det var meget presist og godt svart, synes jeg. Jeg stilte et spørsmål til distriktssjefene dine i stad, og jeg vil egentlig stille det samme spørsmålet til deg: Gitt at det ikke skjer endringer i rammevilkårene, økonomisk og investeringsmessig, hvor er Sivilforsvaret om ti år, tatt i betraktning det dere har skrevet i årsmeldingen fra 2010?

Jon A. Lea: Da må vi, slik vi tenker prioritering per nå, ta vekk investeringer, eller i hvert fall foreslå – siden ikke vi har fullmakt til å gjøre det – å ta vekk de investeringene i ekstraordinært utstyr på 27 mill. kr som var relatert til klimarelaterte hendelser. Så må vi ta vekk de investeringene i nye innsatsenheter – 1 mill. kr per stk. – 15 mill. kr. Det er da til sammen 42 mill. kr, og så må vi skaffe til veie mer investeringsmidler av driften, og det er ikke mulig uten å redusere antall distrikter.

Anders Anundsen (FrP): Det betyr at det da fortsatt vil se ut sånn som dere antyder, at hvis det ikke skjer noe her, må det reduseres, og så ryker på en måte forutsetningene til Stortinget i innstillingen til St.meld. nr. 22?

Jon A. Lea: Ja.

Anders Anundsen (FrP): Har dere diskutert reduksjon av måloppnåelseskravene til distriktene som en konsekvens av dette, mens dere venter på en endelig avklaring av investeringssiden?

Jon A. Lea: Nei. Vi er, som Enoksen sa, ukuelige optimister. Så vi håper ved den behandlingen som har vært av en rekke andre forhold, bortsett fra pengene, at det på et eller annet tidspunkt vil komme tilstrekkelige midler til at vi får til dette på en fornuftig måte. Og nå tror vi det, og det har vi trodd hele tiden. Men i denne bransjen må du ha god kondis.

Anders Anundsen (FrP): Takk!

Anders Anundsen overtok her igjen som møteleder.

Møtelederen: Jeg gir ordet til Arbeiderpartiets Martin Kolberg, som har inntil 5 minutter til disposisjon. Vær så god!

Martin Kolberg (A): Takk for det. Det er naturlig at vi relaterer oss til distriktssjefenes uttalelser først. De var litt vage til veldig sterke uttrykk som har kommet komiteen til kunnskap gjennom brev fra fagforeningene, om at man er i ferd med å «råtne på rot». Det er jo et sterkt uttrykk, selvfølgelig. Men jeg vil begynne med å spørre Lea: Han sier han er optimist, men hva er forutsetningene for at Sivilforsvaret skal kunne utvikle seg positivt, og at St.meld. nr. 22 skal kunne bli oppfylt? Kan du definere det for oss fra ditt ståsted?

Jon A. Lea: Fra mitt ståsted er det de 98 mill. kr – eller var det 97 mill. kr? Har jeg regnet feil?

Martin Kolberg (A): Det er ikke så farlig.

Jon A. Lea: Det er de pengene.

Martin Kolberg (A): Så det er et pengespørsmål? Det er ikke andre spørsmål som du mener fra din posisjon er

helt avgjørende for at Sivilforsvaret skal kunne oppfylle sin rolle i framtiden?

Jon A. Lea: Nei, vi mener at vi laget en god sivilforsvarsstudie som oppsummerte det samfunnsoppdraget og de forventningene som storting og regjering har til hva Sivilforsvaret skal kunne levere. Den delen av omstillingen som vi har hatt hånd om selv, har vi håndtert akkurat sånn som vi hadde planlagt, og mye av det andre har Justisdepartementet gjort. Så da gjenstår det midler, og det er veldig viktig. Så innsatsbekledningen har vi vurdert som særdeles viktig ut fra to grunner. Den ene er HMS-grunnen, og den andre er at dette er tjenestepliktig, altså noe som Kongeriket pålegger norske kvinner og menn over 18 år å gjennomføre. Den eneste måten vi kan vise at vi setter pris på dem på, er å vise at dette er en ordentlig virksomhet, som har et greit utstyr, som leverer kompetanse, som driver øvelser, og som gjør det meningsfylt å delta. For selv om det er en plikt, er det også sånn at det er de med et ekstra omsorgs- og samfunnsengasjement som engasjerer seg i Sivilforsvaret, og ikke legger breidsiden til for å slippe unna.

Martin Kolberg (A): Du sa at avdelingene snart var ferdig oppsatt, altså antallet på 8 000. Når kan Stortinget regne med at det er helt oppsatt og slik som Stortinget har forutsatt?

Jon A. Lea: I løpet av 2012.

Martin Kolberg (A): Det føler dere at dere er trygge på.

Jon A. Lea: Ja. I den omstillingen er det – hva skal jeg si, for å bruke et populært ord – mest «mekking» for å få det til. Folk skal inn, de skal omfordeles, det er en del endringer. Det er endringer i alderssammensetning. Noen gamle skal ut, og noen nye skal inn. Det er den type forhold.

Martin Kolberg (A): Et tredje spørsmål fra meg, og det gjelder samhandling med de øvrige etater. Du er, forstår jeg, helt enig i karakteristikken som ble gitt tidligere i dag, at dere skal være en støttefunksjon. Jeg vil bare høre hva du sier om akkurat det, hvordan dere er plassert.

Jon A. Lea: For oss er det høyst nødvendig å forstå det på den måten at vi er en støtteressurs for svært mange ulike typer andre virksomheter. Hvis vi har noen egenart som ikke andre har, er det kunnskap om store hendelser som oppmagasinerer seg i Sivilforsvaret, og som faktisk ikke andre har. Både brannetaten, politietaten og helseetaten er flinke til å rykke ut og gjøre jobben, men ikke så flinke til å håndtere en situasjon over lengre tid.

Martin Kolberg (A): Jeg har ingen flere spørsmål.

Møtelederen: Takk for det. Da er det Høyre og Per-Kristian Foss.

Per-Kristian Foss (H): Distriktssjefen for Hordaland, Anne-Margrete Bollmann, sa i den forrige høringen at de har ca. 450–500 mannskaper. Det skulle vært 600. Hvilket av disse to tallene har du lagt inn i din beregning på 8 000?

Jon A. Lea: Det vi egentlig skal være, er selvfølgelig det som summerer seg opp til 8 000. Så hun vil være på plass med sine i løpet av 2012.

Per-Kristian Foss (H): Da er mitt spørsmål: Hvor mange er vi i dag, da?

Jon A. Lea: Jeg vet at det i løpet av noen få uker skal være en gjennomgang av dette som skal oppsummere hvordan det ser ut rundt omkring i alle disse enhetene, for å se hvilke tall det er, og hvilke tilleggsaktiviteter som må til, for å få det til å bli lik 8 000.

Per-Kristian Foss (H): Med andre ord: Det er ikke 8 000 i dag.

Jon A. Lea: Som jeg sa, nei.

Per-Kristian Foss (H): Når du sier at 20 pst. av disse får minimumstreningen, som jeg har forstått er definert som to dager og to kvelder for 20 pst. av mannskapene, kan vi da si det slik at 20 pst. av noe mindre enn 8 000 er klare, eller regner du også dem som ikke har trent på flere år, som klare?

Jon A. Lea: Vi ville vært mer bekymret enn det vi kanskje kan se ut til å være, hvis det å øve hadde vært en gjenganger over flere år. Det har det ikke vært i det omfanget som er nå. Grunnen til at vi gjør det denne gangen, er at vi ikke har noe annet sted å ta merutgiftene ved omstillingen.

Per-Kristian Foss (H): Det har du forklart tidligere, og det skjønner jeg. Men en av distriktssjefene sa tidligere at hun i sine syv år ikke hadde opplevd å ha tilstrekkelig med ressurser til å trene. Da må jo dette være et større problem enn det du beskriver det som i dag. Samtidig sa distriktssjefene at de ikke kan bruke et mannskap på en spesiell øvelse hvis de ikke er trent. Jeg er ute etter å få en reell beskrivelse av hvordan stoda er i dag.

Jon A. Lea: Det spørsmålet stilte vi oss for noen år siden, da vi laget Sivilforsvarsstudien. Og alle de tiltakene som vi faktisk har planlagt og gjennomført, er tiltenkt å være slik at alle de 8 000 i 2014 skal få den øvelsen per år som det er planlagt for. Men det tar lang tid.

Per-Kristian Foss (H): Jeg har skjönt det.

Du sa i din første innledning at etterslepet vokser. Hvor stort er det i dag, i dagens kroneverdi? Disse 168 mill. kr var i 2007-kroner. Så sier du at det har vokst. Hva er etterslepet i dag?

Jon A. Lea: Det jeg uttalte meg om, var de 30 mill. kr som vi har definert som etterslep. Vi har definert 162 mill. kr som 90 mill. kr til innsatsbekledning, 30 mill. kr til etterslep, 15 mill. kr til 15 enheter og 27 mill. kr til tyngre materiell. Det er de 30 mill. kr til etterslep som vi beregnet i 2007, for å ha et tall å gå ut fra, som var etterslepet per 2007. Det er høyere i dag med noen få millioner.

Per-Kristian Foss (H): Det er bare i og for seg en justering av inflasjonsutviklingen fra 2007, mener du, på 30 mill. kr.

Jon A. Lea: Og det at vi faktisk ikke har fått investert så mye som vi hadde tenkt at vi skulle investere. For når man lager en – hva skal jeg si – situasjonsbeskrivelse som dette, tar det tid fra den lages til det gjennomføres, og da skjer det mye i mellomtiden.

Per-Kristian Foss (H): Et hovedinntrykk fra høringen med distriktssjefene er at de nasjonale kapasitetene er for dårlige, og at man ville være bekymret hvis flere distrikter var opptatt samtidig. Det siste er jo ikke en helt uvanlig situasjon, hvis det f.eks. brenner, altså er skogbranner. De har en tendens til i hvert fall ikke å holde seg i ett fylke eller ett distrikt av gangen. Hva er din vurdering av de nasjonale kapasiteter og evnen til å beherske flere vanskelige situasjoner samtidig?

Jon A. Lea: Vi deler jo den samme bekymringen, det er jo derfor vi gjerne vil få på plass de investeringene som vi har bedt om. Men det er også et faktum at i løpet av de siste årene har det i svært liten grad vært hendinger som Sivilforsvaret ikke har svart på og kunnet levere i. Så det er mer i forhold til en tenkt situasjon enn det er i forhold til det som faktisk har blitt levert.

Per-Kristian Foss (H): Men er ikke beredskap nettopp å være forberedt på en tenkt situasjon?

Jon A. Lea: Jo.

Per-Kristian Foss (H): Det er jo ikke å se tilbake på de situasjoner som har vært. Så med andre ord: Hvis det hadde brent flere steder enn i Froland, hadde du klart å løse det – samtidig?

Jon A. Lea: Det hadde vært krevende. Men Sivilforsvaret har en ganske solid kapasitet til å omdisponere mannskaper. Vi så det i forbindelse med terroraksjonene sist, både i Oslo og på Utøya, og i forbindelse med tilbakekomsten på Utøya, at det faktisk var flere hundre tjenestepliktige og flere titalls fast ansatte som var i aksjon, og som var hanket inn fra hele Østlandet.

Møtelederen: Da er tiden ute. Jeg gir ordet til Hallgeir H. Langeland, som er SVs representant – vær så god.

Hallgeir H. Langeland (SV): Takk for det, leiar.

Du nemnde 15 nye innsatsstader som kvar skulle kosta 1 mill. kr. Kva er det for noko me går glipp av?

Jon A. Lea: Da vi foreslo å ta ned tallet på tjenesteplikktige fra 10 000 til 8 000, foreslo vi også å gjøre de 8 000 spissere og mer operative enn det de gamle 10 000 var. For å kompensere for nedtrekket fra 10 000 til 8 000 foreslo vi 15 nye FIG-er – som vi sier – 15 nye enheter som skulle plasseres rundt i landet, som skulle kompensere for nedtrekket fra 10 000 til 8 000. Det vil si en annen fordeling av personell – flatere og spissere struktur der ute. De 15 enhetene krever da ca. 1 mill. kr i investering for å kunne kalles en enhet.

Hallgeir H. Langeland (SV): Men kva er det for noko?

Jon A. Lea: Det er utstyret som enheten trenger for å være operativ. For det viktigste i Sivilforsvaret er egentlig ikke tallet 8 000, men tallet 150, eller 135, som det er nå, ved at det er 135 enheter som kan kalles på, og som kommer og tar en helhetlig oppgave og kan gjøre en jobb, hvor én har direktekontakt med dem som har ansvaret for aksjonen. Så den viktigste enheten hos oss er på en måte enheten FIG.

Hallgeir H. Langeland (SV): Ok. Eg trur det var Frode Enoksen som sa at det blir kostbart for samfunnet om Sivilforsvaret forsvinn. Kva er din kommentar til det?

Jon A. Lea: Vi tror jo det. Vi regner at Sivilforsvaret bruker ca. 220 mill. kr hvert år. Det synes vi er en svært liten sum for å ha en forsikringsordning i tilfelle krig, for å kunne ha en stående styrke i tilfelle større hendelser som trener ved å delta i de mindre hendelsene. Det synes vi faktisk er en liten sum penger. Det måtte da ha vært dekket opp på en annen måte, som vi tror hadde vært mer kostbar. Det er faktisk en sum som bare utgjør ca. en tredjedel av økningen i politibudsjettet fra 2011 til 2012. Det øker med ca. 700 mill. kr. Et årsbudsjett for oss utgjør en tredjedel av politibudsjettøkningen. Så det sier noe om hvor lite Sivilforsvaret er i utgiftssammenheng – og hvor mye det yter.

Hallgeir H. Langeland (SV): Det var eit interessant svar på spørsmålet.

Kva for planar har de med tanke på klimautfordringane, altså det me ser med meir ras og meir flaum – meir trøblete vêr. Kvar i terrenget er de, og kva treng de her for å vera meir operative enn i dag?

Jon A. Lea: Hele omleggingen av Sivilforsvaret prøver å ta hensyn til det. Det vi i tillegg har fokusert på, er tungt utstyr som skal være nasjonalt basert, og som skal kunne brukes i tilfelle flommer, oversvømmelser og sånne ting. Det dreier seg om tunge pumper som kan ta unna forurenset vann på en annen måte enn det dagens kan, og aggregater for å hjelpe til når den type svære hendinger skjer.

Hallgeir H. Langeland (SV): Då trur eg at eg har fått svar... – Nei, det er eit lite spørsmål til slutt. Sivilforsvaret hadde tidlegare eit inntektskrav. Kan du seia kva det gjekk ut på?

Jon A. Lea: Det gikk ut på at vi fikk mulighet til å tjene penger på Sivilforsvarets skoler – og i og for seg på leirene. Men da vi fikk den muligheten, måtte vi også sørge for at de pengene kom inn. Så når inntektsmulighetene blir borte ved at to av skolene blir borte, blir de pengene fratrullet vårt budsjett. Det som blir fratrullet, er høyere enn de utgiftene vi faktisk hadde ved å tjene de pengene.

Hallgeir H. Langeland (SV): Takk for det.

Møtelederen: Takk. Da er det Venstres representant, Trine Skei Grande, som har inntil 5 minutter – vær så god.

Trine Skei Grande (V): Jeg syns ikke det gjenstår så mange store spørsmål, da dere har svart ganske klart. Jeg har hørt dere svare ja mange ganger også, det er veldig bra.

Men jeg vil litt tilbake til de tenkte situasjoner som du refererte til. Jeg spurte jo i sekvensen før om tenkte situasjoner, da vi kan tenke oss at det kan bli mye mer behov for Sivilforsvarets tjenester i framtida, spesielt ved at vi ser at vi blir utsatt for mer ekstremvær, som gir flere ulykker, flere redningsaksjoner og flere leteaksjoner etter folk, og at vi har sett at også det norske samfunn kan møte terror. Hva er deres vurdering av den kapasiteten som det er lagt opp til, og ambisjonene med tanke på det nye trusselbildet som vi kan se?

Jon A. Lea: Vi synes at det arbeidet vi gjorde i forbindelse med Sivilforsvarsstudien – den omleggingen som vi faktisk har gjort, og de forslagene til investeringer som vi har fremmet – tar utgangspunkt i akkurat det. Vi har i tillegg så god kontakt med dem som rekvirerer Sivilforsvaret – politi, brann, helse, kommuner, fylkesmenn, mattilsyn, noen ganger, eller Forsvaret – at vi vet at det er en stigende tilfredshet med det Sivilforsvaret gjør. Ved de store, komplekse hendelsene, som er vanskelige å håndtere fordi de er store og komplekse og tar lang tid, er det i stigende grad behov. Vi tror faktisk at det å håndtere skogbrannen i Froland for noen få år siden hadde vært svært vanskelig uten Sivilforsvarets bistand – svært vanskelig. Vi tror tilbakeføringen av overlevende, etterlatte og pårørende fra Utøya hadde vært bortimot umulig uten den bistanden som Sivilforsvaret ga på svært mange områder. Vi tror i forbindelse med en del flommer og oversvømmelser at vi ikke hadde klart som samfunn å håndtere det på en ordentlig måte uten Sivilforsvaret. Da tenker jeg ikke bare på antall mannskaper, 8 000, men jeg tenker på at det faktisk er mange enheter som går ut og tar en arbeidsoppgave, og som er trent og har kommandokontroll og utstyr til å kunne håndtere det.

Trine Skei Grande (V): Men det tror jeg vi er helt enig i, alle rundt bordet. Spørsmålet er om vi er forberedt på

framtidens utfordringer, når dette kan skje oftere, bli større og mer. Er vi forberedt på det?

Jon A. Lea: Det er et ressurs spørsmål. Men hvis det er noen som er godt forberedt på det, vil jeg påstå at det er vi og Sivilforsvaret. For vi tenker systematisk på store hendelser og hvordan det fungerer og ikke fungerer, og hva som er egenarten ved de nød- og redningsetatene som vi faktisk har.

Trine Skei Grande (V): Lampa mi lyser ikke ennå, så jeg prøver ett spørsmål til, som jeg også stilte til de andre: Da regionledelsen var her, var det klart at av de to innsatsfaktorene folk og øvelser/materiell var det først og fremst på øvelser og materiell at de syntes behovet var stort. Hva er din vurdering hvis du skulle oppsummere det du har sagt i dag? Hvor er etterslepet størst?

Jon A. Lea: På øvelser og materiell – øvelser, som da dreier seg om den ene delen av omstillingen, som er omstilling som vi har ansvaret for, og som vi har måttet legge et lavere tak på for å få råd til omstillingen, og materiell, som da dreier seg om de 162 millionene.

Møtelederen: Takk for det. Da har alle fått stilt sine spørsmål, og vi har en liten runde med oppklarende spørsmål – ett fra meg først, og deretter Nybakk.

Under omstillingsprosessen har du skissert at det har vært noen fratrekk – det er noe av dette som er tatt ut av budsjettet, og noe som er lagt til. Nettoen – altså sluttresultatet etter at omstillingen ble iverksatt – har det vært en slags nedskjæring for Sivilforsvaret, samlet sett?

Jon A. Lea: Da vi hadde Sivilforsvarsstudien, beregnet vi at det å gjøre den jobben som Stortinget forventet den gangen, ville innebære ca. 250 mill. kr. Det å gå ned fra 10 000 til 8 000 regnet vi på at ville koste ca. 240 mill. kr. Brutto minus netto er tåre. Til de 240 hadde vi 220, dvs. at det gjensto 20 mill. kr per år som vi faktisk ikke hadde. Vår påstand den gangen var at hvis vi får til de tiltakene som ligger inne her, ved å gå fra tre til en skole, kvitte oss med sivilforsvarsleirer, få til en logistikkfunksjon, vil vi kunne frigjøre midler i et omfang som tilsvarer netto de 20 millioner kronene. Men det forutsatte da at noen andre, dvs. regjering og dere, bidro med en engangsinvestering for å nullstille, sånn at vi kunne begynne på ny frisk.

Så det var ikke en nedgradering i seg selv, men status quo i forhold til 2007.

Møtelederen: Så svaret er ja?

Jon A. Lea: Ja.

Marit Nybakk (A): Jeg har for så vidt to spørsmål – de henger sammen, så jeg kan ta dem etter hverandre.

Det ene er: Så vidt jeg vet, jobbes det med en ny stortingsmelding om samfunnssikkerhet i departementet. Har Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap fått i oppdrag å lage en ny sivilforsvarsstudie eller på annen

måte blitt forespurt? Og det andre spørsmålet, som henger litt sammen med det, er: Ifølge NTL – NTL Samfunnssikkerhet og beredskap, for å presisere det – er det få av de utfordringene som er skissert fra direktoratet, som er kommet fram tydelig i St.prp. nr. 1 for 2012. Jeg vet ikke om du har kommentarer til det?

Jon A. Lea: Hvordan det ser ut i stortingsproposisjonen for 2012 i forhold til den problematikken som vi har nå, er jeg neimen ikke helt sikker på, for jeg husker ikke hva som står der.

Når det gjelder involvering i samfunnssikkerhetsmeldingen, tar vi utgangspunkt i det som var gjeldende forrige gang, og departementet signaliserer at vi blir tatt med fullt på råd og kommer til å få meldt inn alt det det er behov for, både i generelle samfunnssikkerhetsspørsmål og når det gjelder Sivilforsvaret. Sånn sett har vi hatt et veldig tett forhold til Justisdepartementet når det gjelder å bidra med det som vi har å bidra med.

Marit Nybakk (A): Men utgangspunktet er altså det som dere la fram i 2007?

Jon A. Lea: Utgangspunktet fram til nå har vært det som vi la fram i 2007.

Per-Kristian Foss (H): Var du som sjef kjent med en i og for seg detaljopplysning, men litt interessant, som fremkom under første del av høringen, nemlig at Vestfold sivilforsvarsdistrikt ikke hadde noen operativ båt?

Jon A. Lea: Ja, nå er vi jo i Vestfold, da. Men ...

Per-Kristian Foss (H): Jeg mener, det er jo mulig å se den omtrent fra ditt kontor, hvis den hadde vært der.

Jon A. Lea: Nei, for de ligger i Stavern, og vi ligger i Tønsberg.

Per-Kristian Foss (H): Man må ha kikkert da!

Jon A. Lea: Man må ha god kikkert – en svært god kikkert!

Men nei, ikke akkurat den, men det er utstyr rundt omkring, enten det er båter, der hvor det er mest aktuelt, eller det er motorfartøyer, holdt jeg på å si, motor-kjøretøy – til fjells, i skogen – snøscootere og andre ting, som ikke er der i det omfanget som vi skulle ønske. Det er jo derfor vi har denne diskusjonen om investeringer.

Per-Kristian Foss (H): Et lite tilleggsspørsmål: Har du merket et bedre klima for dine ønskemål i departementet etter 22. juli?

Jon A. Lea: Ja, sånn er det i denne bransjen, at det er store hendinger som gir ekstra oppmerksomhet.

Møtelederen: Da er det Nybakk, vær så god.

Marit Nybakk (A): Til det siste: Det var vel det som skjedde etter 11. september 2001 også, at da fikk man et skjerpet øye på beredskap, og det dukket opp en rekke meldinger.

Men mitt spørsmål dreier seg om noe som NTL Samfunnssikkerhet og beredskap har tatt opp, nemlig at brorparten av finansieringen i dag går over DSBs ordinære budsjett, og at det ikke var en del av forutsetningen i Stortinget. Mitt spørsmål blir da egentlig det omvendte: I hvilken grad går det ut over budsjettet til direktoratets egen virksomhet?

Jon A. Lea: Vi har et budsjett og har hatt et budsjett i løpet av de siste seks, sju, åtte årene – eller egentlig fra vi ble til i 2003 – som har ligget delvis flatt, hvis vi korrigerer for lønns- og prisvekst, eller har gått litt ned. Det er på en måte et faktum. Sivilforsvarets andel av DSB-budsjettet er ca. 40 pst., så det vil også si at Sivilforsvaret «nyter godt av» en negativ utvikling for DSB-budsjettet. Men vi er ingen budsjettvinner. Det er fint å være i Justisdepartementet, men Justisdepartementet har svært mange andre tunge etater som stikker av gårde både med oppmerksomhet og penger, og sånn sett er det ikke bare regningssvarende å være i Justisdepartementet.

Møtelederen: Som direktør for den sivile beredskapen kan du kanskje helt avslutningsvis si et par ord om hvordan du ser for deg at dette utvikler seg? Den sivile beredskapen blir jo satt på prøve på stadig nye måter – vi har i løpet av relativt kort tid hatt to store båter som har gått på grunn, hvor det var stort oljesøl fra den ene, potensielt stort fra den andre, og vi har hatt terrorangrep. Er det noen av disse hendelsene som gjør at du har en forventning til at St.meld. nr. 22 for 2007–2008 snart kan bli oppfylt?

Jon A. Lea: Ja, jeg har et håp om og en forventning til det, men det er et politisk spørsmål. Disse oppgavene kan løses på forskjellige måter, og løses på forskjellige måter i forskjellige land. Men at det må være noe ekstraordinært til å ta en del av disse ekstraordinære hendelsene, er jeg helt sikker på, ikke som ansvarlig for Sivilforsvaret, men som ansvarlig for DSB. Vår mening er jo at dette er usannsynlig billig for å få gjort svært mye samfunnsnyttig arbeid.

Møtelederen: Takk for det. Flere har ikke tegnet seg til tillegsspørsmål, og vi har da kommet til den siste runden, hvor dere får anledning til å avslutte, på inntil 5 minutter. Da gir jeg ordet til deg, direktør Lea – vær så god.

Jon A. Lea: Nå skal jeg være kort og si at for oss er det veldig viktig å ta utgangspunkt i de tjenestepliktige, fordi det er en tjenesteplikt på linje med verneplikten, som pålegger den norske befolkningen noen plikter, og i og for seg rettigheter. Det å få maksimalt ut av det tror jeg i utgangspunktet er veldig viktig. De som etter hvert blir de faste sivilforsvarstjenestepliktige, både mannska-

per og befa, er solid utstyrt med et litt ekstra omsorgsgen og samfunnsngen – det tror jeg vi kan si. De konkurrerer ikke med de frivillige, jeg vil påstå at Sivilforsvaret er en god bro mellom det statlige, offentlige, apparatet og de frivillige. Jeg opplevde mellom 150 og 200 sivilforsvarsmannskaper samlet i en sal på Sundvolden Hotel etter å ha bistått med tilbakekomsten der oppe, og det var stort sett bare tjenestepliktige, med en del fast ansatte som la til rette, og for meg å se den stoltheten over og det ønsket om å bruke den uniformen, den kompetansen og den øvelsen som de hadde, på en fornuftig måte – hvor man følte at det var meningsfylt å være en del av Sivilforsvaret – det var en ganske fin opplevelse. Så hvis man skal ha verneplikt, eller hvis man skal ha tjenesteplikt, sånn som det er for Sivilforsvaret, tror jeg at det er en fin sak for det norske samfunnet, og jeg tror at det er en billig forsikringsordning å kunne håndtere på en fornuftig måte. – Det er vel det jeg har tenkt å si.

Møtelederen: Takk for det, og takk for en god redegjørelse og gode og tydelige svar på våre spørsmål. Vi kommer til å ta det med oss inn i vårt videre arbeid med innstillingen. Vi tar nå pause til kl. 12.50.

Høringen ble avbrutt kl. 12.45.

Høringen ble gjenopptatt kl. 12.50.

Høring med statsråd Knut Storberget

Møtelederen: Da er vi klare til å starte kontrollhøringen igjen.

Jeg ønsker statsråd og justisminister Knut Storberget velkommen. Han har med seg seniorrådgiver Vigdis Nilsen, fungerende direktør Finn Mørch Andersen og seniorrådgiver Bente Husby som bisittere. Velkommen til dem også.

Det er, som dere er kjent med, lagt opp slik at statsråden får ti minutter til å innlede. Da gir jeg ordet til statsråd Storberget – vær så god.

Statsråd Knut Storberget: Takk for anledningen til å redegjøre om Sivilforsvaret.

Jeg er begeistret for at Sivilforsvaret får økt politisk oppmerksomhet. Jeg mener at både opinionen og vi politikere har behov for å diskutere Sivilforsvarets situasjon og ikke minst se den betydningen Sivilforsvaret faktisk har i beredskapsarbeidet vårt. Det er jo en statlig forsterkningsressurs der vi ser at behovet er økende. Vi har hatt en rekke store hendelser de siste årene som viser dette, bl.a. det vi opplevde i sommer: angrepet på regjeringskvartalet og Utøya. Men vi har også før det som skjedde i sommer, gjennom bl.a. skogbranner, flommer, ras og leteaksjoner, sett økende bruk og nytteverdi av Sivilforsvaret.

Sivilforsvaret er i år 75 år og har vært gjennom svært store omstillinger i løpet av bare de siste årene, men også forut for det. Jeg mener det har vært stort behov for å gjøre

disse omstillingene, og vi er i ferd med å nå et format på Sivilforsvaret som bidrar til at det blir den kapasiteten som Sivilforsvaret skal være.

Jeg har hørt på høringen i løpet av dagen og vet at komiteen også er blitt orientert om den sivilforsvarsstudien som dannet grunnlaget for mye av det omstrukturingsarbeidet som vi valgte å gjennomføre, og som ble beskrevet i stortingsmeldingen. Jeg vil bare si med en gang at det er en studie av Sivilforsvaret jeg var og er svært begeistret for, først og fremst fordi man ser mulighetene i det landskapet man går inn i, og fordi man samtidig også signaliserer veldig tydelig at vi med alle de offentlige ressursene vi bruker på Sivilforsvaret, skal kunne gjøre det enda bedre innenfor det nivået man har lagt seg på. Så har man behov for tilleggsinvesteringer når det gjelder utstyr bl.a., som jeg antar vi kommer tilbake til.

Det at vi fikk en slik konstruktiv studie, dannet grunnlaget for oss i regjeringa for bl.a. å gå inn i dette med større politisk tyngde enn det vi kanskje ville ha gjort, og studien var en viktig del av St.meld. nr. 22, hvor vi omtalte moderniserings- og omstillingsbehovet i Sivilforsvaret og slo fast:

«For å tilpasse kapasiteten til behovet, sørge for et robust Sivilforsvar og skape økt økonomisk handlefrihet, vil Justisdepartementet foreslå en tilpasning og omstilling innen egen organisasjon. Det er også kartlagt et investeringsbehov i Sivilforsvaret for å skifte ut gammelt utstyr og anskaffe materiell tilpasset dagens og framtidens beredskapsutfordringer.»

Så dette var en viktig del og er en viktig del av det mangeartede arbeidet som det er å sikre norsk beredskap med både frivillige og profesjonelle, og hvor Sivilforsvaret etter min mening utgjør en særs viktig rolle.

Vi valgte også å følge opp dette arbeidet med å få en lovmessig forankring av Sivilforsvaret gjennom sivilbeskyttelsesloven, som ble presentert for Stortinget, og som også, ved siden av å regulere en del av virksomheten i Sivilforsvaret, hadde i seg noe av det som jeg oppfatter som særs viktig i beredskapsarbeidet: å sørge for kommunal beredskapsplikt, risiko- og sårbarhetsanalyser, beredskapsplaner.

For det tredje var det viktig i kjølvannet av både Sivilforsvarsstudien og St.meld. nr. 22 å gjøre det som ofte er ganske krevende når det gjelder offentlig virksomhet, nemlig å ta ansvar for å restrukturere Sivilforsvaret. Det har vært viktig for oss at skolevirksomheten, som nå er samlet på Starum etter samlokalisering, skal bli mer kraftfull og mer effektiv enn det den opprinnelige skolevirksomheten var, slik at man får en rasjonell måte å drive undervisning på. Samlokaliseringen er gjennomført – som dere har hørt i dag – fra og med 1. august 2011. Dette forventes å gi en økning i antall utdannede årlig fra ca. 680 tjenestepliktige til ca. 750 tjenestepliktige fra 2012. Det synes jeg er bra. Jeg tror at ikke bare vil antallet øke, men vår ambisjon er at også kompetansen og innholdet i denne utdanningen skal bli bedre.

Så er det også en annen sak under restrukturering som har vært viktig for oss, og det er Sivilforsvarets sentrallager, som også ligger på Starum. Justis- og politidepar-

tementet kjøpte jo Forsvarets sanitetsmagasin på Starum til bruk som sentrallager for Sivilforsvaret i 2007 for 11 mill. kr, omtalt i stortingsproposisjon og innstilling for 2007–2008. Jeg mener at dette er viktig for å opprette en sentral logistikkfunksjon, kostnadseffektiv og med god kapasitet, og at det bidrar til at man også får en rasjonell håndtering av alt det utstyret som Sivilforsvaret forvalter både internasjonalt og nasjonalt.

Fire av fem sivilforsvarsleirer er solgt. Den siste, som ligger i Nordland, har vært til offentlig avklaring og er nå til salgs i det åpne marked, har jeg fått opplyst. Det gjelder også salg av sivilforsvarsanlegg som det ikke lenger er beredskapsmessig behov for. Jeg går ikke noe nærmere inn på det – Lea berørte det – men det er en ganske stor og omfattende oppgave som jeg mener er viktig at gjøres.

Innsparinger ved omstilling og nedlegging av to skoler og fem leirer skal jo stilles til disposisjon for Sivilforsvaret for styrkeøvelser, opplæring av mannskaper samt for å gi etatene handlingsrom for utskifting av sivilforsvarsmateriell.

Den operative styrken er – som dere har hørt – redusert fra 10 000 til 8 000 tjenestepliktige, i tråd med Stortingets tilslutning. Samtidig er krigsreserven redusert vesentlig, fra om lag 35 000 til om lag 8 000, og som betyr at vi etter mitt skjønn har fått et langt mer rasjonelt sivilforsvar enn det vi har hatt tidligere.

Det er på det rene at målet om at hele styrken skal øves årlig, ikke er oppfylt. Dette skyldes hovedsakelig forsinkelse i omstillingsprosessen – som også Lea har vært inne på – og da særlig omstilling av skolevirksomheten. Jeg viser til at samlokaliseringen av hele skolevirksomheten på Starum først ble endelig konkludert i 2010, og er på plass nå. Gjennomføring av øvingsaktiviteten i Sivilforsvaret, slik det er forutsatt i stortingsmeldingen, påregnes å være på plass når omstilling innen egen virksomhet er ferdigstilt.

Innsparing på de ulike områdene kommer jo gradvis, noe som medfører budsjettmessige utfordringer for Sivilforsvaret, spesielt i 2011. Vi er fullstendig klar over det. Situasjonen vil, som det også er blitt sagt i dag, bedres i 2012, og fra og med 2013/2014 forventes positiv effekt av omstillingen. Omstillingsprosessen antas å være ferdigstilt i 2014, og da er ambisjonen at alt tjenestepliktig personell i de operative avdelingene skal øves innen 2014.

Så litt om anskaffelse av utstyr til Sivilforsvaret. Jeg skal ikke gå så mye mer inn på tallene, for komiteen har jo fått tallene fra Lea. Men det er samlet bevilget, utover budsjettet som DSB har fått, og øremerket 65 mill. kr til utstyr, inkludert det som man har fått lov til å bruke ved salg av eiendom. Jeg forstår det også sånn at noen omprioriteringer har DSB klart å gjøre innenfor egen ramme, slik at det er et beløp på over 65 mill. kr som da er brukt til innkjøp av utstyr og de investeringer som er skissert. Vi er på vei, men vi har et stykke igjen.

Jeg vil allikevel si til dette spørsmålet om anskaffelse og utstyr at for oss har det vært særs viktig at vi får på plass innsatsbekledningen så raskt som mulig. Det er med samme begrunnelse som ble gitt av direktør Lea nå nylig for dere, først og fremst av HMS-grunner, men jeg mener

også at det er noe av det viktigste vi kan gjøre for motivasjonen, men også for å få en god og kapabel styrke. Jeg er glad for at vi nå ser ut til i løpet av disse månedene fram mot jul og i løpet av neste år å få på plass innsatsbekledningen for alle, slik at innsatsbekledning, hjelmer og støvler blir finansiert opp. Det er viktig for oss. Så vet vi at det står igjen noen flere investeringer, og det får vi ta i de budsjettmessige runder som kommer framover. Det er vanskelig for meg å love hva som skal stå i framtidige budsjetter, men vi er et stykke på vei.

Vi er særs opptatt av å få på plass det gjenstående utstyret, og da har også komiteen i dag hørt behovene utover innsatsbekledning, og som jeg mener bør dekkes.

Grunnen til at dette er viktig, og grunnen til at vi mener det er avgjørende at vi har fått gjort den omstruktureringen av Sivilforsvaret som vi har gjort, men også at vi nå investerer opp, er at vi ser at Sivilforsvaret som forsterkningsressurs yter mer og mer effektiv støtte. Jeg oppfatter ikke at det er en instans som råtner på rot – snare tvert imot. Jeg viser også til hva Politidirektoratet bl.a. skriver i sitt brev, hvor man opplever at man får god og adekvat bistand. Ser man på hendelser i løpet av de siste årene, og særlig i det siste året, i 2011, har det vært 188 hendelser, bl.a. en rekke flommer, leteaksjoner, skogbranner, snøskred, jord- og leirras – for ikke å glemme den enorme innsatsen Sivilforsvaret gjorde i forbindelse med bombingene av regjeringskvartalet og massakren på Utøya.

Det er hevet over enhver tvil – og det er god grunn for oss å rette stor takk til dem for den innsatsen som er gjort også her – at Sivilforsvaret har levert godt.

Møtelederen: Takk for det.

Da er tiden ute, og siden det er jeg som er saksordfører og skal stille spørsmål, overtar nestleder Martin Kolberg møteledelsen.

Martin Kolberg overtok her som møteleder.

Møtelederen: Anundsen er som sagt saksordfører og har 10 minutter til disposisjon – vær så god.

Anders Anundsen (FrP): Takk for det. Jeg vil først innlede med et ganske kort og greit spørsmål: Du har fulgt høringen og hørt hva distriktssjefene har sagt, og hva direktøren for DSB har meddelt oss. Er det noe disse har sagt, som du har notert deg og er uenig i?

Statsråd Knut Storberget: Nå vet jeg ikke, komitéleder, om jeg har vært så detaljert når jeg har hørt på dette, og merket meg hva jeg er enig i, og hva jeg er uenig i. Men den generelle beskrivelsen av behovet for investeringer, som jeg oppfatter er et sterkt uttrykk fra distriktssjefene, er jeg helt enig i.

Men beskrivelser av Sivilforsvaret som nærmest i ferd med å avgå ved døden, er jeg ikke enig i. Jeg mener det er en svært oppegående beredskapsressurs vi har, som også vil kunne møte framtida på en veldig god måte.

Anders Anundsen (FrP): Ja, men de beskrivelsene vi har fått fra de nevnte, har vært relativt dystre. Er det noen overraskelse for statsråden?

Statsråd Knut Storberget: Hver gang man spør ansatte ute, i hvert fall våre driftsenheter, om behovet for mer penger, får vi som regel ett svar. Men når det gjelder Sivilforsvaret, er jeg enig i at det fortjener mer politisk oppmerksomhet, mer politisk trykk, for de midlene som man ber om når gjelder økonomiske ressurser, ser vi.

Anders Anundsen (FrP): Men dette er ikke noe som bare kommer fra alle ledd i Sivilforsvaret. Det er noe som du som statsråd har meddelt Stortinget at det var behov for. Du har skrevet i St.meld. nr. 22:

«Samlede kostnader for modernisering av Sivilforsvaret beløper seg til 162 mill. kroner over to år. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med konkrete forslag i de årlige forslagene til statsbudsjett.»

Mener du at du har oppfylt din egen forutsetning i stortingsmeldingen?

Statsråd Knut Storberget: Ja, det mener jeg.

Anders Anundsen (FrP): Så du har fått Stortinget til å bevilge 162 mill. kr over to år?

Statsråd Knut Storberget: Nei. Vi har fått Stortinget til å bevilge de beløp som jeg har referert tidligere. Så er det altså sånn at vi i år har valgt å legge inn 30 mill. kr, et betydelig beløp ...

Anders Anundsen (FrP): Det vet vi. Men betyr det at det egentlig ikke var behov for de 162 millionene over to år – siden du ikke har levert det?

Statsråd Knut Storberget: Jeg mener at det er behov for hundre-og-noen-og-seksti millioner kroner, slik beskrevet. Men jeg mener at vi ikke har forpliktet oss til å levere dette over to år. Jeg viser også til innstillingen fra Stortinget, hvor man på side 38 ber regjeringen om å vurdere dette i den årlige budsjettbehandlingen. Og slik er det jo.

Anders Anundsen (FrP): Ja, vi kan jo sitere litt fra den nevnte stortingsinnstillingen. Her står det bl.a. at komiteen understreker at det er et stort behov

«for å skifte ut gammelt utstyr og anskaffe materiell tilpasset dagens og fremtidig beredskapsutfordringer.»
Og videre:

«Komiteen forutsetter at Regjeringen følger opp dette arbeidet og at Sivilforsvaret blir tilført midler som gjør det i stand til å anskaffe uniformer, kjøretøy og annet materiell som er nødvendig for dagens og fremtidens behov, slik at organisasjonen blir robust og i stand til å delta i langvarige og komplekse hendelser.»

Mener statsråden at han har klart å oppfylle den forutsetningen fra 2008, da denne innstillingen ble skrevet? Er

vi der i dag som statsråden mente vi skulle være, etter to år?

Statsråd Knut Storberget: Jeg mener at vi ikke er i mål, men vi er godt på vei. Det står i den samme innstillingen på side 38:

«Komiteen ber om at de administrative og økonomiske konsekvenser av tiltak omtalt i denne innstillingen blir vurdert nærmere, og håndtert i forbindelse med det årlige statsbudsjett.»

Vi har altså valgt ...

Anders Anundsen (FrP): Så du mener at det ikke ligger noe tidsperspektiv i den forutsetningen? Er det det du mener?

Statsråd Knut Storberget: Både det å skrive stortingsmeldinger og det å behandle dem vil alltid være viktige elementer inn i budsjettbehandlingen til Stortinget. Men når man ser på både hva regjeringen har foreslått, og for så vidt hva opposisjonen har foreslått, vil man se at man alltid må foreta avveininger av om man skal gjøre det over mange år. Jeg mener at vi her er godt på vei, og at man faktisk nå har nådd et nivå slik Lea sa, på 65 mill. kr pluss noen omprioriteringer. Så er vi godt på vei.

Anders Anundsen (FrP): Det blir mye tall ut av dette, men du sier vi er godt på vei. Men du er enig med Lea i at det gjenstår 97 mill. kr av de 162?

Statsråd Knut Storberget: Ja.

Anders Anundsen (FrP): Hvordan kan du da si at dere er «godt på vei»?

Statsråd Knut Storberget: Jeg har lært å sette stor pris på alle de millionene man får på budsjettene. Man har nå bevilget 65 mill. kr til kjøp av utstyr. Det er en betydelig bevilgning som nettopp får stor betydning for de tjenestepliktige, bl.a. ved at man får ny innsatsbekledning.

Anders Anundsen (FrP): Du har akkurat sagt at du ikke er overrasket over situasjonen i Sivilforsvaret, og jeg antar at du har fått disse rapportene over tid. På hvilken måte har du informert Stortinget om at den forutsetningen det la til grunn, og som jeg nettopp siterte, ikke er oppfylt?

Statsråd Knut Storberget: Jeg mener at når Stortinget ser at behovet i stortingsmeldingen er beskrevet til hundre og noen og seksti millioner kroner, og man bevilger penger, men ikke fullt ut, vil jo Stortinget absolutt være informert om at det er igjen noe av denne investeringen.

Anders Anundsen (FrP): Så du mener det er tilstrekkelig informasjon med et tall på statsbudsjettet?

Statsråd Knut Storberget: Ja, når behovet er skissert for Stortinget, og man velger å ta det løpende i form av tilleggbevilgning, slik vi har gjort og har beskrevet for

Stortinget – vi gjør det her i dag også – og man også bruker salg av eiendom og får lov til å ta inn det, slik man skal gjøre bl.a. i 2012, er Stortinget informert om det.

Anders Anundsen (FrP): Og det er ingen annen måte du har informert Stortinget på enn gjennom budsjettet?

Statsråd Knut Storberget: Vi har jo diskutert dette i stortingssalen og holdt innlegg om budsjettbehovet til Sivilforsvaret, men det er i hovedsak budsjettdokumentene som gir tallenes klare tale når det gjelder spørsmålet om bevilgninger til Sivilforsvaret.

Anders Anundsen (FrP): Ditt departement har jo en relativt tett styringsdialog med DSB. Jeg har lyst til å si tere noe som jeg har sitert tidligere i dag, fra årsrapporten til DSB for 2010, side 28, hvor det står:

«Dersom det ikke blir tildelt ekstra budsjettmidler, vil det være nødvendig å gjøre noe med distriktsstrukturen og bemanningen i Sivilforsvaret. Dette vil medføre at den innredning» – står det her – «og det konsept for Sivilforsvaret som er presentert for Stortinget gjennom St.meld. nr. 22 ikke kan realiseres.»

Jeg antar det ikke er veldig ofte at statsråden får tilbakemeldinger fra direktorater som sier at de ikke kan oppfylle Stortingets forutsetninger. Er statsråden fornøyd med den jobben han har gjort så langt i forhold til DSB og de forventningene Stortinget hadde? Er det som står her, akseptabelt?

Statsråd Knut Storberget: Ja, jeg mener at de bevilgningene som regjeringa nå har sørget for, at man er oppe på 65 mill. kr, at DSB har foretatt noen omprioriteringer, og at man til neste år også får lov til å bruke noe av salgsgevinsten, viser at vi er godt på vei, men vi er ikke i mål.

Anders Anundsen (FrP): Men det har ikke på noe tidspunkt slått deg at denne alvorlige meldingen fra direktoratet burde Stortinget hatt nærmere kjennskap til?

Statsråd Knut Storberget: Jeg mener at det er en politisk vurdering av beskrivelsen av situasjonen i Sivilforsvaret. Den gir vi til Stortinget. Og jeg mener at bevilgningene som er kommet, viser at vi er godt på vei.

Anders Anundsen (FrP): Men den politiske vurderingen? Dette er jo en *faglig* vurdering av hvorvidt man kan være i stand til å oppfylle Stortingets forutsetninger eller ikke. Mener du at Stortinget er uinteressert i om det som sies, kan oppfylles eller ikke?

Statsråd Knut Storberget: Nei, overhodet ikke. Men når det gjelder spørsmålet om å vedta en endret styrke-disponering, f.eks. av Sivilforsvaret, er det en politisk beslutning som må gjøres – på bakgrunn av faglige innspill, ja. Men en av grunnene til at jeg synes det var viktig at vi nå bl.a. fikk innsatsbekledningen på plass for dem som skal være i aktivitet i Sivilforsvaret, og at man bidro til å

foreslå for Stortinget at man skulle bevilge 30 mill. kr nå, var jo nettopp for å komme lenger på det målet vi har for investeringer.

Anders Anundsen (FrP): Så svaret på det opprinnelige spørsmålet – om du ikke på noe tidspunkt følte at det var behov for å informere Stortinget særskilt om denne dramatiske bekymringsmeldingen fra DSB – er nei? Det så du ikke noen grunn til?

Statsråd Knut Storberget: Jeg må ta forbehold om hva man har skrevet i de dokumentene som har gått til Stortinget. Men jeg mener at Stortinget får – gjennom de årlige budsjettproposisjoner og for så vidt gjennom det som vi faktisk bevilger – en god oversikt over hvor langt vi har igjen for å nå det målet vi skal nå.

Jeg er ikke av den oppfatning at når man nå står igjen med noen og nitti millioner, er det liksom bære eller briste for Sivilforsvaret. Jeg mener vi skal klare å utvikle Sivilforsvaret i den retning som nettopp stortingsmeldingen skisserte, og særlig fordi man nå har kommet så langt med utviklingen av skole, utviklingen av sivilforsvarsleirene og salg av eiendom, er det fullt mulig.

Anders Anundsen (FrP): Bare et siste spørsmål, statsråd: Vi har fått brev fra to fagforeninger, som har beskrevet situasjonen i Sivilforsvaret. En av dem bruker begrepet at Sivilforsvaret kan risikere «å dø på rot». Dette er en beskrivelse som de fire distriktssjefene vi har hatt her, har bekreftet, og det er også en beskrivelse som direktøren i DSB har bekreftet. Du er egentlig den eneste vi har hørt fra, som mener det motsatte. Hvordan kan det ha seg?

Statsråd Knut Storberget: Jeg mener at Sivilforsvaret *ikke* kommer til å dø på rot. Vi bruker over 200 mill. kr i året på Sivilforsvaret. Vi har hatt en vellykket omstrukturering – som har vært krevende og tatt noe lengre tid, ja. Vi er i ferd med å investere opp i Sivilforsvaret, og vi har en fantastisk tjenesteytelse fra alle de tjenestepliktige og ansatte i Sivilforsvaret, som store deler av befolkningen har opplevd, bl.a. i løpet av det siste året. For meg er det ganske fremmed å beskrive Sivilforsvaret som at det er i ferd med å dø på rot.

Anders Anundsen overtok her igjen som møteleder.

Møtelederen: Da tar jeg tilbake møteledelsen og gir ordet til Martin Kolberg, som er Arbeiderpartiets utspørter. Han har inntil 5 minutter til disposisjon. Vær så god, Kolberg.

Martin Kolberg (A): Jeg hadde tenkt å begynne annerledes, men i relasjon til den siste sekvensen her nå: Vil statsråden overfor oss nå gi en skisse av den kontakten som departementet har med Sivilforsvaret, både med dets enheter og med direktoratet? Vi kan skjemaet, men hvordan er relasjonen?

Statsråd Knut Storberget: Ja, for skjemaet er kanskje sånn at man oppfatter det slik at departementet har kontakt med direktoratet. Det har vi, ofte og i hyppige møter. Når det gjelder inntrykket av formidlingen av informasjon fra sivilforsvarsfolk via DSB og opp til oss, opplever jeg at den har vært – for å bruke et aktuelt uttrykk – ærlig og usminket, at vi har fått informasjon om situasjonen. Samtidig, som jeg også sa innledningsvis, har kontakten vært god i innhold fordi vi har vært veldig samkjørte i det som lå til grunn for Sivilforsvarsstudien.

Jeg har sjøl ofte og hyppig kontakt med Sivilforsvaret, fordi jeg har vært ute og møtt sivilforsvarsfolk når det har vært hendelser – det er veldig nyttig – og hvor jeg opplever nettopp den nytten vi har av Sivilforsvaret. Så er det slik at vi i Justisdepartementet har etablert en beredskapsbrifing hver fredag klokka halv ni, hvor vi bl.a. har folk inne fra DSB, og hvor det rapporteres ukentlig om bruken av Sivilforsvaret. Det er svært interessant å se, for i den grad noen går rundt med det inntrykket at dette er en forsterkningsressurs som brukes i mindre og mindre grad, har i hvert fall jeg gjennom de brifingene blitt fullstendig klar over at det ikke er riktig.

Martin Kolberg (A): Det er tegnet et ganske tydelig bilde gjennom denne høringen av at alle instanser er enige om at det som ligger i St.meld. nr. 22 – Stortingets vedtak og studien i forkant av det – var et godt grunnlag for hvordan denne delen av samfunnsorganiseringen skulle være. Vi har hørt kritiske røster fra Sivilforsvarets folk og også til dels fra direktoratets folk, og vi hører også at statsråden gjør innrømmelser på dette, men er det spørsmål om tempo, som er den eneste – kan du si – grunn til en viss nyanse i forståelsen av utviklingen i Sivilforsvaret og dets framtid? Altså: Tempo i bevilgningen – er det der det ligger?

Statsråd Knut Storberget: Det er vanskelig for meg å si, men jeg forstår godt at man ønsker seg de pengene på bordet så raskt som mulig. Jeg har ikke noe problem med å forstå det. Jeg har også mange andre aktører i min sektor som ønsker seg mest mulig penger raskest mulig. Men jeg vil advare veldig mot at man gjør ønsket om at disse investeringspengene må komme umiddelbart, til et være eller ikke være for Sivilforsvaret.

Jeg registrerte at Bollmann, sivilforsvarssjefen i Hordaland, sier at det er bedre kvalitet på mannskapene i dag enn det var tidligere. Det er interessant, og jeg er helt enig. Den situasjonen vi har opplevd i Sivilforsvaret, med en tjenesteytelse som jeg opplever som bedre og bedre, er det beste argument for meg politisk til fortsatt å kjempe for at vi skal nå målet om de investeringer som skal gjøres. Nå er vi mellom 60 og 80 mill. kr, og viss på at vi skal kunne klare det.

Samtidig mener jeg det er en utfordring, det gjelder mye av offentlig virksomhet, at vi må evne å se på hvordan vi bruker pengene også innenfor de budsjettene. Det er det som gjør Sivilforsvarsstudien interessant. Den sier at vi skal få mer ut av pengene innenfor de rammene vi har, hvis vi gjør noen grep. Det er litt som Myrvold fra

Nord-Trøndelag også sa, de hadde klart å øve i hvert fall to dager og en kveld fordi man hadde gjort noen grep. Det må vi ikke slutte med. Jeg mener at i Sivilforsvaret, hvis vi går 10–15 år tilbake, vil vi se at det var et behov for å ta betydelige grep for å kunne kutte en del utgifter.

Martin Kolberg (A): Så vi kan feste lit til det som du nå svarte på spørsmål fra Anundsen, at i 2014 vil situasjonen være stabil og i orden i henhold til intensjonen?

Statsråd Knut Storberget: Det er vår ambisjon. Så må jeg bare ile til og si at jeg ikke rår over og ikke vet noe om framtidas budsjetter. Dem er det mange som skal være med og bestemme over, men jeg skal gjøre mitt.

Møtelederen: Takk for det. Da er det Per-Kristian Foss fra Høyre som har inntil 5 minutter til disposisjon – vær så god.

Per-Kristian Foss (H): Statsråden sa i sitt svar til saksordføreren at det har tatt noe lengre tid å gjennomføre St.meld. nr. 22. Kan statsråden med sitat nå eller senere – altså vi kan få et brev etterpå – fra budsjettproposisjonene belegge at man har informert Stortinget om det?

Statsråd Knut Storberget: Ja, jeg kan gjerne gå igjennom det som det har vært informert Stortinget om når det gjelder Sivilforsvaret, og komme tilbake til det, for det vil jeg nødig bli sitert på. Men poenget mitt er at én ting er investeringsmidlene – der er det jo rimelig klart hva som har kommet, og hva som ikke har kommet. Det andre er det som går på salg av eiendom og omstillinger for øvrig.

Per-Kristian Foss (H): Det har du svart tidligere. Vi kan gå på det: Hvorfor har dere ikke tillatt brukt mer enn 15 mill. kr fra salg av eiendom? Hva er årsaken til at dere har holdt tilbake på det punktet, slik du formulerte deg i et tidligere svar?

Statsråd Knut Storberget: Jeg registrerer at vi har brukt – dette har jeg ikke i hodet, hvor mange millioner som er brukt ved salg av eiendom – 15 mill. kr.

Per-Kristian Foss (H): Var det Lea som ga tallet?

Statsråd Knut Storberget: Ja, jeg oppfatter det slik at med alle forbehold er det det man faktisk har hatt til disposisjon. Det er ganske tungsolgte eiendommer, og det koster mye å avvikle dette.

Per-Kristian Foss (H): Så med andre ord: Du har ikke holdt tilbake noe, for du brukte det uttrykket tidligere?

Finn Mørch Andersen: Det er jo slik at når man selger eiendommer i staten med det regimet som vi er underlagt, holdes det tilbake 25 pst., og så får etaten disponere 75 pst. Det har vært realiteten for DSB.

Statsråd Knut Storberget: Men for ikke å bli sitert feil – vi kan komme og redegjøre ...

Per-Kristian Foss (H): Vi har bare 5 minutter, så jeg må prøve å få svar på spørsmålene. Det du som statsråd sier, er at det er tilstrekkelig informasjon til Stortinget, at Stortinget selv kan regne på hvor langt man ligger etter opptrappingsplanen for investeringer. For leser du budsjettokumentene, nemlig, finner du ikke noe sted at det står at det har tatt noe lengre tid. Og det er min utfordring til deg, om du kan finne noe hvor du åpent har sagt at nei, det har tatt noe lengre tid. Eller alternativt kunne man jo lese stortingsmeldingen og se om det i den sto noe forbehold om at de to årene kunne bli noe mer enn to år.

Mitt spørsmål er: Gjorde dere det, for det går jo an å skrive slikt inn i stortingsmeldinger? Enhver vet jo at det ofte kan skje. Mitt spørsmål er: Hvorfor ikke heller da skrive det inn fremfor å si to år? Så sier du nå selv: Nei, det har nok tatt litt lengre tid, og vi er ikke i mål – ifølge Lea – før i 2014. Hvorfor skrev du ikke det inn i meldingen? Da hadde du hatt en atskillig lettere høring, og Riksrevisjonen hadde levert en annen rapport.

Statsråd Knut Storberget: Jeg oppfatter det som at Sivilforsvarsstudien har beskrevet et investeringsbehov over to år på hundre og noen og seksti millioner. Så kommer vi med midler, enten frigjort fra eiendomssalg eller friske penger. Jeg opplever det å være fyllestgjørende informasjon overfor Stortinget.

Per-Kristian Foss (H): Ok, så til en uttalelse du kom med tidligere. Du sa at man erkjenner at man ligger etter når det gjelder øvelser, at det er for dårlig. Bare 20 pst. blir trent, og det er snakk om to kvelder i uken – to dager – som er definert som et minimumsbehov. Så sier du at det skyldes at skolevirksomheten ikke er på plass. Hva bygger du det på, for det er det ingen andre som har sagt så langt i høringen? Alle andre har sagt at de mangler penger til øvelser, og at det ikke har noen sammenheng med omlegging av skolevirksomheten.

Statsråd Knut Storberget: Da har jeg nok blitt misforstått, for slik jeg opplevde Lea sin forklaring for komiteen, og slik jeg også mener det er redegjort for i Sivilforsvarsstudien, skulle den omstruktureringen av Sivilforsvaret som man der skisserte, bidra til at man fikk en innsparing på ca. 10 pst. av driftsbudsjettet, var det vel – at det skulle kunne bidra til å finansiere opp bl.a. øvelsesaktiviteten. Så har det vist seg at denne omstruktureringen har tatt noe lengre tid, og man har ikke fått tatt ut gevinsten. Man regner med å kunne starte å gjøre det i løpet av 2012, 2013 og 2014, slik at det kommer på plass.

Per-Kristian Foss (H): Men den innsparingen kunne vært kompensert gjennom økte budsjettmidler, ikke sant?

Statsråd Knut Storberget: Det er helt åpenbart.

Per-Kristian Foss (H): Det er altså økonomiske midler, som også distriktssjefene ga inntrykk av, som gjør at de måtte velge mellom innsatsutstyr og øvelser og sjelden fikk mulighet for tilstrekkelig innsats på begge områder – altså at det er ressursituasjonen som har vært det kritiske i forhold til øvelsesvirksomheten.

Statsråd Knut Storberget: Det er ingen hemmelighet at det er slik.

Per-Kristian Foss (H): Takk for det.

Møtelederen: Takk for det. Da er det Sosialistisk Venstreparti og Hallgeir H. Langeland som har inntil 5 minutter – vær så god.

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg må seia at denne høyringa har vore veldig nyttig for å få fram informasjon om kva Sivilforsvaret faktisk held på med av positive ting. Andre grupper i staten er flinkare til å få fram sine behov gjennom media og slikt, men no får me òg ei anledning til å vera med og synleggjera Sivilforsvaret.

Mitt første spørsmål til statsråden er knytt opp mot dei framtidige utfordringane i forhold til det me no har sett med ekstremvær, klimarelatert vær, meir vær, vanskelegare vær, skogbrannar, flaum, osv. – ting som det heilt tydeleg blir meir av fordi me ikkje har gjort nok for å redusera problemet. Kva slags strategi har statsråden for å gjera Sivilforsvaret meir kompetent på det området?

Statsråd Knut Storberget: Aller først må jeg si at den prosessen som Sivilforsvaret har vært igjennom i løpet av de siste årene, fra Sivilforsvarsstudien beskrevet i stortingsmeldingen til det omstrukturingsarbeidet som nå er gjort, jo nettopp er for å skape et sivilforsvar som møter situasjoner på en best mulig måte.

Man har også tatt inn over seg en betydelig del av de klimautfordringene vi har ved at det blir både varmere, våtere og villere. Uavhengig av om det har sammenheng med klimaendringer, så er det i hvert fall helt åpenbart at mye av den økningen vi har sett i bruk av Sivilforsvaret, er forårsaket av bl.a. flommer og ras. Det har gjort det helt nødvendig, etter min mening, å gjøre om Sivilforsvaret i den retning som vi nå gjør. Det er også helt nødvendig at man får på plass investeringene, slik vi også nå gjør.

Samtidig er beredskapsarbeid et arbeid som aldri blir ferdig, og som har en dynamikk i seg som gjør sitt til at vi politikere må skaffe oss grunnlag for best mulige beslutninger. Det er derfor vi nå har tatt initiativ til å lage en ny samfunnssikkerhetsmelding.

Jeg mener at spørsmålet om klimautfordringen blir en sentral del i dette, slik at vi får et best mulig politisk beslutningsgrunnlag.

Hallgeir H. Langeland (SV): Som eg sa tidlegare, liknar dette veldig mykje på ei budsjett høyring, for det endar opp med at det er pengar som manglar. Det gjer det jo

veldig ofte, men samtidig kjem det òg godt fram i denne høyringa, synest eg, at det er kostbart for samfunnet om Sivilforsvaret blir nedlagt. Kan du kommentera det?

Statsråd Knut Storberget: Jeg ble spurt i sted om hva jeg er enig i, og hva jeg er uenig i, i mange av de gode innleggene som har vært her før i dag. Jeg er veldig enig med dem som sier at dette er en veldig rimelig, økonomisk sett, del av norsk beredskap.

Jeg blir noen ganger møtt med at Sivilforsvaret er noe som liksom tilhører forna dager og 1950–1960-tallet. Det er jeg veldig uenig i. Vi får usedvanlig mye beredskap igjen for pengene, mye trygghet igjen for pengene, ved å forsterke Sivilforsvaret. Samtidig ser vi at Sivilforsvaret er en del av mye av det samvirkeprinsippet vi ser i norsk beredskap, hvor det er både andre profesjonelle aktører og ikke minst frivillighet inne. Jeg tror koblingen opp mot frivillighet er særlig avgjørende. Derfor kommer jeg aldri til å være en forkjemper for å bygge ned Sivilforsvaret.

Hallgeir H. Langeland (SV): No further questions.

Møtelederen: Takk for det! Da får vi se om Venstres Trine Skei Grande har spørsmål. Hun har inntil 5 minutter til disposisjon – vær så god.

Trine Skei Grande (V): Takk for det. For å oppsummere litt, slik at jeg forsikrer meg om at jeg ikke har misforstått noe: Vi har fått en melding i Stortinget der man sier at vi trenger 162 mill. kr for å klare å bygge opp Sivilforsvaret sånn som Stortinget har vedtatt at Sivilforsvaret skal være ut fra de utfordringene man har. For å klare det mangler man 97 mill. kr.

Mitt første spørsmål er da: Det later til at statsråden mener at Stortinget skal regne sjøl med tidligere meldinger som nok opplysning. La det gå. Men hvor langt syns statsråden at det er forsvarlig å vente med å bevilge det som Stortinget har bestemt at man skal bevilge? Fins det en grense for når man bør ha gjort det, eller fins det ingen sånn grense?

Statsråd Knut Storberget: For meg har det vært helt avgjørende å få på plass innsatsbekledningen så raskt som mulig. Derfor er jeg veldig glad for den bevilgningen som er foreslått for Stortinget nå som vil innebære at den vil være på plass i veldig stor grad i løpet av 2012. Det er veldig viktig. Men jeg har lært meg, gjennom de årene jeg har vært i regjering, at det å forskuttere budsjettmessige gevinster skal jeg være forsiktig med.

Trine Skei Grande (V): Det skjønner jeg, men fins det noen grenser? Er det ti år? Det må jo finnes en grense for hvor lang tid man skal bruke på å oppfylle det som er Stortingets vedtak? Har statsråden noen sånn grense?

Statsråd Knut Storberget: Jeg har ikke satt noen årsgrense på det, men jeg gir Sivilforsvaret høy prioritet.

Trine Skei Grande (V): Da kommer oppfølgings-spørsmålet: Nå har statsråden varslet en ny melding om samfunnssikkerhet. I den meldinga legger man også sikkert ambisjoner på det. Skal da statsråden i den meldinga kanskje sette noen grense for når denne oppbygginga skal skje, eller er det sånn at vi vedtar meldinga bare som en ønskeliste som kan brukes hvis man har lyst?

Statsråd Knut Storberget: Jeg opplever ikke at innstillingen til stortingsmeldingen er en ønskeliste som bare kan brukes om man har lyst. Det er derfor jeg understreker veldig at det som lå i den meldingen knyttet til Sivilforsvaret, som gjaldt omstrukturering, oppbygging av skole og også utstyret, er særskilt viktig politikk for oss. Så får man diskutere hvor langt man er kommet, og hvor fornøyd man skal være med det, men jeg viser til at det er lagt betydelige pengebeløp på bordet, og at man nå bl.a. får innsatsbekledningen på plass.

Så må også opposisjonspartiene gå i seg sjøl og se hva man har gjort opp imot dette. Fra vår side vil ikke disse ytterligere bevilgningene til investeringer i Sivilforsvaret være avhengige av den nye samfunnssikkerhetsmeldingen.

Trine Skei Grande (V): Nå er jo vi her i dag fordi opposisjonspartiene i og for seg føler at man ikke har fått informasjon om hvor mye opplysninger man egentlig har fått, og at man må gå tilbake til tidligere innstillinger for å få klarlagt hvilke målsettinger man egentlig skal sette. Det er vel det som er grunnen til at vi i det hele tatt sitter her i dag. Det er vel ikke fordi vi ikke har bevilget nok, når vi ikke vet at det er det man trenger å faktisk bevilge penger til.

Jeg tror jeg avslutter med det.

Møtelederen: Da er vi ferdige med den innledende utspørringsrunden, og vi skal over til en runde med oppklarende spørsmål. Jeg ber om at spørsmålene er konkrete og svarene det samme, slik at vi kommer i mål.

Da har saksordføreren et spørsmål først, knyttet til en konkret runde vi hadde med DSB-direktøren, hvor han bekrefter at det siden omstillingen ble iverksatt, reelt sett har vært en budsjettnedjustering av Sivilforsvaret. Er det riktig?

Statsråd Knut Storberget: Det er vanskelig for meg å svare på på stående fot om det har vært en reell budsjettnedjustering. Hvis man skal ta med de 65 mill. kr som nå er bevilget til utstyr, har jeg problemer med å se at det har vært en reell nedjustering, men vi kan gjerne regne på det. Det har vært stabilt, ca. 40 pst. av DSBs budsjett.

Møtelederen: Da kan du ta det med i forbindelse med den andre oppklaringen, som vi kommer tilbake til.

Da er det Marit Nybakk – vær så god.

Marit Nybakk (A): Takk, leder. Jeg må først få korrigerer min kollega, Per-Kristian Foss. Denne høringen er altså ikke en høring som er på grunnlag av en rapport fra Riksrevisjonen. Det er en høring som er initiert

av komiteen. Det foreligger ikke noen riksrevisjonsrapport.

Jeg har også lyst til å slå fast, kanskje i spørsmålsform, det som Mørch Andersen sa, at det er et regime som sier at 25 pst. av midler som kommer inn ved avhending av statlige eiendommer, skal holdes tilbake til staten. Jeg går ut fra at det er Finansdepartementet som har det regimet.

Mitt spørsmål går imidlertid ut på noe helt annet. Det er noe som statsråden var inne på, og det er om samarbeid med andre etater og om hvordan Sivilforsvaret også er en del av en total sivil beredskap, og som samhandler med bl.a. Røde Kors og nødetater, men som også samhandler og samarbeider med Heimevernet innenfor de regler som gjelder for militært sivilt samarbeid. Da er mitt spørsmål: Mener statsråden at både den sentrale koordineringen av sivil beredskap og den lokale koordineringen er tilstrekkelig?

Statsråd Knut Storberget: Jeg har inntrykk av at det arbeidet og det samarbeidet som er både lokalt og også sentralt, er godt. Jeg oppfattet også at distriktssjefene bekrefter det, og at politidirektøren også bekrefter det. Det betyr ikke at vi ikke har mer potensial der. Når det gjelder de lokale redningsstabene som settes, hvor flere aktører er inne, opplever jeg at det gis uttrykk for at det samarbeides godt, og at effekten av Sivilforsvarets deltakelse ikke skal undervurderes.

Per-Kristian Foss (H): Jeg tar til meg korreksjonen fra Nybakk ved å si at jeg bare håpet at Riksrevisjonen kanskje jobbet litt med Justisdepartementet, men vi får nå se. Til gjengjeld vil jeg si at det er jo slik at det også i denne regjering ikke er enkeltdepartementer som etablerer regimer, men det er regjeringen som vedtar regimer, eventuelt etter forslag fra enkelte særlig kompetente departementer.

Så bare et spørsmål til og litt oppklaring fra statsråden. Jeg skjønner at statsråden ikke har lest budsjettinnstillingene veldig godt, for opposisjonen har jo ligget over i bevilgningsforslag til Sivilforsvaret. I alle fall gjelder det for mitt eget partis vedkommende. Sånn sett hadde jo alle muligheter vært der hvis man hadde grepet sjansen til å fravike.

Til slutt bare mer en oppfordring enn et spørsmål: Vi har fått et veldig godt inntrykk gjennom høringen av hva slags jobber Sivilforsvaret har. Problemet er jo at ved alle ulykker er det andre etater som mediemessig er i første rekke. Hvis det brenner, er det brannfolk, er det ulykker av andre slag, er det ambulansetjenesten, osv., og så kommer Sivilforsvaret inn nesten etter at lysene er slått av, dvs. etter at pressen er borte. Departementet har en jobb å gjøre når det gjelder å fortelle hvilken jobb Sivilforsvaret gjør, for pressedekningen er over når Sivilforsvaret er på plass. Det ville sikkert også hjelpe med tanke på å få støtte fra både det ene og det annet hold. Takk.

Møtelederen: Du har en kommentar til det, Storberget?

Statsråd Knut Storberget: Det er jeg veldig enig i. Det er også en av de største utfordringene vi har, å forklare

hvor viktig Sivilforsvaret er. Når de store hendelsene skjer, er det som om folk ikke er klar over hva slags betydning Sivilforsvarets tjenestepliktige har. Jeg er helt enig politisk også, at mange ville ha tjent på å få søkelyset på det.

Når det gjelder de alternative budsjetter, skal vi ikke gå inn i den diskusjonen. Men det er jo åpenbart at også Høyre ville vært i den samme situasjon, med de samme spørsmål, med de alternative budsjetter. Man la vel inn 15 mill. kr ekstra nå i år fra Høyres side, hvis jeg ikke erindrer feil, slik at man ville fortsatt hatt noe igjen. Men jeg er overbevist om at Høyres representant her i komiteen, i hvert fall fra sin tidligere tid som finansminister, ville være enig i at det er viktig at vi også overfor de offtentlige etatene bidrar så godt vi kan til at omstrukturering kan gi noen gevinst. Så får vi ta over langten i total budsjettssammenheng de totale bevilgninger.

Møtelederen: Da har jeg tegnet meg selv. Til det siste når det gjelder hvor mye som var igjen og ikke, har i hvert fall regjeringspartiene på Stortinget hatt anledning til å stemme for Fremskrittspartiets alternative budsjett, og da hadde det ikke gjenstått noe. Da ville vi vært i mål.

Til slutt: Ett av brevene vi har fått, er fra fagforeningen STAFO, som har regnet litt på hvor lang tid denne fornyelsen vil ta. Utgangspunktet var jo at denne fornyelsen ville ta 32 år med den investeringstakten som denne regjeringen har lagt opp til. Etter denne tilleggsbevilgningen i 2011 vil det nå bare ta 19 år før en har oppfylt den stortingspremissen som statsråden selv la til grunn skulle tas over to år. Mener statsråden fortsatt at dette er tilfredsstillende?

Statsråd Knut Storberget: Jeg ville ikke vært tilfredsstillt hvis det skulle ta 19 år. Men når man har bevilget mellom 60–80 mill. kr til utstyr og det er et skissert behov på 160 mill. kr, har jeg problemer med å se at det med denne takten blir 19 år. Vi får la det være med det, tror jeg.

Møtelederen: Da har det ikke tegnet seg flere til spørsmål. Vi kan da kanskje se frem til at disse bevilgningene fortsetter på 2011-nivå, inkludert ekstra bevilgninger.

Vi er da ferdig med utspørringen. Statsråden har anledning til å bruke inntil 5 minutter på en avslutning og oppsummering. Ordet er ditt, Knut Storberget.

Statsråd Knut Storberget: Jeg skal være veldig kort, komitéleder. Det var representanten Per-Kristian Foss som stjal noe av min sluttreplikke – ikke stjal, men i hvert fall tok poenget – for jeg mener at vi trenger mer politisk søkelys på Sivilforsvarets funksjon og gjøre og laden. Det fortjener alle de tjenestepliktige som gjør en fantastisk jobb ute. Sommerens hendelser, det tragiske som skjedde i regjeringskvartalet og på Utøya, har vist oss det til fulle. Jeg har møtt flere fra Sivilforsvaret som i løpet av 22. juli og påfølgende dager tok på seg svært krevende oppdrag. Da handlet det ikke bare om å være rustet for å ha gode klær, gode kjøretøy, hjelm og sko, men det handlet også om opplevelser og håndtering av folk, både døde og levende, som viser at vi trenger også et mannskap som er godt rustet fysisk og psykisk.

Den innsatsen som da ble gjort, viser at vi har et robust sivilforsvar. Jeg vil gjerne understreke det. Det er et godt argument for å fortsette å satse på Sivilforsvaret. Vi ser at med den skoleetableringen man nå har hatt på Starum, den utdanningen man vil få, og den øvelsesambisjonen de har, er jeg overbevist om at både rekrutteringen inn, soliditeten til mannskapet og også muligheten for å kunne utøve godt beredskapsarbeid i anstrengte krisesituasjoner for framtida gjør at de vil være godt rustet. Jeg skal gjøre mitt.

Møtelederen: Takk for det, og takk for at du kom og ga svar på våre spørsmål. Vi takker for de innspillene som er kommet, og vi vil bruke det i vårt arbeid videre med innstillingen til Stortinget. – Og med det er høringen over.

Høringen slutt kl. 13.38.

